

LINTULAMMEN KOULU, OULU

RAKENNUSHISTORIASELVITYS 16.5.2016 Veli-Pekka Huhmo

SISÄLLYSLUETTELO

ALUKSI	3
JOHDANTO	4
1 KOULU JA SEN YMPÄRISTÖ	8
2 ARKKITEHTI MARTTI HEIKURA	14
3 NOKELAN KANSAKOULUN TAUSTATEKIJÖITÄ	17
3.1 1950 luvun kouluarkkitehtuuri Suomessa	17
3.2 Oulun kaupungin kouluolot	18
3.3 Oulun kaupungin eteläiset kaupunginosat muodostuvat	20
3.4 Nokela-Höyhtyä Pienkiinteistöyhdistys kouluhankkeen vauhdittajana	28
4 KOULUN RAKENTAMINEN	30
4.1 Koulun paikka	31
4.2 Tilaohjelma	31
4.3 Rakennushankkeen valmistelua	32
4.4 Arkkitehtoninen ratkaisu	33
4.5 Toiminnallinen ratkaisu	34
4.6 Rakennustekniset ratkaisut	39
4.7 Koulu valmistuu	43
5 KOULUN ARKEA JA TILAMUUTOKSIA	44
6 SÄILYNEISYYS	58
6.1 Piha ja ympäristö	58
6.2 Julkisivut ja katot	60
6.3 Tilajako ja tilojen käyttötarkoitus	63
6.4 Sisämateriaalit ja värit	68
6.5 Kiintokalusteet	69
6.6 Talotekniikka	70
6.7 Tehdyt kuntotutkimukset	72
7 YHTEENVETO	74
LÄHTEET	77
KUVALUETTELO	79

ALUKSI

Lintulammen koulu on jälleenrakentajasukupolven ja heidän jälkeläistensä eli suurten ikäluokkien elävää perintöä. Arkkitehtonisesti koulu edustaa suomalaisen koulurakennuksen arkkityyppiä eli kansan kielellä *'koulu näyttää koululta.'* Hämmästyttävällä tavalla se näyttää edelleen samalta kuin valokuvassa vuodelta 1959.

Ennen kaikkea Lintulammen koulu on osoittautunut kestäväksi. 1950-luvun vaatimusten, opetussisältöjen ja työtapojen mukaan suunniteltujen tilojen katsotaan mukautuvan 2010-luvun uudistuvaan opetusohjelmaan. Myös monet valmistumisen aikaan vanhanaikaisiksi arvioidut ratkaisut ovat kestäneet järkähtämättä pian kuusikymmentä lukuvuotta. Rakennus on hyvin suunniteltu ja tehty.

Lintulammen koulun rakennushistoria on kertomus kaupungin ulkolaidalle kotinsa rakentaneiden uudisasukkaiden kamppailusta oman koulunsa puolesta. Perustamisvaiheessa Oulun kaupunki kipuli suurten oppilasmäärien ja koulurakentamisen aiheuttamien kustannusten kanssa kaikilla ilmiansuunnilla. Ilman näkyvää esilläoloa ja asukkaiden yhteistä tahtoa Lintulammen koulun historia olisi kirjoitettu toisin.

Henkilökohtainen suhteeni Lintulammen kouluun ajoittuu 1990-luvulle, jolloin asuin Höyhtyän kaupunginosassa. Lisäksi minulla on ollut ilo tutustua tuolloin jo edesmenneen arkkitehti Martti Heikuran perhepiiriin ja asua hänen Oulun Koskikeskukseen suunnittelemassaan kerrostalossa.

Tämä selvitys on tehty Liikelaitos Oulun Tilakeskuksen toimeksiannosta ja Arkkitehtitoimisto Avario Oy:n alikonsultointina. Kiitos kaikille selvitystyöhön osallistuneille aikalaisille ja ammattilaisille suuresta avusta sirpaleisen palapelin kokoamisessa.

Oulunsalossa 16.5.2016

Veli-Pekka Huhmo, arkkitehti

JOHDANTO

Arkkitehti Martti Heikuran vuonna 1957 suunnittelema Lintulammen koulu edustaa kyseisen vuosikymmenen alulle tyyppillistä kouluarkkitehtuuria. Muista arkkitehdin koulurakennuksista poiketen se sijoittuu nousevaan rinteeseen peräkkäisten rakennusmassojen saraksi. Sisäarkkitehtuurissa koulu poikkeaa tavanomaisista keskikäytäväkouluista avaran keskusaulansa ansiosta.

Lintulammen koulu sai nykyisen nimensä 1990-luvun peruskorjauksen yhteydessä. Sitä ennen se tunnettiin Nokelan kouluna. Alunperin kaksisarjaiseksi suunniteltu alakoulu on kantanut paikoin jopa kaksinkertaista kuormaa aina 2000-luvulle asti ja suoriutunut siitä ilman suuria muutostarpeita.

Koulussa on myös viihdytty. Huomattava osa henkilökunnasta on tehnyt koko uransa samassa opinajossa. Rehtoreita on koulun pian kuusikymmenvuotisen historian aikana ollut vain kaksi.

Selvityksen tarkoitus ja eteneminen

Lintulammen koulun peruskorjauksen hankeselvitys käynnistettiin keväällä 2016. Siihen liittyvän rakennushistoriaselvityksen tarkoituksena on tunnistaa koulun ominaispiirteet, säilyneisyys ja nykytila. Selvitys etenee paikan historiasta ja koulun taustatekijöistä Lintulammen koulun vaiheisiin ja nykytilaan. Siinä on huomioitu myös koulun alkuperäiseen toiminta-ajatukseen liittyvän Lintulammen puiston nykytila.

Aiempi tutkimus

Arkkitehdit Helena Hirviniemi ja Pia Krogius inventoivat Oulun koulurakennusten arkkitehtonisia ja

kulttuurihistoriallisia arvoja vuonna 2015 valmistuneessa kouluinventoinnissa. Siinä Lintulammen koulu on saanut korkeimmat pisteetykset arkkitehtonisesta laadusta ja ympäristövaikutuksesta.¹

Koulun suunnittelijan ja Oulun ensimmäisen kaupunginarkkitehdin Martti Heikuran elämäntyötä on tutkinut arkkitehti Joonas Malmberg Helsingin Yliopiston Pro gradu-tutkielmassaan vuonna 2013.

Höyhtyän alueen rakennushistoriaselvityksistä aihetta sivuavat Arkkitehtitoimisto Jorma Tepon vuonna 2014 tekemä *Oulun Sivakka Oy - Tavitie* sekä Arkkitehtitoimisto SIPARKin vuonna 2008 tekemä *Karjasillan ylä-aste ja lukio*.

¹ Hirviniemi & Krogius, Lintulammen koulu_Inventointi_2015.xlsx

Koulu on tiilirunkoinen. Tiili on myös näkyvä osa sisäarkkitehtuuria.

Koulun ympäristön historiaa ja nykytilaa on tutkittu monipuolisesti Oulun kaupungin asemakaavoituksen vuonna 2011 käynnistämässä *Tulevaisuuden Höyhtyä*-projektissa. Se tarkastelee alueen palveluverkkoa sekä täydennysrakentamisen mahdollisuuksia.

Aineisto

Lintulammen koulun piirustukset ja asiakirjat on koottu Liikelaitos Oulun Tilakeskuksen arkistoon. Koulun syntyhistoriaan ja varhaisiin vuosiin liittyvää asiakirja-aineistoa on myös Oulun kaupungin arkistossa.

Pohjois-Pohjanmaan Maakunta-arkistossa on kaksi koulun vaiheita valottavaa arkistoa. *Nokela-Höyhtyän*

Lintulammen koulu täyttää koulurakennuksille perinteisesti asetetun vaatimuksen julkisen rakennuksen arvokkuudesta. Pääsisäänkäynti on sijoitettu mäen korkeimmalle kohdalle. Rakennuksen massa kasvaa sitä lähestyttäessä.

Alkuperäisessä suunnitelmassa koulun luokkatilat sijaitsivat korkeimmassa eli C-osassa. Koulun ulkoinen hahmo on säilynyt muuttumattomana lukuun ottamatta vuonna 1977 rakennettua sadekatosta.

Pienkiinteistöyhdistyksen arkisto avaa alueen asukkaiden näkökulmaa koulun syntyyn ja vaiheisiin. Arkkitehti *Martti Heikuran yksityisarkisto* täydentää kuvaa koulun suunnittelijan ammatillisista kiinnostuksen kohteista virkatyön ohessa.

Oulun kaupungin kasvua ja sodanjälkeisiä kouluoloja on käsitelty Kustaa Hautalan kirjoittamassa *Oulun kaupungin historia V* ja Turo Mannisen kirjoittamassa *Oulun kaupungin historia VI* osassa. Oulun kaupungin kansakouluhistoriasta on julkaistu Pertti Huttusen kirjoittama kaksiosainen teos. 1950-luvun kouluarkkitehtuurin muutosvaihetta on analysoinut arkkitehti Sirkkaliisa Jetsonen.

Haastattelulähteistä kattavimman näkemyksen tarjo-

sivat koulun ensimmäinen rehtori Sulo Lehto ja hänen seuraajansa Jari Haapalainen. Lehto ja hänen opettajakollegansa ovat lisäksi kirjoittaneet seikkaperäisen historiikin koulun 40 ensimmäisestä vuodesta.

Koulun varhaisista vaiheista on säilynyt varsin niukasti kuva-aineistoa. Vanhimmat valokuvat kertovat juhlista eikä koulun keskeisiä tiloja ole ilmeisesti kuvattu muussa tarkoituksessa.

Kattavin kuva-aineisto on koulun omassa arkistossa. Arkistosta puuttuvat Nokelan koulun opettajan Pertti Visapään 1950-luvun valokuvat, joita on julkaistu teoksessa *Sinun kaduillas koulutie 1874-1974*. Nokela-Höyhtyä Pienkiinteistöyhdistyksen kokoelmassa on yhdistyksen 30- ja 40-vuotisnäyttelyissä esillä olleita

valokuvia alueelta. Arkkitehti Martti Heikuran laajaksi tunnetun valokuvakokoelman kohtalo ei tutkimuksen aikana selvinnyt.²

Nokelan koulu on ollut koko toimintansa ajan näkyvästi esillä alueellisessa sanomalehdistössä yli puoluerajojen. Artikkeleiden kirjoittajat ovat tavallisesti asettuneet varauksettomasti koulun tavoitteiden taakse. Näiden usein päiväämättöminä arkistoitujen lehtileikkeiden yhteydestä löytyi täydennystä muutoin niukkaan kuva-aineistoon.

² Liisa Kärkkäsen haastattelu 10.5.2015, Pasi Heikuran haastattelu 24.4.2015 ja Joonas Malmbergin sähköposti 4.4.2015

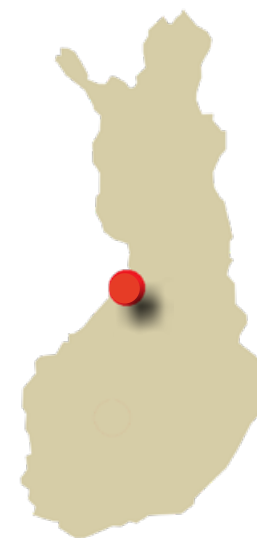

Martti Heikuran aiemmista keskuskäytäväkouluista poiketen Lintulammen koulun keskusaula ja pääporras on sijoitettu rakennusmassan ytimeen. Ylimmän kerroksen kaidetta jouduttiin korottamaan heti valmistumisen jälkeen. Vuonna 1977 tehty palo-osastointi rikkoi koulun sisäarkkitehtuurin keskeisen ajatuksen.

LINTULAMMEN KOULU (ENT. NOKELAN KOULU) LYHYESTI:

<i>Kunta:</i>	<i>Oulu</i>
<i>Kylä:</i>	<i>Höyhtyän kaupunginosa 142</i>
<i>Kiinteistötunnus:</i>	<i>564-430-43-3</i>
<i>Katuosoite:</i>	<i>Haapanatie 33 90150 OULU</i>
<i>Käyttötarkoitus:</i>	<i>opetus ja koulutus</i>
<i>Kiinteistön omistaja:</i>	<i>Liikelaitos Oulun Tilakeskus</i>
<i>Suunnitteluvuosi:</i>	<i>1957</i>
<i>Valmistumisvuosi:</i>	<i>1959</i>
<i>Suunnittelijat:</i>	<i>ARK Martti Heikura, arkkitehti RAK Suunnittelutoimisto E. Niemelä Oy SÄH Oulun kaupungin sähkölaitos LVI Suunnittelutoimisto E. Niemelä Oy</i>
<i>Rakentajat:</i>	<i>RAK Oulun kaupunki, rakennusviraston talonrakennusosasto Vastaava rak.mest. Leander Mertolahti SÄH Hammarin Sähkö Oy LVI Vesijohtoliike Huber Oy</i>
<i>Kerrosala:</i>	<i>3328 m²</i>
<i>Rakennusala:</i>	<i>1170 m²</i>
<i>Tilavuus:</i>	<i>13 625 m³</i>
<i>Keskeiset korjaukset:</i>	<i>Palo-osastointi ja sisäänkäyntimuutos 1977-78 Kaukolämpö 1978 Peruskorjaus 1993-94</i>
<i>Suojelustatus:</i>	<i>ei suojeltu asemakaavassa</i>
<i>Arvottaminen:</i>	<i>maakunnallisesti arvokas (Oulun kaupungin kouluinventointi 2015)</i>

määrätiedot perustuvat rakennuslupa-asiakirjoihin

1 KOULU JA SEN YMPÄRISTÖ

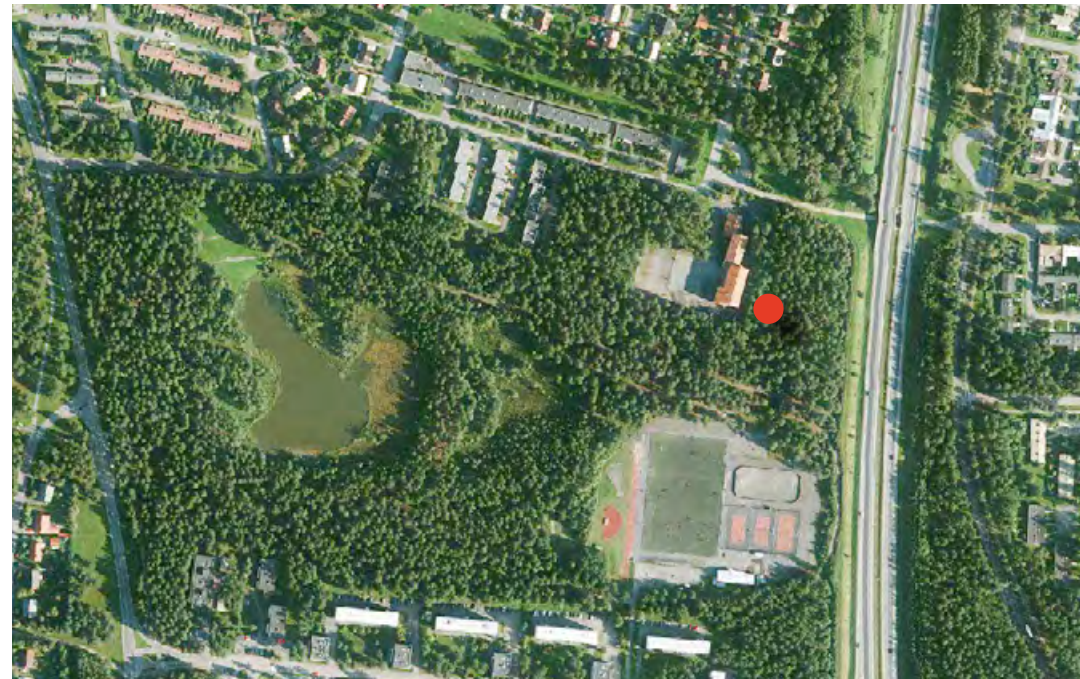
Lintulammen koulu sijaitsee Höyhtyällä, Oulun 15. kaupunginosan kaakkoiskulmalla. Höyhtyän suuralueeseen kuuluvat myös viereiset Karjasillan, Lintulan, Nokelan ja Mäntylän kaupunginosat. Suuralueella asuu noin 9000 kaupunkilaista. Alueen koululaisten määrän odotetaan kasvavan ikärakenteen nuorentumisen ja alueen täydennysrakentamisen seurauksena.³

Lintulammen koulussa opiskelee nykyisin noin 300 alakoululaista, jotka muodostavat 14 opetusryhmää. Heidän lisäksi koulun tiloissa toimii iltapäiväkerho

Lintulammen koulun sijaitsee Höyhtyän (15.) kaupunginosassa. Samaan suuralueeseen kuuluvat Karjasillan (13.), Nokelan (14.), Lintulan (16.) ja Mäntylän (17.) kaupunginosat.

Koulu on rakennettu moreeniharjanteen päälle. Koulun piha rajautuu etelässä Lintulammen puistoalueeseen, joka on yksi kantakaupungin merkittävimmistä virkistys- ja liikunta-alueista. Vuonna 1966 valmistunut Pohjantie kulkee koulun länsipuolella.

ja oppilashuollon palveluita.⁴ Iltaisin koulua käyttävät eri puolilta kaupunkia saapuvat liikunnan harrastajat.

Koulu sijaitsee moreeniselänteen lakialueella. Sen eteläpuolelta alkaa Lintulampien puistoalue, jossa on monipuolinen urheilukeskus sekä koko alueen kattava polkuverkosto. Puisto on saanut nimensä kahdesta lammesta, joista suurempi on kunnostettu lähiretkelykohteeksi ja pienempi luontokohteeksi.⁵ Yksi puiston reiteistä on nimetty koulun entisen rehtorin mukaan Supen-poluksi.

⁴ www.ouka.fi/oulu/lintulammen-koulu/koulun-esittely

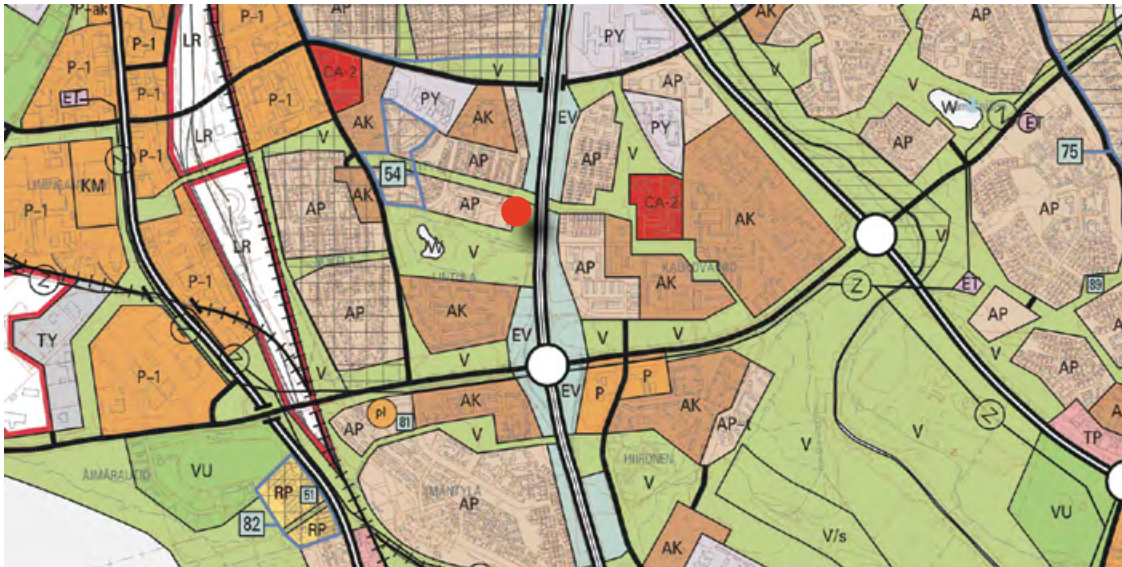
⁵ www.olsy.fi/luontopiste/kaupunkiluonnon_havainnointipiste_lintulampi.pdf

Idässä aluetta rajaa nelikaistainen E75 moottoritie, jonka erottaa koulun pihasta maamassoista muokattu meluvalli ja luonnontilainen mäntymetsä.

Höyhtyän asuntotyyppiä on monimuotoinen. Vanhinta 1950-luvun rakennuskantaa edustavat kahden perheen omakotitalot. Pääosa rakennetusta ympäristöstä on 1960-luvun alusta, jolloin rakennettiin alueen omaleimaiset *selvaakkitalot*, yhden perheen *pähkinätalot* sekä keskusalueen noppamaiset kerrostalot. 1970-luvun näkyvintä rakennuskantaa edustavat Teknillisen oppilaitoksen opiskelijoille rakennetun Otokylän lamellitalot.

Höyhtyän kaupallinen keskus sijaitsee noin kilometrin päässä koulusta. Alueen tärkeimpiä julkisia rakennuksia ovat Karjasillan kirkko, Karjasillan koulu, entinen terveysasema, palvelukeskus sekä kaupungin ensimmäinen päiväkotirakennus.

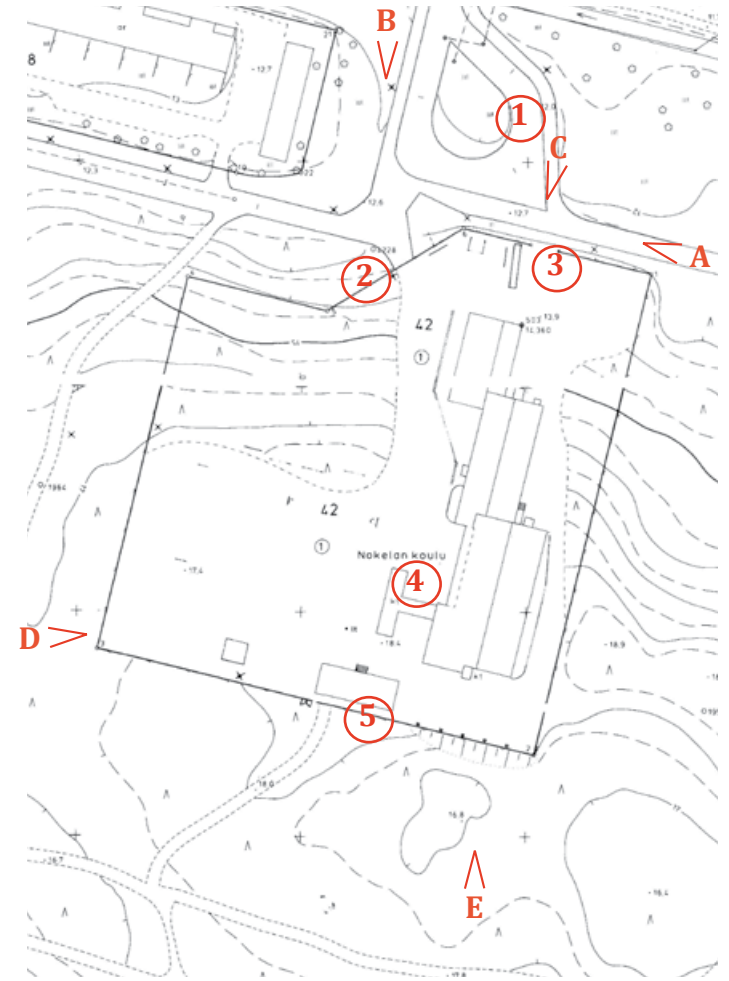
Höyhtyän alueen liikenteellinen solmukohta sijaitsee Lintulamentien ja Joutsentien yhtymäkohdassa. Kaupunginosan kevyenliikenteen reitit ovat puistomaisia ja keskeisiltä osiltaan erotettu autoliikenteestä. Lintulammen koulua lähimmät bussipysäkit sijaitsevat moottoritien itäpuolella Kaukovainiolla (300 m) ja Höyhtyän ostoskeskuksessa (1000 m).

Oulun Yleiskaavassa 2020 koulu on osa pientalovaltaista asuinalueita (AP), joka rajautuu Lintulampien virkistysalueeseen (V). Kaavaselostuksen mukaan "Alue varataan pääasiassa asuinpientaloille, kuten erillispientaloille, kytketyille pientaloille, rivitaloille ja pienkerrostaloille. Alueelle saa lisäksi sijoittaa ympäristöhäiriötä aiheuttamattomia palvelu- ja työpaikkatoimintoja."

Ajantasaisessa asemakaavassa Lintulammen koulun tontti on puiston (P) ympäröimä yleisten rakennusten kortteli (Y).

Asemapiirroksesta vuodelta 1922 ilmenee koulun tontin nykyiset ja poistetut osat:

1. ajoympyrä ja saattoalue, entinen bussipysäkki
2. alkuperäinen portti koulupihalle, nykyinen pikkuportti
3. nykyinen pääportti
4. pääsisäänkäynti ja sen eteen lisätty sadekatos
5. purettu parakkikoulu, vieressä portti Lintulammen puistoon

Näkymämerkinnät A-E viittaavat viereisen sivun valokuviiin.

Lintulammen koulu pääportin suunnasta. Ajoina tekee koulupihaan edessä ympyrän, jota reunustaa saattoalue. Nykyinen pääportti avautuu huoltopihalle ja reitti varsinaiselle koulupihalle kääntyy oikealle. Kuva: Esa Eirola

Lähestyminen Kaukovainion kevyenliikenteen alikäytävän suunnasta.

Ajoneuvoliikenteen lähestyminen Haapanatien suunnasta.

Näkymä lännestä koulun suuntaan. Etualalla vanhaa kiviaitaa puiston reunalta.

Näkymä Lintulammen urheilukeskuksen suunnasta. Maapohja on kivistä ja kulunutta.

Lintulammista suurempi on kunnostettu ja pienempi toimii kosteikkona. Etualalla näkyvät kummut on maisemoitu entisen kaatopaikan maassoista sekä lammen ruoppausmassoista.

Iso-Lintulammen rannalla on retkeilypaikka ruokailukatoksineen ja nuotiopaikkinneen. Soistuneen Pieni Lintulammen pohjoisreunalla on kaupunkiluonnon havainnointipiste. Puistoa kiertää kivituhkattu ulkoilureitti.

Sotkatien kahden perheen pientalot edustavat Höytyän vanhinta asutokantaa.

Höytyän ydinalueella on ostoskeskus, kirkko, päiväkotiki ja terveyskeskus. Kuvan pistemäisesti sijoitetut kerrostalot ovat 1960-luvulta.

Höytyän alueen omaleimaisinta asumismuotoa edustavat Selvaakkitalot. Ne ovat norjalaistyypisiä rivitaloja, joissa asuminen liittyy tiiviisti katualueeseen.

Nelikaistaista Pohjantietä reunustaa Lintulammen koulun kohdalla maamassoista rakennettu meluvalli.

Pähkinätalot ovat yksikerroksisia yhden perheen taloja, jotka on limitetty pareittain kapeille tonteille ja yhteisen autotallin suojaamille pihoilte.

Lintulammen urheilukeskus on yksi kantakaupungin monipuolisimmista liikunta-alueista. Taustalla näkyy Lintulan kaupunginosan kerrostalo.

Otokylä rakennettiin Höyhtyälle 1970-luvulla Teknisen opiston opiskelija-asuntolaksi. Taloissa asuu runsaasti perheitä ja siksi alueella on oma päiväkoti.

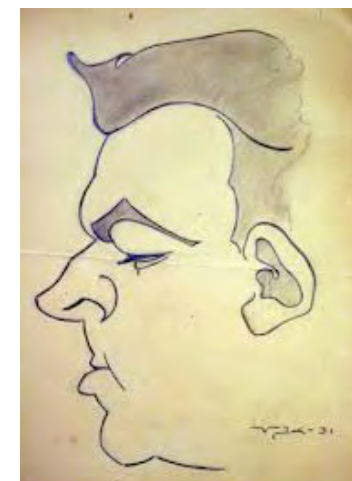
2 ARKKITEHTI MARTTI HEIKURA

Martti Gunnar Heikura (1909-1963) palasi kotikaupunkiinsa vuonna 1939 ottamaan vastaan juuri perustetun kaupunginarkkitehdin viran. Tehtäväkenttä oli alkuvaiheessa jäsentymätön ja pian syttynyt maailmansota määrittä uuden työjärjestyksen vuosikymmeneksi eteenpäin. Heikura oli tuottelias ja käytännön suunnittelukysymyksiin keskittynyt arkkitehti. Persoonana häntä on luonnehdittu vetäytyväksi ja elintavoiltaan vaatimattomaksi. Hän osallistui kuitenkin aktiivisesti kotimaiseen ja kansainväliseen järjestötoimintaan.¹

¹ Malmberg ss.15-16 ja s. 25

Oikealla ilmeisesti opiskelutoverin vuonna 1931 piirtämä karikatyyri Martti Heikurasta. Kuva: Martti Heikuran kokoelma

Vasemmalla Martti Heikuran vuonna 1953 suunnittelema Oulun kaupungin vaakuna. Alla mitoitussuunnitelma.

Oulun Lyseon ylioppilas Martti Heikura valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1935. Hänen opiskeluaikaansa sävytti modernistien ja klassistien keskinäinen mittelo. Opettajakunnassa edellisiä edusti Hilding Ekelund ja jälkimmäisiä J.S. Sirén.⁶ Heikuran opinnäytetyö Tervolan puukirkon restauroinnista ei etsinyt aatepohjaa kummastakaan suunnasta.⁷

Kotikaupungin arkkitehdiksi

Martti Heikura oli Oulun ensimmäinen kaupunginarkkitehti. Kun virka vuoden 1939 alkaessa asetettiin hakuun, Heikura työskenteli turku-

Martti Heikura suunnitteli Oulun Koskikeskuksen pistetalot vuonna 1948.

laisessa Viljo Laitsalmen arkkitehtitoimistossa. Kaupunginarkkitehdin virkoja oli tuolloin vain suurimmissa kaupungeissa eikä Ouluun ollut Heikuran lisäksi muita hakijoita.⁸

Paluumuutto kotikaupunkiin oli Heikuralle mieluinen.⁹ Oulu oli voimakkaan kasvun kynnyksellä, joten ammatillisten haasteiden kirjo oli laaja. Kaupunginarkkitehdin tehtäviin kuuluivat muun muassa kaavoitus, rakennussuunnittelu, ylläpitokorjaukset, julkisivulautakunnan johtaminen ja maistraatin asiantuntijatehtävät.¹⁰

Sota toi jälleenrakennuksen, säännöstelyn ja pulan

Pian puhjennut toinen maailmansota sotki Martti

⁸ ibid s. 9

⁹ ibid

¹⁰ ibid s. 18

Martti Heikuran suunnittelemia koulurakennuksia:
1945 Oulunsuun kansakoulu

1950 Teuvo Pakkalan kansakoulu
1953 Keskuskansakoulun laajennus
1954 Tuiran keskikoulu

1955 Oulunsuun kansakoulu

1957 Hintan kansakoulu
1959 Nokelan kansakoulu

1962 Paulaharjun kansakoulu

Heikuran työjärjestyksen. Hän ei joutunut rintamalle, mutta kaupungin puolustuksellisten asioiden organisoiminen vaati arkkitehdin päähuomion.¹¹

Jälleenrakentaminen alkoi talvisodan vielä kestäessä. Oulu menetti pommituksissa ja niitä seuranneissa tulipaloissa keskeisiä kortteleita sekä useita kaupunkilaisten kannalta merkittäviä rakennuksia.¹² Heikura inventoi tuhoja ja laati suunnitelmia menetysten korvaamiseksi.

Sodan jälkeen nopea teollistuminen toi kaupunkiin tulvimalla uusia asukkaita. Rintamamiesten, karjalaisiirtolaisten ja sodan tuhoissa kotinsa menettäneiden asuttaminen olivat kiireellisiä kysymyksiä. Heikuran tunnetuimmaksi kaavoitustyöksi muodostui Karjasillan alue, mutta muutoin hänen panoksena painottui rakennusten suunnitteluun. Kaavoituksen apuna käytettiin ulkopuolisia suunnittelijoita ja vuonna 1947 perustettiin asemakaava-arkkitehdin virka. Kaupungin organisaatiossa arkkitehdit toimivat kaupungininsinöörin alaisuudessa.¹³

Suunnitelmia virkatyönä ja omaan lukuun

Martti Heikura keskittyi käytännön suunnitteluun. Hän ei juurikaan tuottanut visualisointeja tai esitelykuvia.¹⁴ Virkatyön ohessa Heikura teki suunnitelmia omassa yhden miehen toimistossaan. Oulussa arkkitehtien kysyntä ylitti tarjonnan, joten virkamiehen kaksoisroolia pidettiin luontevana.¹⁵

Heikuran kaupunkikuvallisesti keskeisiä töitä olivat tornimaiset kerrostalot Koskikeskuksessa, Kajaaninkatua reunustavat kerrostalot sekä Raatin

uimahalli. Niiden lisäksi Oulun keskustassa on säilynyt yli neljäkymmentä Heikuran pääosin virkatyön ohessa suunnittelemaa kerrostaloa.¹⁶ Jälleenrakennuskauden arkkitehtien tavoin Heikura piirsi myös pientalojen tyyppiipiirustuksia.

Oulun kouluarkkitehti

Martti Heikuran virkakausi ajoittui koulurakentamisen kiivaimpaan vaiheeseen ja siksi kouluista muodostui hänen tuotantonsa näkyvin kokonaisuus.

Heikuran koulujen arkkitehtuuri ja rakennustapa ovat tyyppillisiä 1940-luvun lopulle. Ne jäivät 1950-luvulla käynnistyneen kouluarkkitehtuurin uudistusliikkeen ulkopuolelle. Hän kuitenkin seurasi kehitystä¹⁷ ja sovelsi uusia periaatteita viimeisissä koulusuunnitelmissaan kuten vuonna 1962 valmistuneessa punatiilissä Paulaharjun koulussa.

Heikuran vanhakantaiseen muotokieleeseen ja käsityömenetelmiin perustuneisiin ratkaisuihin vaikutti osaltaan se, että koulujen rakentamisesta vastasi usein kaupungin oma rakennusorganisaatio ja hankkeille asetettiin työllistämistavoitteita.¹⁸

Ura katkesi kesken

Martti Heikuran elämä päättyi äkilliseen sairauskohtaukseen vuonna 1963.¹⁹ Hänen työnsä jäivät vaille valtakunnallista huomiota ja niitä julkaistiin Arkkitehti-lehdessä ensimmäisen kerran vasta Joonas Malmbergin artikkelin yhteydessä vuonna 2013.

11 ibid s. 28

12 Hautala Kustaa, Oulun kaupungin historia V 1918-1945, Kirjapaino Osakeyhtiö Kaleva, Oulu 1982 s. 473-479

13 Malmberg s. 40

14 ibid s. 26

15 ibid s. 16 ja s. 22

16 ibid LIITE II

17 Pohjois-Pohjanmaan Maakunta-arkisto, Martti Heikuran arkisto
18 Oulun kaupungin arkisto, Oulun koulujen kansakoulujen johtokunta 3.10.1957

19 Malmberg op cit s. 17

Jälleenrakennuskauden kaupunkikoulun arkkityyppi oli rapattu tiilirunkoinen ja harjakattainen keskikäytäväkoulu. Koulun pohjamuoto oli tyypillisesti L, U tai T. Ympäriivän alueen kerroskorkeutta korkeampi koulu katsottiin arvokkaaksi ja se jätti ympärilleen riittävästi koulupihaa.

Kuva: Kalle Kultalan kokoelma, Suomen Valokuvataiteen museo

3 NOKELAN KANSAKOULUN TAUSTATEKIJÖITÄ

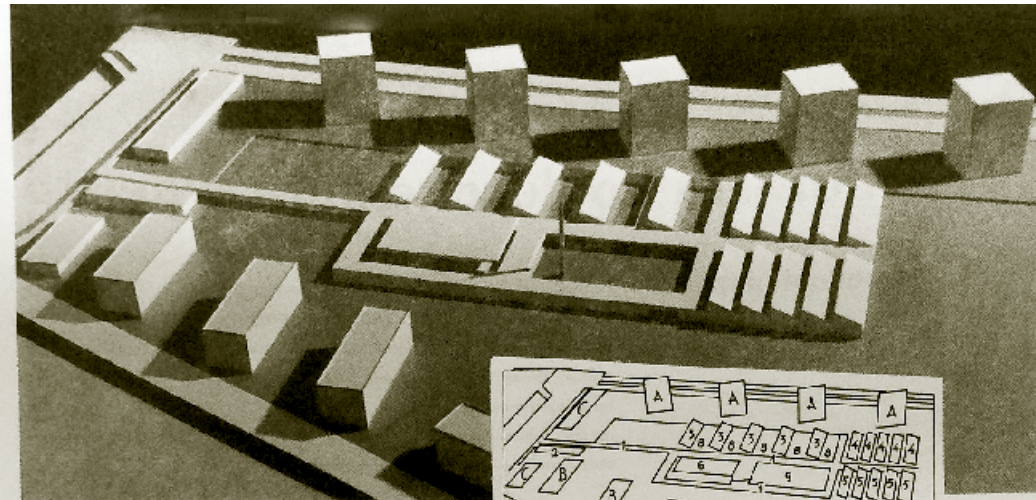

Martti Heikuran arkistosta löytynyt päiväämätön artikkeli puhuu matkalan koulurakentamisen puolesta. Omissa koulusuunnitelmissaan Heikura ei tätä uutta suuntausta ehtinyt noudattaa, mutta hän oli siitä ilmeisen tietoinen ja seurasi kehitystä. Kuva: Pohjois-Pohjanmaan Maakunta-arkisto

3.1 1950 luvun kouluarkkitehtuuri Suomessa

Suomalaisen kouluarkkitehtuurin suuntaviivat muotoutuivat autonomian aikana, kun ensin vuoden 1898 koulupiiriasetus ja myöhemmin vuoden 1921 oppivelvollisuuslaki kiihdyttivät koulujen rakentamista. Maalla suosittiin kouluhallituksen julkaisemien mallikirjojen mukaisia tyypikouluja ja kaupungeissa suunnittelu annettiin tavallisesti arkkitehdin tehtäväksi.²⁰

20 Lilius Henrik, Suomalaisen koulutalon arkkitehtuurihistoriaa,

Arkkitehti **Viljo Rewell** Heikki Castrenin avustamana voitti Hämeenlinnan Kaurialaan rakennettavan ammatillisen päiväjatkokoulun suunnittelukilpailun ehdotuksellaan »Maassa kiinni». Ratkaisu, jossa kaikki koulutilat on sijoitettu yhteen tasoon, on herättänyt mielenkiintoa omaperäisyydellään, selkällä näkemyksellään ja arkkitehtonisesti ansiokkaalla yleisluonteellaan. Arkkitehti Rewell selostaa itse luonnoksensa kehkeytymistä seuraavasti:
Yksitasoinen koulu sisältää monikerroksiseen verrattun-

MAASSA KIINNI eli koko koulu yhteen tasoon

lan tyyppiin hyväksi. Maasto oli tällaisen maanvaraiseen rakennustapaan sovelias.

Mitä sitten tulee itse koulun sisäisten tilojen jakautumiseen, niin siitä on mainittava tavallaan neljä toisistaan

Suomalaisen koulurakentamisen ruuhkavuodet ajoittuvat 1950-luvulle, jolloin niistä tuli maamme eniten rakennettu julkinen rakennustyyppi.²¹

Kaupunkikoulut olivat 1950-luvulle saakka kerrostaloja muistuttavia kivrakennuksia. Ympäröivää rakennuskantaa suurempaa kerroskorkeutta perusteltiin julkisen rakennuksen arvokkuudella. Käytännöllisempi peruste oli koulujen sijoittuminen

kaupunkien keskustoihin, jolloin ahtaalle tontille piti jättää tilaa myös välituntipihalle.

Jo ennen sotaa funktionalismi oli tuonut arkkitehtuuriin terveellisyyden, valon ja liikunnallisuuden ihanteet. 1940-luvulla idealismi arkipäiväistyi ja tyyli pehmeni.²² Aikakauden kouluarkkitehtuurissa suosittiin paikallisia piirteitä kuten tiilikattoja, rappausta, luonnonkiveä ja suorakulmaisesta poikkeavia muotoja.²³

Helsinki, Vammalan Kirjapaino Oy 1982 ss. 108-111

21 www.mfa.fi/jormajarvi_koulut

22 Koho op cit s. 53, 81-82

23 Jetsonen Sirkkaliisa, Jälleenrakentamisen aika, Näkökulmia

Jorma Järvi 1954

Arkkitehti Jorma Järven suunnittelema Pakilan kansakoulu vuodelta 1954 edusti uutta solujärjestelmää. Keskusaulassa on yhtäläisyyksiä Nokelan koulun kanssa mutta ulkoarkkitehtuurissa Järvi otti Heikuraa rohkeampia askelia kohti uutta vuosikymmentä. Kuva: Heikki Havas, Arkkitehtuurimuseo

Aarne Ervi 1957

Aarne Ervin suunnittelema Someron Yhteiskoulu valmistui vuonna 1957 eli samana vuonna, kun Martti Heikura päiväsi Nokelan koulu piirustukset. Koulu oli yksikerroksinen ja hyödynsi ylhäältä tulevan luonnonvaloa käytävässä sekä yläikkunoiden kautta edelleen myös luokkahuoneisiin. Kuva: Pertti Hagelberg

Tyylikysymyksiä suuremmiksi tekijöiksi muodostuivat 1950-luvulle jatkunut materiaalipula, jälleenrakennuksen haasteet sekä suomalaisen rakennusteollisuuden kehittymättömyys. Ennen vuosikymmenen puoliväliä työvoima oli edullista, minkä vuoksi käsityö piti pitkään pintansa rakentamisessa.²⁴

1950-luvulla koulurakentamisen painopiste siirtyi lähiöihin, joiden asemakaavat tarjosivat kouluille entistä enemmän tilaa ja mittakaavaltaan pienemmän rakennetun ympäristön. Lähiökouluista muodostettiin aluekeskuksia, jonne sijoitettiin alueen asukkaita palvelevia toimintoja kuten kerhotiloja ja kirjastoja.

1940- ja 1950-luvun arkkitehtuuriin, Tekninen korkeakoulu, Arkkitehtiosasto, Arkkitehtuurin historia 1994 s. 52
 24 Standertskjöld Elina, Arkkitehtuurimme vuosikymmenet 1930-1950 Rakennustieto, Karisto Oy Hämeenlinna 2008 ss 94-97 ja 148

Kritiikki vallitsevaa kouluarkkitehtuuria kohtaan kasvoi. Koulumaailman sisäisiä muutostekijöitä olivat pedagogisten ja kasvatuksellisten ihanteiden uudistuminen. Entisistä kurinpitolaitoksista haluttiin tehdä lasta arvostavia ja oppimista motivoivia oppimisympäristöjä.²⁵

Arkkitehtikunnassa uudistuksen suunnannäyttäjinä toimivat Aarne Ervi ja Jorma Järvi. Esikuviksi omakuttiin englantilaiset ja tanskalaiset paviljonki- ja ulkoilmakoulut sekä alunperin amerikkalaisen hallikoulun muunnelmat. Ihanteena oli yksikerroksinen, valoisa ja lapsen mittakaavaan sovitettu koulu. Huomiota kiinnitettiin myös koulupihojen tilallisuuteen ja suojaisuuteen.²⁶

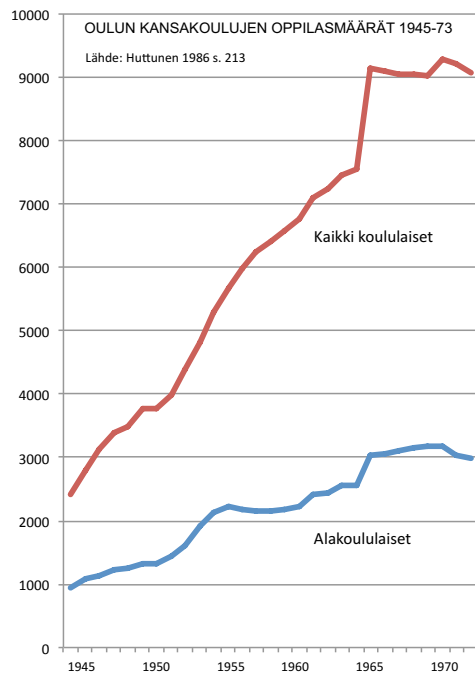
25 www.mfa.fi/jormajarvi_koulut
 26 Jetsonen op cit s. 53-55

Vuosikymmenen lopulla rationaalinen motiivi vahvistui. Maantasoon rakennettavat koulut olivat perustuskustannuksiltaan edullisempia, rakenteiltaan ohuempia ja niitä voitiin tarvittaessa laajentaa. Samalla voitiin luopua kerrostalokoulujen porrashuoneista ja käyttämättömistä ullakkotiloista. Kustannustietoisuuteen vaikutti myös työvoiman kallistuminen. Muuratut rakenteet, rappaukset ja muut käsityövaltaiset työvaiheet saivat väistyä elementtirakentamisen ja levymäisten julkisivumateriaalien tieltä.²⁷

3.1.1 Oulun kaupungin kouluolot

Oulun kaupungin väestö lähes nelinkertaistui vuosina 1945-1990.²⁸ Samanaikaisesti lisääntyneet lakisäätei-

27 ibid s. 56-57
 28 Manninen Turo, Oulun kaupungin historia VI 1945-1990, Gum-

set veloitteet ja jatkokoulujen perustaminen asettivat kansakoulujen johtokunnan ja tarkastajan paineeseen.

Oppilasmäärät kasvoivat jyrkästi aina vuoteen 1965 saakka. Nokelan koulun valmistumisvuonna 1959 Oulussa toimi 12 kansakoulua, joissa oli yhteensä 2100 alakoululaista. Koululaisten kokonaismäärä oli tuolloin 6400 ja peruskoulun aattovuonna 1973 jo 9 100.²⁹

Uusien kaupunginosien myötä koululaisten koulumatkat keskustan kouluihin pitenevät. Ennen omaa koulua Nokelan ja Höyhtyän lapset kävelivät paikoin tiettömän taipaleen Oulunsuun tai Teuvo Pakkalan kouluun. Myös ajoneuvoliikenteen nopea lisääntyminen uhkasi koulumatkojen turvallisuutta.

meruksen Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1995 s. 30

29 Huttunen Pertti, Oulun Kaupungin kansakoulu 1874-1974, 2. osa Kirjapaino Osakeyhtiö Kaleva, Oulu 1986 s. 213

Nokelan koulun opettaja Pertti Visapää valokuvasi idyllisiä tuokiokuvia 1950-luvun koulunkäynnistä. Kuvat koulujen ahtaudesta ilmestyivät sanomalehtien palstoille vasta vuosikymmen myöhemmin. Kuvat: Pertti Visapää, julkaistu teoksessa *Sinun kaduillas koulutie*, 1974.

Sodan jälkeen oppilashuollon vaatimustaso kasvoi. Kaupungin oli ratkaistava lähiökoulujen rakentamisen yhteydessä koululaisten ruokahuolto, hammaslääkäripalvelut ja terveydenhoito.³⁰ Kiitos kaupungin oman korkeakoulun, uusiin kansakouluihin riitti opettajia.³¹

Luokkahuoneiden puute pakotti koulut työskentelemään kahdessa vuorossa.³² Vuosittain Kouluhallitukselta anottava lupa vuorolukuun saatiin vakavin saatesanoin.³³ Nokelan koulu ja vuonna 1962 valmistunut Paulaharjun koulu toivat helpotusta, mutta pian vuoroluku otettiin käyttöön myös niissä.

30 ibid ss. 225-226

31 Tuomikoski Erkki et al: Oulun Opettajayhdistys, *Sinun kaduillas koulutie*, Oulun kansakoulun 100-vuotismuistojulkaisu vv. 1874-1974, PT-paino Oy Oulu 1974 s.34

32 Manninen op cit s. 234

33 Oulun kaupungin arkisto, Kansakoulutarkastajan kirje kaupunginhallitukselle 5.5.1959

Vuosina 1950-73 Ouluun rakennettiin 17 uutta kansakoulurakennusta.³⁴ Oppikoulujen osalta kaupungin taakkaa helpottivat yksityiskoulut, joista Höyhtyälle sijoittui vuonna 1957 perustettu Karjasillan koulu. Ensimmäinen suuryksityinen koulu oli vuonna 1967 valmistunut Pohjankartanon koulu.³⁵

Oulu siirtyi ensimmäisenä suurena kaupunkina vuonna 1974 peruskoulujärjestelmään.³⁶ Kaupungissa toimi tuolloin 25 ala-astetta ja 12 yläastetta. Lisäksi yksityisten oppikoulujen lukiot siirtyivät kaupungin vastuulle. Vaikka oppilasmäärä voimakkaasti kasvoi oli taittunut, koulujen rakentaminen uusiin lähiöihin jatkui vilkkaana.³⁷

34 Manninen op cit s. 234

35 ibid. s. 469

36 ibid s. 469

37 ibid ss. 468-469

1939

Vuoden 1939 ilmakuvassa tuleva Höyhtyän alue on viljelysmaata, metsää ja niittyä. Sarkojen välissä kulkee kärryteitä.

1. Asutusta on ainoastaan Mökkiperäksi kutsutulla alueella. Se sijaitsi nykyisen Otokylän ja Pähkinätalojen paikalla.
2. Lintulammet ovat soistuneita rimpää.
3. Lintulammen koulun paikalla (punainen merkki) on mäntyinen metsäsäharju. Tulevan koulun tontilla sijaitsi lähde, josta alueen asukkaat hakivat käyttövettä vielä 1950-luvulla.

Vuoden 1952 yleiskaava laajensi kaupunkia lähiöihin ja määräsi tulevan moottoritien linjauksen. Keskellä Nokelan ja Höyhtyän alueet. Kuva: Pohjois-Pohjanmaan museo, Uuno Laukan kuva-arkisto

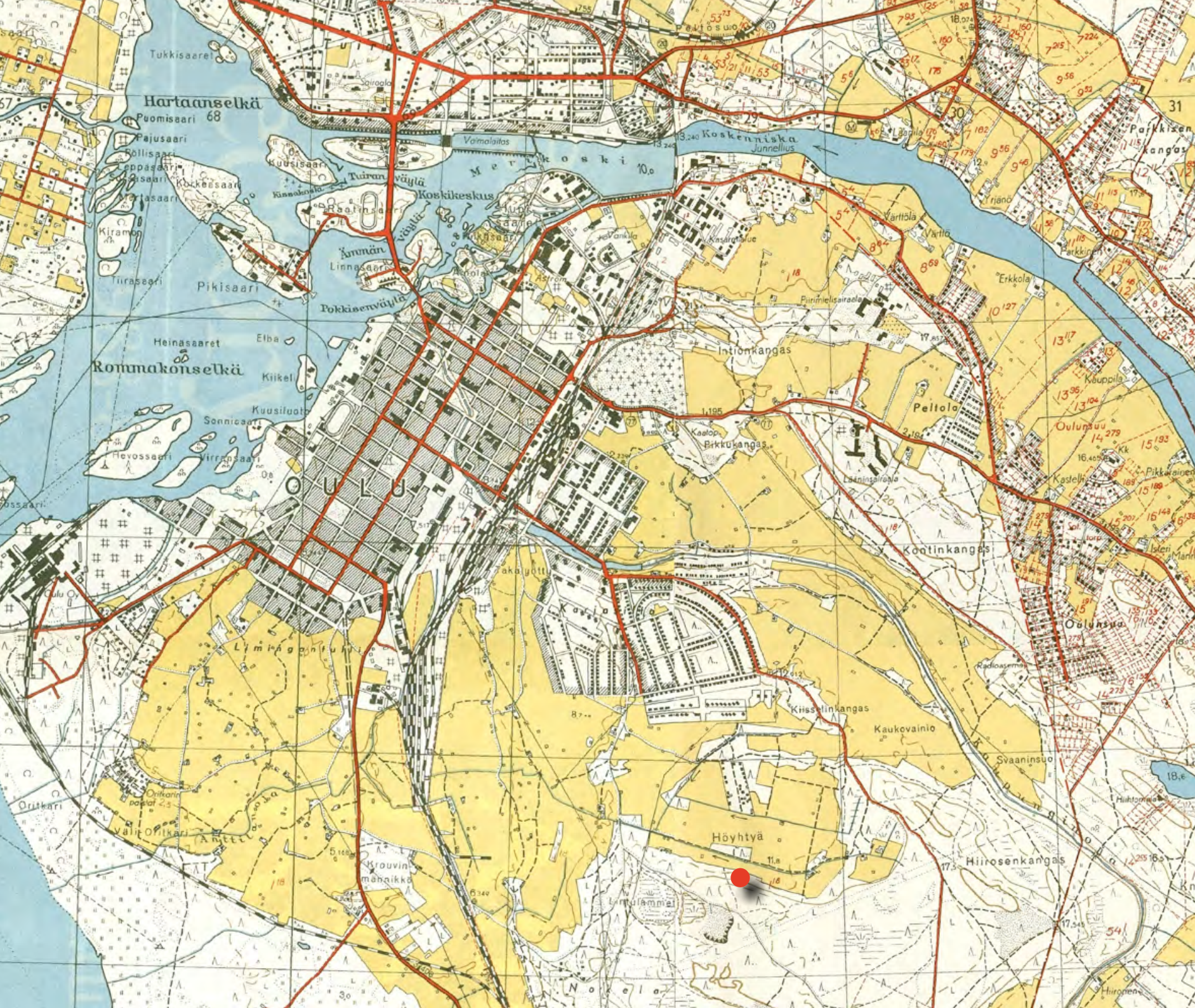
3.2 Oulun kaupungin eteläiset kaupunginosat muodostuvat

Sodan päätyttyä vuonna 1945 Oulun kaupunki tempautui kasvun pyörteeseen. Kaupungistumista kiihdyttivät teollisten työpaikkojen lisääntyminen ja palveluiden kysynnän kasvu.³⁸ Samanaikaisesti syntyvyys kasvoi ennätysellisiin mittoihin, kun *suuret ikäluokat* näkivät päivänvalon.

Oulu oli sodan jälkeen matala, puutalovaltainen ja pahoin vaurioitunut kaupunki. Ankarasta materiaali-pulasta huolimatta kaupungin keskustan jälleenrakentamiseen ryhdyttiin ripeästi vuoden 1947 asemakaavan pohjalta.³⁹

³⁸ *ibid* ss. 464-465

³⁹ Manninen *op cit* ss. 39-45

1953

Oulun kaupungin kantakartassa vuodelta 1953 Höyhtyä on niittyjä ja soista joutomaata. Nokelan koulun paikka erottui muita korkeampana Lintulampien itäpuolella. Kuva: Maanmittauslaitos, karttapalvelut

130:69

1961

Vuonna 1961 otetussa ilmavalokuvassa Nokelan koulu näkyy kuvan keskellä. Nokelan alue on rakennettu ja Höyhtyällä asutaan pientaloissa sekä selvaakeissa. Pohjantien linjaus on piirretty kuvaa lyijykynällä.

1. Karjasillan yhteiskoulu
2. Selvaakkitalot
3. Pähkinätalot
4. Kahden perheen pientalot
5. Entinen kaatopaikka
6. Lintulammet
7. Joulumerkkikoti
8. Hiironen vanhainkoti

Lintulammen koulu on merkitty punaisella. Kuva: Pohjois-Pohjanmaan museon kuva-arkisto

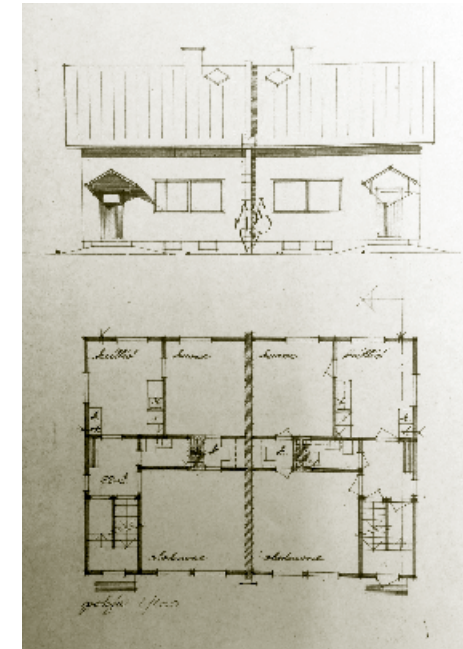

Lähde ja kuva: Nokela-Höyhtyä Pienikiinteistöyhdistys ry. 30 vuotta Juhlahehti

SORSATIETÄ SOUTAEN

Nokelan ja Höyhtyä ensimmäiset asukkaat joutuivat kamppailemaan kehnon kunnallistekniikan kanssa. Kuvassa Reino Heikkisen perhe soutelemassa Sorsatiellä huhtikuussa 1963. Tilanne korjautui vasta sen jälkeen, kun kaupunki kaivoi riittävän syvät avo-ajat Höyhtyä puistoihin.

Martti Heikuran Höyhtyä kaupunginosaan suunnittelema paritalotyyppi No 22. Puurakenteisessa talossa on kaksi symmetristä asuntoa. Talossa on täysikorkea kellari-kerros sekä vintti laajennusta varten.

Yleiskaava määrittä uudet kaupunginosat

Kaupungin kokonaisvalta kehitystä ohjaamaan laadittiin vuonna 1952 valmistunut yleiskaava, josta vastasivat arkkitehdit Otto Meurman ja Aarne Ervi. Heidän hajakeskitykseen perustuva ratkaisunsa yhdisti funktionalistisen suunnittelun ja anglosaksisen puutarha-kaupunki-idean. Vuoden 1975 asukasmääräksi ennustettiin 54 000.⁴⁰

Tulevan Höyhtyä suuralue oli 1950-luvulla niittyjen, soistuneiden lampien ja metsiköiden joutomaa. Aluetta halkoivat kärrytiet ja siellä sijaisi soranottoaikoja sekä kaatopaikka. Alueen itälaidalla sijaisi Martti

Heikuran suunnittelema Hirosen vanhainkoti ja lounaassa lastensairaalaaksi rakennettu Joulumerkkikoti.

Nokelan ja Höyhtyä ensimmäiset asukkaat rakensivat talonsa saviseen maaperään, josta tiet ja kunnallistekniikka puuttuivat täysin.⁴¹ Alue täydentyi 1960-luvulla rakennetuilla Kaukovainion ja Lintulan kaupunginosilla. 1970-luvulla kohosi vielä Mäntylän kaupunginosa.

Oulun ensimmäinen lainvoimainen yleiskaava hyväksyttiin vasta vuonna 1985. Sitä ennen yleiskaavaksi nimitettyä suunnitelmaa tarkastettiin kahdesti. Vuonna 1959 varauduttiin odotettua suurempaan

väestönkasvuun olemassa olevia asuinalueita tiivistämällä.⁴² Sen pohjalta pientalovaltaisen Höyhtyä asutokantaa täydennettiin kerrostaloilla.

Pohjantie rakennettiin Höyhtyä kupeelle

Oulun kaupungin laajeneminen ja yhteiskunnan autoistuminen asettivat haasteita liikennejärjestelyille. Kaupunki tarvitsi vetävän väylän sekä ohikulkuliikenteelle että kaupunginosien väliselle liikenteelle. Tätä varten vuoden 1952 yleiskaavassa tehtiin varaus joen molemmin puolin asutuksen kupeita sivuavalle moottorielle. Sen rakentaminen aloitettiin kymmen vuotta myöhemmin ja Pohjantieksi nimetty väylä valmistui

27 ibid

40 Manninen s. 465

41 Nokela-Höyhtyä Pienikiinteistöyhdistys ry. 30 vuotta Juhlahehti s. 16

42 Oulun kaupungin kunnalliskertomus 1959 ss. 283-285

Pohjantien rakentaminen aloitettiin vuonna 1962 ja se valmistui viisi vuotta myöhemmin. Tien linjaus oli määritelty jo vuoden 1952 yleiskaavassa. Nokelan koulun suunnitelmassa siihen varauduttiin jättämällä suojametsä tien ja koulun väliin. Myöhemmin tietä laajennettiin nelikaistaiseksi ja koulun kohdalle rakennettiin meluvalli. Kuva on tietyömaalta vuodelta 1965. KUVA: Kalevan arkisto, Museovirasto

Vuoden 1969 ilmakuvassa koulun ympäristö on lähes nykyisen kaltainen.

1. Koulun länsipuolelle on noussut kaksikerroksisia punatiilisiä rivitaloasuntoja.
2. Koulun kohdalle on rakennettu alikäytävä Kaukovainiolle
3. Lintulammet ovat lähes umpeenkasvaneet.
4. Puistoon on rakennettu liikuntakeskus.
5. Pohjantie on otettu käyttöön.
6. Lintulan kaupunginosa on valmistunut.

kaksikaistaisena vuonna 1967.⁴³ Nokelan koulun kohdalla tie erotti Kaukovainion ja Höyhtyän kaupunginosat toisistaan.

Myöhemmät yleiskaavat ja niiden tarkastukset ovat suunnanneet kasvua pohjoiseen, Oulujoen varteen ja Kaakkuriin. Voimassaoleva Yleiskaava 2020 vahvistettiin vuonna 2004. Sen myötä Höyhtyä kasvaa täydentämällä, mutta Lintulammen koulun ympäristö säilyy yleiskaavatasolla muuttumattomana.⁴⁴

Ensimmäinen asemakaava 1953

Höyhtyän ensimmäinen 4600 asukkaan asemakaava ak 98 vahvistettiin vuonna 1953. Sen laati kaupungin asemakaava-arkkitehti Niilo Mattila

⁴³ Manninen op cit s. 210

⁴⁴ Oulun kaupunki, Yleiskaava 2020

Höyhtyän kaupunginosaa tiivistettiin 1960-luvulla rakentamalla palvelukeskuksen ympäristöön kerrostaloja. Näihin taloihin asettui myös Nokelan koulun rehtori ennen omakotitalon valmistumista Kaukovainiolle. Kuva: Pohjois-Pohjanmaan museo, Uuno Laukan kuva-arkisto

Taustalla näkyvän Martti Heikuran vuonna 1955 suunnitteleman Höyhtyän lastenkodin rakentaminen kytkettiin samaan hankkeeseen Nokelan koulun kanssa. Etualalla on niinikään Heikuran suunnittelema Höyhtyän lastentalo vuodelta 1963. Se oli valmistuessaan Oulun ensimmäinen tähän tarkoitukseen suunniteltu rakennus.

Karjasillan alueeseen verrattuna Höytyästä suunniteltiin väljempi ja monimuotoisempi alue. Vanhimmat asuinsolut muodostivat pussikatuja, joiden keskellä oli puisto ja alkupäässä 50-luvun kortteille tyypillinen porttiaihe. Rakennustypologiaa hallitsivat yhden tai kahden perheen pientalot sekä alueelle ominaiset Selvaag-rivitalot.⁴⁵

Kerrostalorakentaminen ja teollisuustontit keskistettiin kaavassa Hanhitien pohjoispuolelle. Julkisista rakennuksista kaavaan on merkitty Karjasillan koulu ja Höyhtyän lastenkoti, mutta Nokelan koulun tontti on vielä osa suojelumerkinnän saanutta Lintulammen puistoaluetta. Pohjantie on sijoitettu asemakaavassa lopulliselle paikalleen. Sille on piirretty liittymät

nykyiselle Joutsentielle sekä Lintulammen puistoa lohkovalle Taviteille.⁴⁶

Tämä alkuperäinen asemakaava on säilynyt lähinnä puistoalueilla. Siihen on tehty lukuisia muutoksia lähes korttelikohtaisesti.

Asemakaava 1955 esitti opettajakorkeakoulun paikan

Nokelan koulun tontti oli varattu vuonna 1955 tehdyllä päätöksellä Opettajakorkeakoulun harjoituskoululle. Itse korkeakoulu oli määrä rakentaa nykyisen Lintulan kaupunginosan paikalle. Näiden väliin jäävä Lintulammen alue olisi tällöin toiminut harjoituskenttänä luonnontieteiden ja liikunnan opetukselle.⁴⁷ Ark-

kitehti Niilo Mattilan kortteleita 6,740 ja 41 koskeva asemakaavamuutos vahvistettiin 29.3.1955.

Kun Oulun yliopiston perustaminen vuonna 1957 nytkähti eteenpäin, professori Pentti Kaiteran johtama Oulun korkeakoulukomitea katsoi kannattavaksi sijoittaa molemmat korkeakoulut samalle kampukselle.⁴⁸ Arkkitehti Alvar Aallon Oulujoen suistoon laatimassa suunnitelmassa ne olisi sijoitettu Oulujoen suiston saarille. Lopulta vain Opettajakorkeakoulu perustettiin tälle alueelle. Sen alkuperäisen suunnitelman mukaiselle paikalle nousi kymmenen vuotta myöhemmin Lintulan kaupunginosa.

⁴⁸ Oulun kaupunginhallituksen toimituskirja 19.11.1956

⁴⁵ Nokela-Höyhtyä pienkiinteistöyhdistys r.y. 30 vuotta, Leena Lusa, keskiaukeama

⁴⁶ Höyhtyän asemakaava ak 98 1953

⁴⁷ Asemakaava-arkkitehdin luonnos ja saatekirje Oulun kaupunginhallitukselle 27.9.1954

Asemakaava-arkkitehti Niilo Mattilan luonnoksessa vuodelta 1955 opettajakorkeakoululle varatut rakennuspaikat on viivoitettu sinipunaisella. Varsinainen laitos oli määrä sijoittaa nykyisen Lintulan kaupunginosan paikalle. Harjoituskoululle varattu paikka sivuaa Lintulammen koulun nykyistä tonttia.

Kaavaote vuodelta 1958 esittää tulevan Nokelan koulun tontin nro 42 sekä sen ympäristön liikennejärjestelyt.

1. Koulun tonttiliittymä suunniteltiin koulupihan luoteisnurkkaan.
2. Tavtien jatketta Lintulampien ohi Pohjantielle ei koskaan rakennettu.
3. Haapanatien kerrostalot toteutettiin kaksikerroksisina rivitaloina.

Asemakaava 1957

Edellä kuvatulla tavalla vapautunut tontti 42 katsottiin sopivaksi Nokelan kansakoulun rakentamiseen.⁴⁹ Niilo Mattila laati vuonna 1957 asemakaavamuutoksen (AK 2310), joka koski koulutontin lisäksi myös kortteleita 38, 39 ja 43.

Kaavassa kortteli 43 varattiin kehitysvammaisten palvelukeskuksen käyttöön. Aikaisemmassa kaavassa pientaloille varatut korttelit 38 ja 39 koulun länsipuolella muutettiin III-V kerroksisiksi kerrostalotonteiksi. Ne toteutettiin kuitenkin lopulta kaksikerroksisina rivitaloina, jotka noudattivat alueen alkuperäisen asemakaavan viitoittamaa mittakaavaa.

⁴⁹ Oulun Kansakoulujen johtokunnan kirje 'Tonttialueen varaaaminen Nokelan kansakoulua varten' kaupunginhallitukselle 20.10.1956

OULU # HÖYHTYÄN KAUPUNGINOSAN KORTTELIN N° 39, 37, 38, 39, 42, 43 ASEMAKAAVA

Jäljennös.
Sisäasiainministeriön 24.1.1958 vahvistamasta asemakaavasta. Jäljennös sisä-
korttelin N° 42. Mustan tushiviivan ympäröimä osa pohjakarttaa on täydennetty,
olosuhteita 18.7.1958 vastaavaksi.

Oulussa 19.7.1958.

Apulaiskaupungingeodeetti

Kalevi Pal
Kalevi Pal

MERKKIEN SELITYKSET

POHJAKARTAN MERKINNÄT

- PELTO
- OLEMASSA OLEVA TIE JA POLKU
- KORKEUSKÄYRÄ NUMEROINEEN
- METSÄ
- SUI TAI MUU VESIPERÄINEN ALUE
- KOORDINAATTIRUUDUSTON PISTE
- VOIMAJOHTO
- OJA

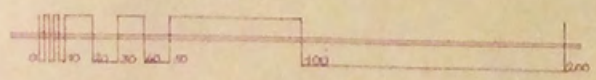
ASEMAKAAVAN MERKINNÄT

- 3M SEN RAJAN ULKOPUOLELLA OLEVA VIIVA, JONKA SISÄ-
PUOLISEN ALUEEN ASEMAKAAVALLE JA ASEMAKAAVA-
MÄÄRÄYKSILLE VAHVISTUSTA ANOTAAN
- ASUINKORTTELIALUE
- YLEISEN RAKENNUKSEN TONTTI
- PUISTOALUE
- ERI ASEMAKAAVAMÄÄRÄYSTEN ALAISTE ALUEIDEN VÄLI-
RAJA JA RAKENNUSRAJA
- TAVITIE KADUN NIMI
- 39 KORTTELIN NUMERO

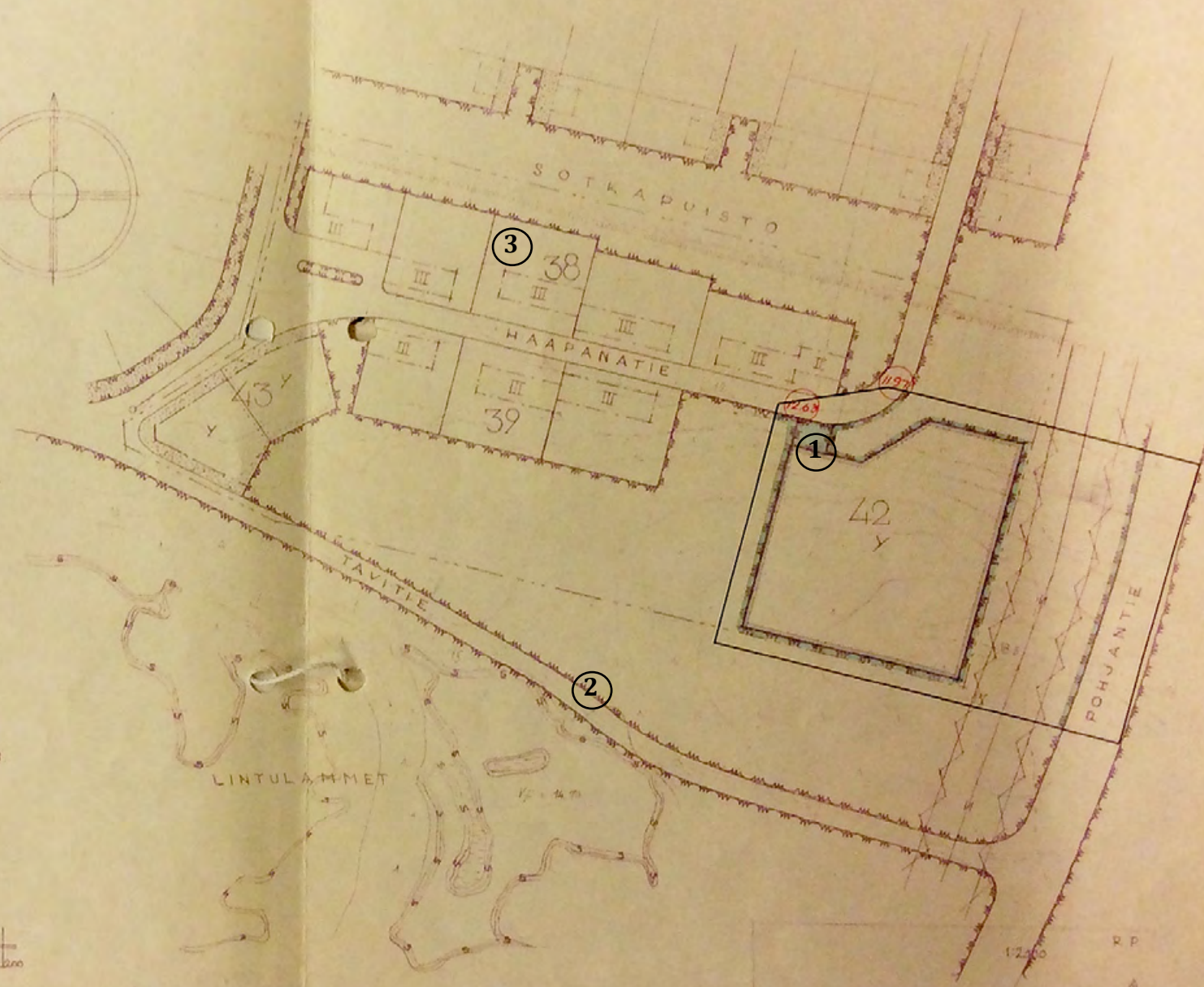
ASEMAKAAVAMÄÄRÄYKSET

- RAKENNUSALA ASUIN- JA LIIKETALOA VARTEN, RAKENNUS-
ALALLE MERKITYY ROOMALAINEN NUMERO OSOITTAA SUU-
RIMMAN SALLITUN KERROSLUVUN
- YLEISEN RAKENNUKSEN TONTEILLA, JOILLA EI OLE NÄY-
TETTY RAKENNUSALAA, SAADAAN RAKENTAA ENINTÄÄN
IV-KERROKSIA RAKENNUKSLUVUN OLLESSA O.B
- RAKENNUSTEN TULEE TÄYTTÄÄ SISÄASIAINMINISTERIÖN PALO-
LUOKITTELUSTA ANTAMAN PÄÄTÖKSEN VAATIMUKSET.
- ISTUTETTAVA KADUNOSA TAI KATU

 Suunn. korkeudet

1:2000

1:2000 R.P.
ASEMAKAAVA A
23
2310
HELMI 15 1957

504154 0:5

Pienkiinteistöyhdistys järjesti suosittuja hiihtokilpailuja Lintulammen maastossa. Kuva on vuodelta 1961. Uusi Nokelan koulu pilkottaa puiden takana. Kuva: Nokela-Höyhtyä Nokela-Höyhtyä pienkiinteistöyhdistyksen arkisto

Nokela-Höyhtyä ja Mäntyölän pienkiinteistöyhdistysten ja Lintulammen aluetoimikunnan yhteinen lähetystö vieraili vuonna 1987 kaupungintalolla edistämässä Nokelan koulun peruskorjausta. Lähetystöön kuului myös univormupukuisia sotilashenkilöitä. Kuva: Nokela-Höyhtyä pienkiinteistöyhdistyksen arkisto, lehtileike Kansan Tahto 7.4.1984

3.3 Nokela-Höyhtyä Pienkiinteistöyhdistys kouluhankkeen vauhdittajana

Nokela-Höyhtyä Pienkiinteistöyhdistys ry perustettiin vuonna 1958 ajamaan kahden uuden kaupunginosan asukkaiden yhteisiä asioita.

Nokelan asukkaat olivat lähtökohtaisesti taustaltaan rautatieläisiä. Heidän hartiapankkityönä rakentamansa pientalot kohosivat radan tuntumaan. Höyhtyällä sekä asukkaiden taustat että asumismuodot olivat kirjavammat. Näiden kahden alueen asukkaita yhdisti erillisuus muusta kaupunkirakenteesta sekä alkuaikojen puutteet kunnallistekniikassa ja palveluissa.

Yhdistyksen ensimmäinen ponnistus oli pankkitakauksen säilyttäminen keskeneräisiksi jääneille omakotitaloille. Rakennusvalvonnan selvityksessä todetaan, että moni rakentaja oli ryhtynyt voimavaroihinsa nähden liian suureen hankkeeseen.⁵⁰ Asukkaat puolustautuivat kaupungin osoittaman rakennusmaan onnettomilla olosuhteilla.⁵¹

Kun tämä uhka oli torjuttu, päähuomio keskitettiin oman koulun saamiseksi alueelle. Koulurakennuksia tarvittiin eri puolilla kaupunkia, joten päämäärän saavuttaminen edellytti asian jatkuvaa esilläoloa. Kirjeitä ja lähetystöjä laitettiin liikkeelle yhdistyksen nimissä kiihtyvällä tahdilla. Kun koulu valmistui, pienkiinteis-

töyhdistys otti sen omakseen. Se kokoontui koulun kerhotiloissa ja järjesti koulun juhlasalissa vuosijuhlia. Myös koulun lähimaastossa järjestetyt hiihtokilpailut olivat suosittuja 1960-luvulle asti.

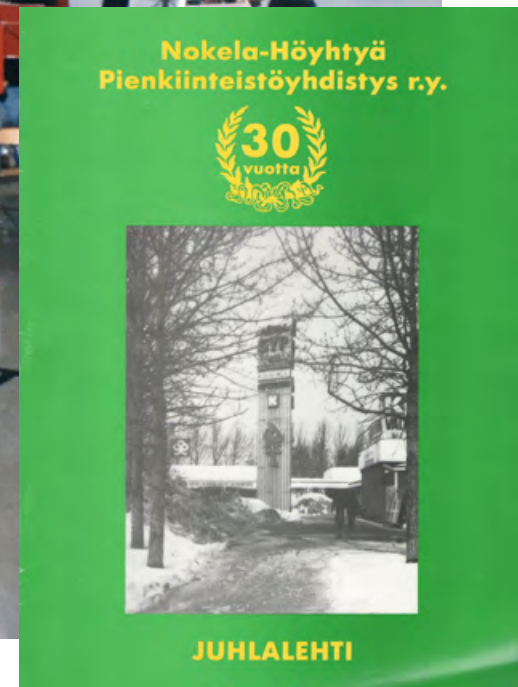
Myöhemmin yhdistys ajoi ratkaisua koulun tilaongelmaan, peruskorjaukseen sekä liikennevalojen saamiseen koulutielle.

Nokelan koulun ensimmäinen rehtori Sulo Lehto pitää yhdistyksen tukea merkittävänä sekä koulun perustamisvaiheessa että myöhemmissä parannuksissa.⁵² Nokelan koulu on huomionnut taustayhteisönsä merkityksen aina näihin päiviin asti. Koulun käytävällä on vitriini, jossa tämä kiitollisuus on tuotu esille.

⁵⁰ Oulun kaupungin arkisto, Rakennustarkastajan lausunto 26.1.1959

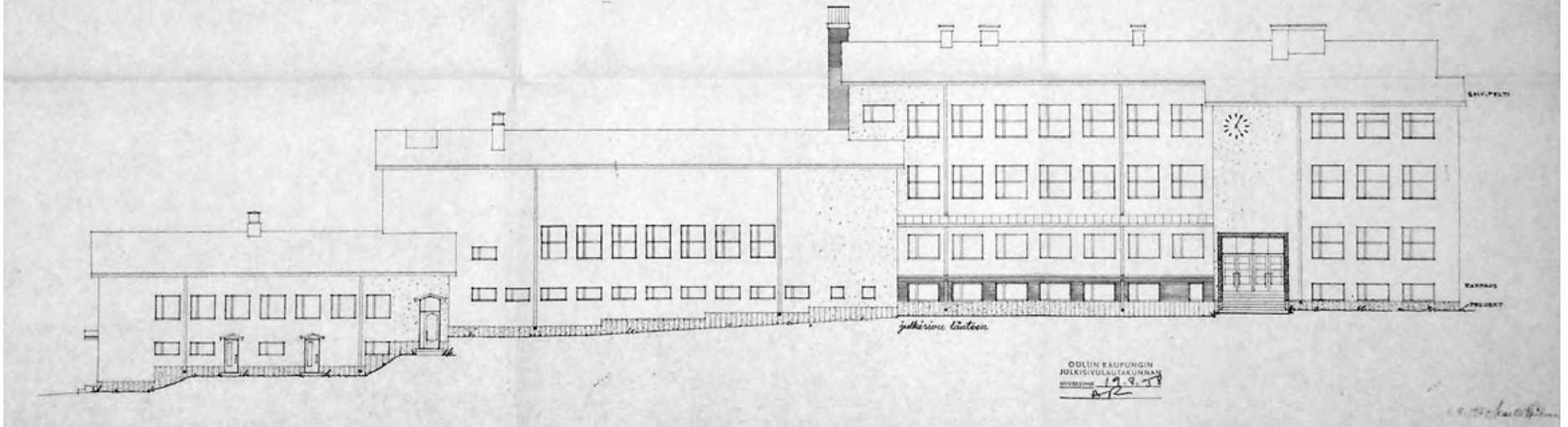
⁵¹ Oulun kaupungin arkisto, Pienkiinteistöyhdistyksen kirje 26.3.1959

⁵² Sulo Lehto 15.3.2016

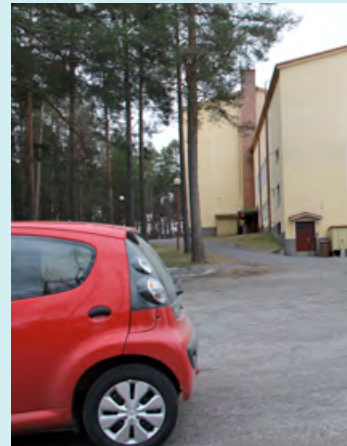
Nokela-Höyhtyä Pienkiinteistöyhdistyksen 30-vuotisjuhla järjestettiin Nokelan koululla. Kuvassa Työvään soittokunta ja pöydällä tilaisuudessa jaetut ansiomerkit. Juhlasali näkyy kuvassa sellaisena, kuin se oli ennen vuoden 1993 peruskorjausta. Näyttämön viereisessä seinässä oli näyttävät metalliset ilmanvaihtoventtiilit. Sisäovet olivat siniharmaat ja listat valkoiset. Salin lattia oli vinyylilaattaa. Kuva: Nokela-Höyhtyä pienkiinteistöyhdistyksen arkisto

Juhlan kunniaksi Pienkiinteistöyhdistys järjesti valokuvänäyttelyn ja julkaisi yhdistyksen historiaa esittelevän juhla-lehden. Lehdessä on muun muassa arkkitehti Leena Lusan tekemä esittely alueen rakennetusta ympäristöstä.

4 KOULUN RAKENTAMINEN

Tammikuussa 1957 kaupunginarkkitehti Martti Heikura sai toimeksiannon kaksisarjaisen Nokelan kansakoulun suunnittelusta. Se sisälsi kansakoulujen johtokunnan yksityiskohtaisen tilaohjelman, jonka tuli sovitaa korkeita mäntyjä kasvavaan rinteeseen. Heikuran suunnittelupöydällä oli lyhyen ajan sisällä valmistunut jo viisi vastaavaa koulurakennusta ja siksi Nokelan koulun suunnitelmat valmistuivat yhdeksässä kuukaudessa.

KOULUN PIHALLA PULPPUSI LÄHDE

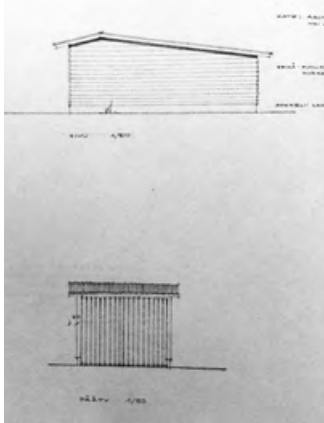
Ennen rakentamista Nokelan koulun tontin koilliskulmalla sijaitsi lähde. Koulun ensimmäinen rehtori Sulo Lehto muistaa, kuinka hänen Mökkiperällä asuneet sukulaisensa tapasivat hakea käyttövettä tuosta mäen rinteestä.

Koulun rakentamisen yhteydessä lähde peittyi maamassojen alle. Sulo Lehto harmittelee, ettei silloin oivallettu sen arvoa opetuksen näkökulmasta. Lähteen paikka oli tietyvästi kuvassa näkyvän pysäköintipaikan alla.

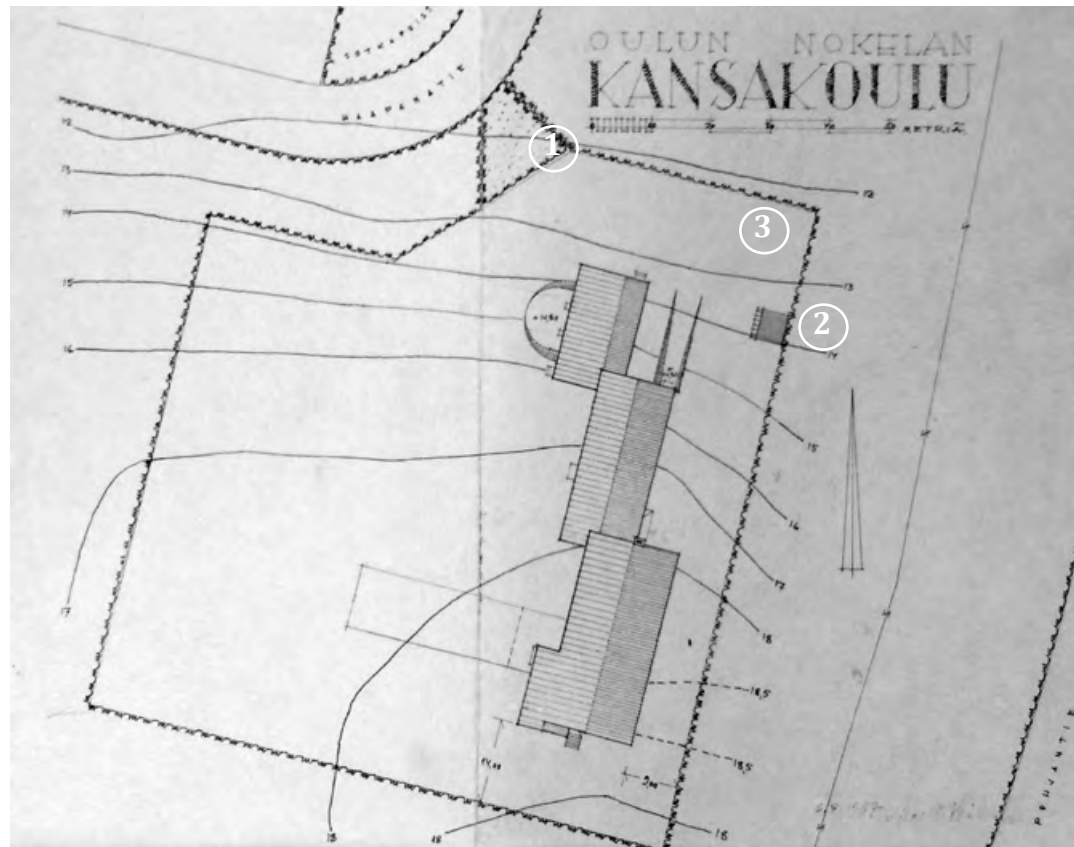
Lähde: Sulo Lehto haastattelu 4.3.2016

Martti Heikura päiväsi lähes valmiit suunnitelmat syksyllä 1957. Asemapiirroksista ilmenee, millä tarkkuudella arkkitehti tarkasteli rinnettontin ja rakennuksen eri osien korkeusasemia.

1. Heikuran suunnitelmassa rakennusta lähestyttiin diagonaalisti koulupihan puolelta.
2. Tähän asemapiirrokseseen on lisätty jälkikäteen autotalli. Se näkyy tontin oikeassa yläkulmassa. Autotalli oli talonmiehen käytössä ja siihen kuului myös rasvamonttu.
3. Autotallin pohjoispuolella on ollut lähde, josta lähiseudun asukkaat kävivät hakemassa käyttövettä ennen koulun rakentamista.

Koulun autotalli toteutettiin Heikuran asuintalotyypille piirtämän suunnitelman pohjalta.

4.1 Koulun paikka

Koulun paikka vapautui, kun suunnitelma Oulun opettajakorkeakoulun sijoittamisesta Lintulammille peruuntui. Kaavoitusarkkitehti Niilo Mattilan asemakaavamuutoksessa (AK 2310) koulun paikka täsmen-tyi kulmatontille nro 42.

Valmistuessaan Nokelan kansakoulu sijaitsi koulupiirin reunalla. Sitä sijoitettaessa oli otettu huomioon Höyhtyän eteläpuolelle rakennettavat uudet asuinalueet sekä Pohjantien toiselle puolelle tuolloin rakennusvaiheessa ollut Kaukovainio.

Koulun sijaintia pidettiin otollisena myös viereisen Lintulammen puiston tarjoamien luonto- ja liikunta-mahdollisuuksien vuoksi.

4.2 Tilaohjelma

Nokelan kansakoulun tilaohjelmassa huomioitiin paitsi opetustoimen tarpeet, myös rakennuksen asema asukkaiden kokoontumispaikkana.

Yksityiskohtainen tilaohjelma on kirjattu Kansakoulujen johtokunnan pöytäkirjaan 31.1.1957.

Siinä on merkillepantavaa, että johtokunta pyysi Heikuraa suunnittelemaan *'viimeksi rakennetuista poikkeavasti'* keskusaulatyypisen koulurakennuksen.⁵³

Toinen tilaohjelmasta esiin nouseva piirre on oppilashuollon huomattavan suuri tilatarve. Koululle tuli sijoittaa koululääkärin, terveystieteiden sekä kouluhammaslääkärin vastaanotot. Varustuksiin kuului myös koululaisten terveyttä edistävä valohoituhuone.

⁵³ Ote Oulun kaupungin kansakoulujen johtokunnan pöytäkirjasta 31.1.1957

Ote Oulun kaupungin kansakoulujen johtokunnan pöytäkirjasta
31 p:nä tammi kuuta 1957.

32 §.

398/vii. 1
11 2 57

Johtokunta päätti esittää kaupunginhallitukselle, että Nokelan kansakoulun piirustusten laatiminen annettaisiin heti arkkitehdin tehtäväksi, ja että uusi koulu viimeksi rakennetuista poikkeavasti, mikäli mahdollista, suunniteltaisiin keskiaulatyypiseksi rakennukseksi. Johtokunta pitää suotavana, että kaikki piirustukset olisivat valmiina viimeistään ensi syksynä.

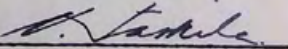
Kouluun olisi saatava seuraavat tilat:

12 luokkahuonetta, yhdistetty voimistelu- ja juhlasali, opettajahuone, ja sen yhteyteen tupakkahuone, johtajan huone, luonnonopin luokka kokoelmahuoneineen, tyttöjen käsityöluokka varastotiloineen, poikain käsityöluokka erikoistiloineen opettajaa, maalausta, materiaalia ja valmiita töitä varten, pukeutumishuoneet voimistelua varten, suihkuhuone, koulukeittolan keittiö tarpeellisine varasto- ja kellaritiloineen, ruokasali n. 300 oppilasta varten, koulutarvike- ja kirjavarastohuone, poikain ja tyttöjen W.C:t, eri kerroksiin, opettajia, siivoojia ja keittiöhenkilökuntaa varten W.C:t, siivoojien huone, poikain ja tyttöjen W.C:n siivouskomerot, eri kerroksiin siivouskomerot, talonmiehen asunto, tilat kirjaston haaraosastoa varten, kattilahuone polttoainevarastoineen, koululääkärin, terveystisaren, ja kouluhammaslääkärin huoneet odotushuoneineen, valohoitohuone odotushuoneineen ja lisäksi kuivaa varastotilaa mahdollisuuksien mukaan.

Otteen oikeaksi todistaa Oulussa
4 p:nä helmikuuta 1957.

Viran puolesta:

Johtokunnan sihteeri

V. Taskila.

Varsin yksityiskohtainen tilaohjelma kirjattiin kaupungin kansakoulujen johtokunnan pöytäkirjaan. Huomion arvoista asiakirjassa on, että aloite Nokelan koulun keskeisimmästä arkkitehtonisesta ideasta eli keskusaulasta, tuli arkkitehti Heikuralle annettuna.

Arkkitehti Heikuran toivottiin saavan suunnitelman valmiiksi syksyllä 1957.

4.3 Rakennushankkeen valmistelua

Marraskuussa 1957 Kansakoulujen johtokunta totesi Nokelan koulun piirustusten olevan melkein valmiina ja esitti koulun rakentamisen aloittamista välittömästi tai tulevana keväänä. Porkkanaksi tarjottiin helpotusta kaupungin vaikeaan työllisyystilanteeseen.⁵⁴

⁵⁴ Oulun kaupungin kansakoulujen johtokunta 3.10.1957

Ainoa koulun rakennusvaiheesta löytynyt valokuva on otettu kesällä 1959. Rakennus on saavuttanut lopullisen hahmonsaa ja julkisivut on rapattu. Kuvan etualalla näkyy, kuinka rakentajat suojasivat arvokkaaksi koettua puustoa rakennusaikaisilta vaurioilta.

Kuva: Oulun kaupungin kunnalliskertomus 1959, Oulun kaupungin museo

Kaupunginhallitus päätti kuitenkin vielä teettää hankkeesta erillisen kustannusarvion ja kytkeä laskentaan Heikuran suunnitteleman Höyhtyän lastenkodin rakentamisen.⁵⁵

Seuraava vuosi kului hankkeen valmisteluissa. Rakennuslupa myönnettiin 5. syyskuuta 1958. Rakentaminen oli jo hyvässä vauhdissa, kun Kouluhallitus toukokuussa 1959 palautti Nokelan koulun piirustukset Oulun kaupungille ilman käsittelyä. Se edellytti, että Oulun kaupunki esittää ensin siltä vaaditun kansakoulujen rakennusohjelman. Tämä

hallinnollinen mutka ei tiettävästi hidastanut Nokelan koulun rakentamista.⁵⁶

4.4 Arkkitehtoninen ratkaisu

Heikura sijoitti kolmiosaisen rakennusmassan rinteeseen siten, että matalin osa asettui rinteeseen alaosaan ja tulosuunnasta katsottuna ensimmäiseksi. Pääsisäänkäynti puolestaan sai paikan rinteeseen laelta ja jossa rakennus kohosi neljään kerrokseen. Näin koulu

ja erityisesti kouluun saapuminen muodostivat juhlaisten tapahtuman varsinkin pienen koululaisen näkökulmasta.

Nokelan koulun massoittelu poikkesi perinteisistä ratkaisuista siinä, että Heikura otti oululaisittain epätyypillisen maastonmuodon arkkitehtuurin lähtökohdaksi. Hän sijoitti kolme osaa jonomaisesti toistensa perään eikä aikakauden kouluille tyypilliseen L-, T-, tai U-muotoon. Sisätiloissa ratkaisu tuotti suuren määrän puolen kerroksen tai sitä pienempiä tasoeroja.

Heikura otti koulua ympäröivä korkea mäntymet-

⁵⁵ Oulun kaupunginhallituksen toimituskirja 14.10.1957

⁵⁶ Oulun kaupungin kansakoulutarkastajan kirje 5.5.1959.

ALPPIAURINKOA VALOHOITOHUONEESSA

Nokelan koulussa tehtiin merkittävä panostus oppilashuollon tiloihin. Niistä erikoisin oli rakennuksen eteläpäädyssä sijainnut valohoitohuone.

Valohoitoa annettiin koululaisille vuodesta 1928 alkaen aluksi tuberkuloosin torjuntaan ja myöhemmin D-vitamiinin saamiseksi ja sen aiheuttaman riisitaudin torjumiseksi. Valon lähteenä toimi alppiaurinko, joka oli auringonvaloa jäljittelevä ultraviolettilamppu. Valohoitoa nautittiin lyhyissä jaksoissa silmät suojattuna.

Nokelan koulun ensimmäisiin oppilaisiin kuulunut Merja Karppinen muistaa, kuinka oppilaat riisuutuivat pikkuhousuilleen ja seisoskelivat silmät suojattuna lampun loisteessa. Hoidon hyöty jäi tuntemattomaksi, mutta oppilaista tällainen oli hauskaa vaihtelua.

Lähteet: Pertti Huttunen, Oulun kaupungin kansakoulut 1874-1974 s. 151, www.kansallismuseo.fi/fi/kansallismuseo/kokoelmat/kuukauden-esine-2006/alppiaurinko Emännän tietokirja WSOY 1958 ja Merja Karppisen haastattelu Oulussa 3.3.2016

Kuva: julkaistu teoksessa Oulun kaupungin kansakoulu 1874-1974 II

sän osaksi arkkitehtuuria. Se on läsnä rakennuksen molemmin puolin ja kaikissa kerroksissa. Tontin alkuperäisiä puita pyrittiin säilyttämään ja niitä suojattiin rakennusvaiheessa.⁵⁷

Sisätiloissa tavanomaisesta poikkeava ratkaisu oli keskusaulan sijoittaminen päämassan ytimeen ja pääportaan sen keskelle. Se teki aulasta perinteistä keskikäytäväratkaisua huomattavasti valoisamman. Vaikka ehdotus tuli kansakoulujen johtokunnalta ja kenties jopa näpötyksenä arkkitehdin urautuneisuudesta, Heikuran toteutusta voi pitää oivallisena.

Nokelan koulun avara ja valoisa keskusaula oli kou-

lun tunnetuin ominaisuus aina 1970-luvulla tehtyyn palo-osastointiin saakka.

Ulkoarkkitehtuuriltaan Nokelan koulu oli tyypillinen 1940- ja 50-luvun vaihteen koulu, jota valmistumisen ajankohtana voitiin luonnehtia vanhanaikaiseksi. Vertailukohtana voidaan pitää arkkitehti Osmo Siparin samaan aikaan kaupunginosan toiselle laidalle suunnittelemaa Karjasillan koulua, jonka yksikerroksisuus, paviljonkimaisuus ja suuret lasipinnat olivat lähempänä seuraavaa vuosikymmentä.

Lintulammen koulu on kuitenkin looginen osa arkkitehti Martti Heikuran tuotannossa. Hän hallitsi oman tyylijajinsa ja suunnitteli aikaa kestäväää ja toimivaa kouluarkkitehtuuria. Heikuran konservatiivisuus

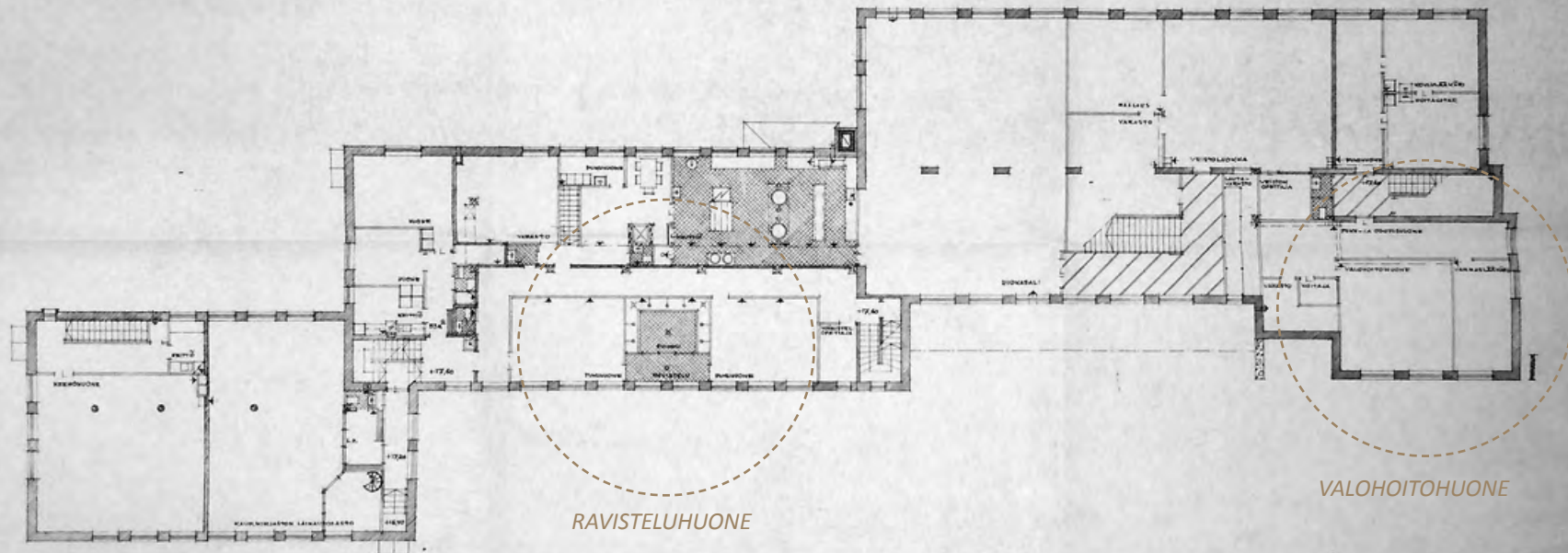
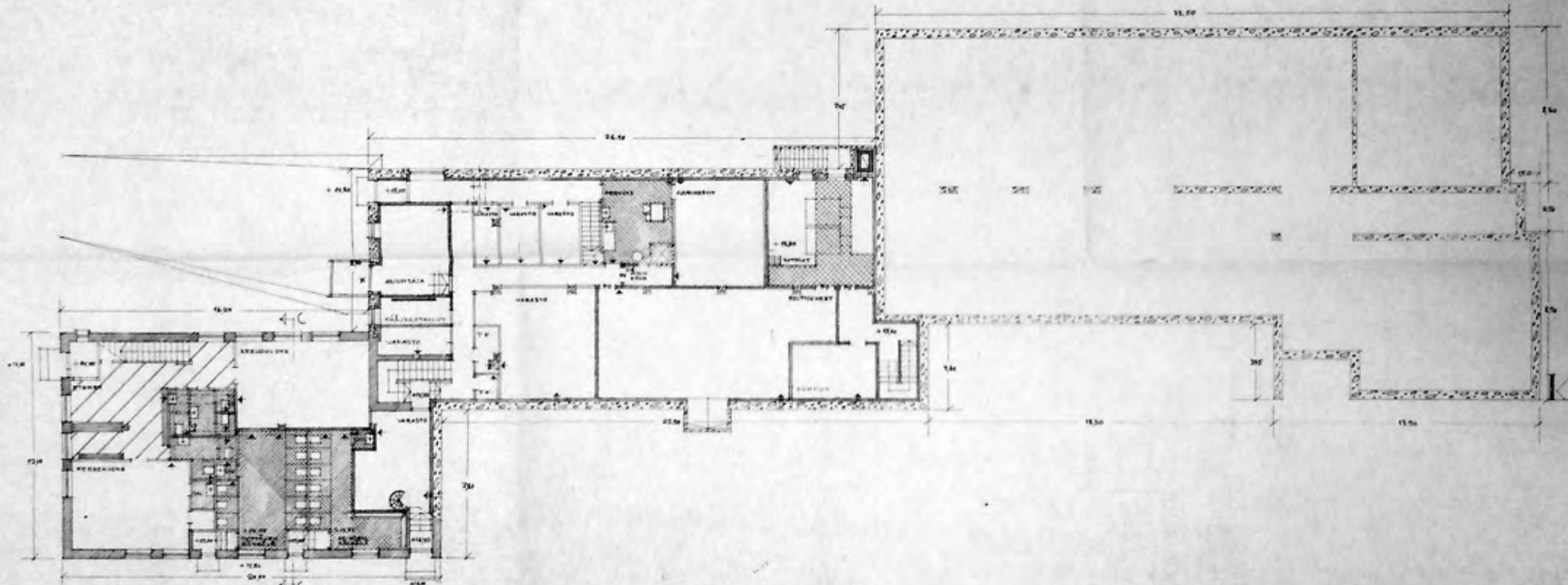
ei ollut poikkeuksellista, vaan samaan aikaan vastaavanlaisia koulurakennuksia suunnittelivat myös muut arkkitehdit modernistien esitaistelija Hilding Ekelundista alkaen.⁵⁸ Oulussa vuonna 1960 valmistunut Liisa Oikkosen suunnittelema Tyttölyseon laajennus noudattaa vielä Heikuran koulujen ulkoarkkitehtuurin muotokieltä.

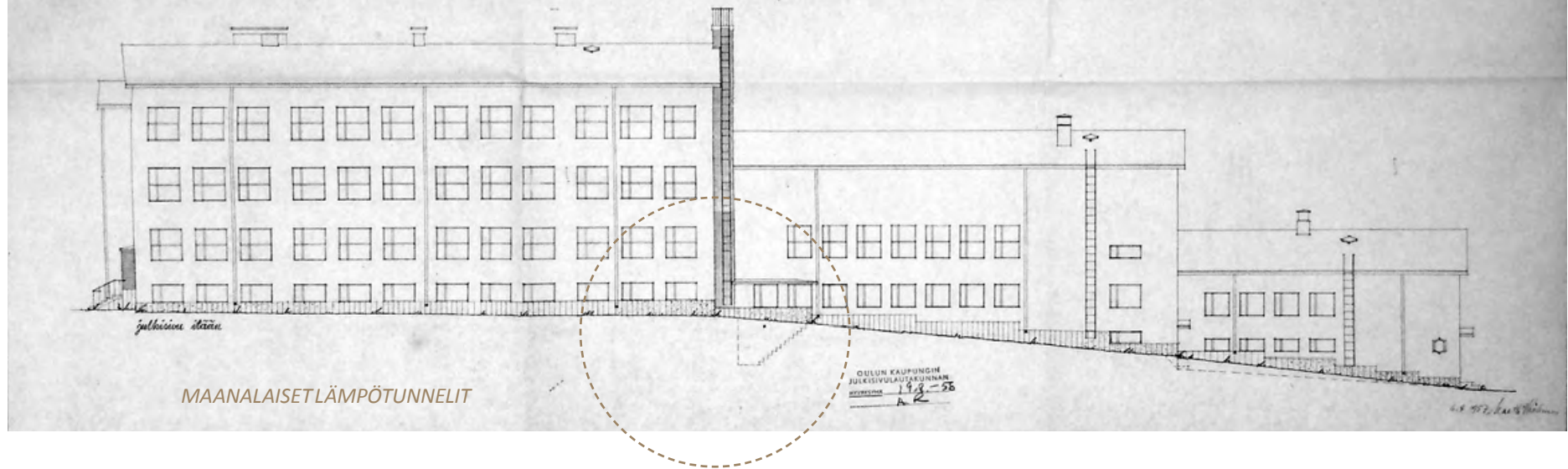
4.5 Toiminnallinen ratkaisu

Alkuperäisessä suunnitelmassa opetustilat sijaitsivat korkean päämassan eli C-osan kolmessa kerroksessa. Oppilashuollon tilat ja kouluruokala rakennettiin kellarikerrokseen, joka puolittain maantason yläpuolelle

⁵⁷ Oulun kaupungin kunnalliskertomus 1958, Kansakoululaitos 1957-58 s. 7

⁵⁸ Jetsonen op ci s. 54

rakennettuna sai luonnonvaloa kahdesta suunnasta.

Keskimmäinen rakennusmassa eli B-osa oli samansuuntaisten massojen nivelosa. Sen suurin tila oli liikuntasali, johon rakennettiin kahdella parvella varustettu näyttämö. Sali alapuolella sijaitsivat koulun keittiö sekä liikuntasalin puku- ja pesuhuoneet. Talonmiehen asunnon arkkitehti sijoitti talouspihan puolelle. Alimman kerroksen muodostivat pannuhuone koksivarastoineen sekä keittiön aputilat.

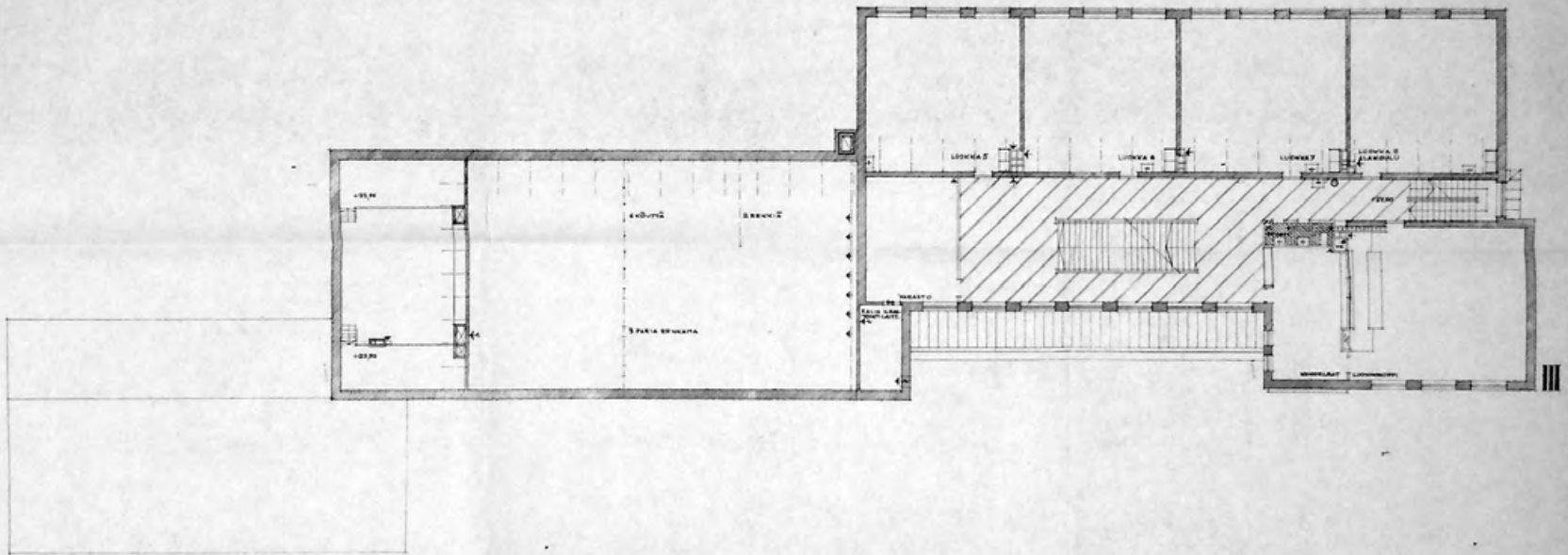
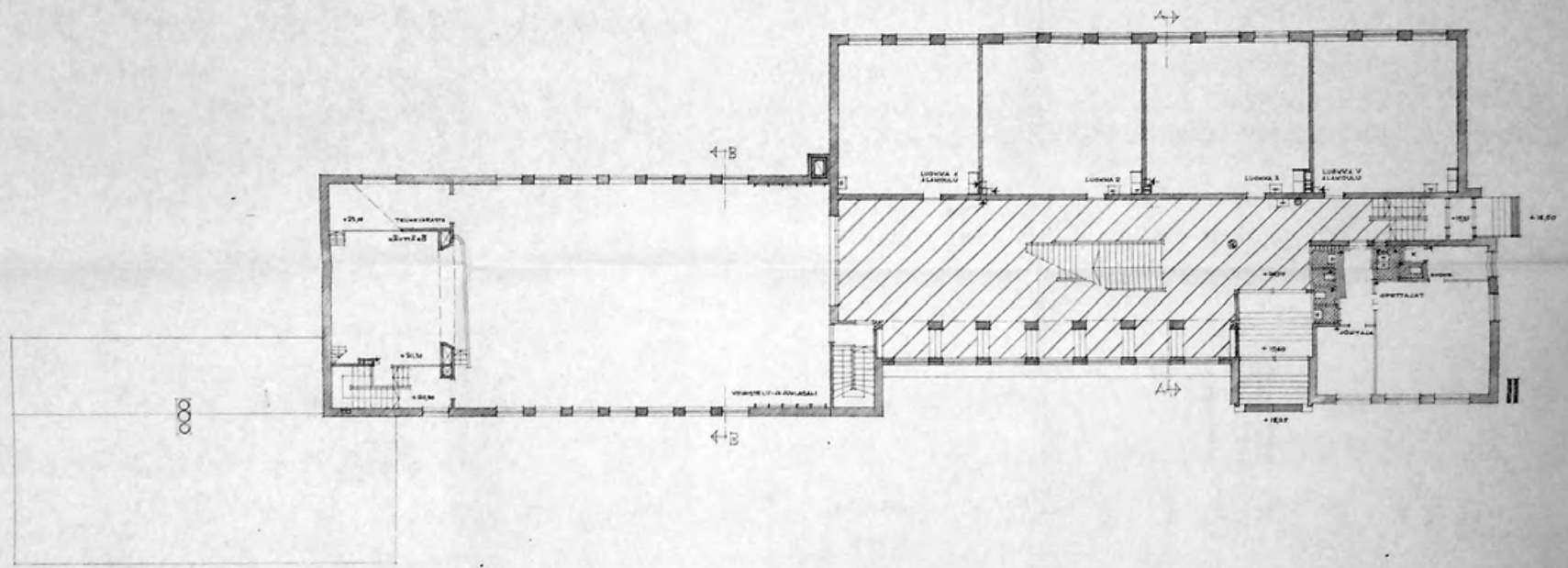

KUN KOULUN ALTA HUUTO KUULUI

Lämmityksen runkolinjat kulkevat koulun alle rakennetussa kanaalissa. Se on huoltoon varten rakennettu pimeä ja sokkeloinen tunneli, jossa pieni ihminen mahtuu ryömimään.

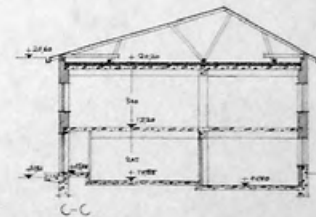
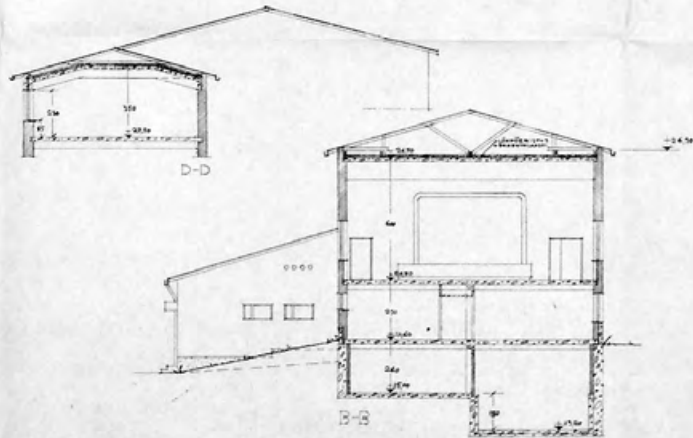
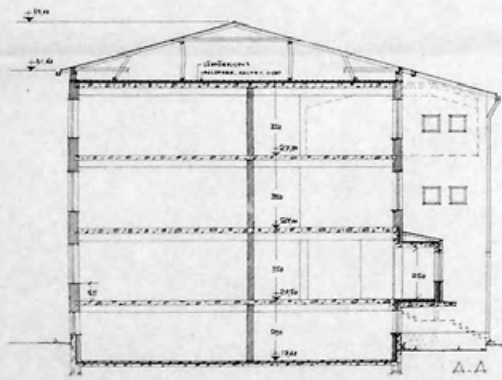
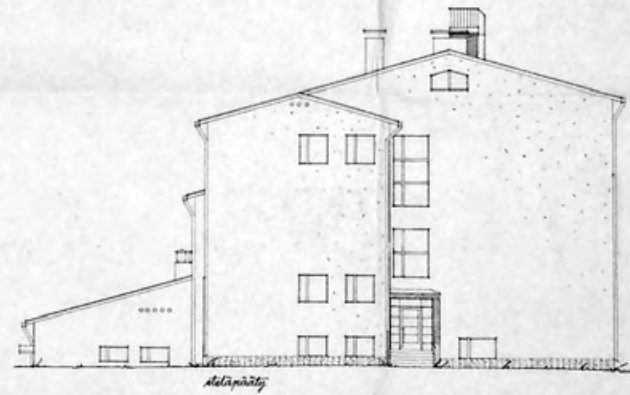
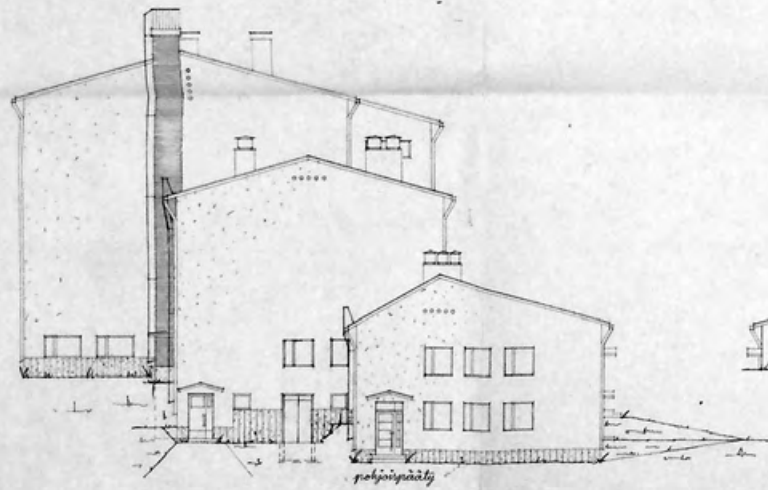
Koulupojat ovat tunnetusti uteliaita ja eräs Nokelan koulun oppilas aloitti tunneliseikkailun löytämästään luukusta. Poika eksyi, hätäntyi. Koulun vahtimestari Aaro Liedes kuuli maanalaisen avunpyynnön ja poika saatiin pelastettiin lähimmän huoltoluukun kautta.

Lähde: Sulo Lehto haastattelu 4.3.2016

Handwritten signature or mark

OULUN NOKKELAN
KANSAKOULU

Tavaraliikenne varastoista, kylmäsäilytystiloista ja perkaushuoneesta keittiöön tapahtui tavarahissin välityksellä.

Ryhmän matalin rakennusmassa eli A-osa rakennettiin palvelemaan alueen asukkaiden tarpeita. Sinne sijoitettiin kolme nuorisotoimen kerhuhuonetta sekä Oulun kaupungin sivukirjasto. Molempiin tiloihin rakennettiin erilliset sisäänkäynnit. A-osaan sijoitettiin myös käymälät, joihin oli käynti välituntipihalta.

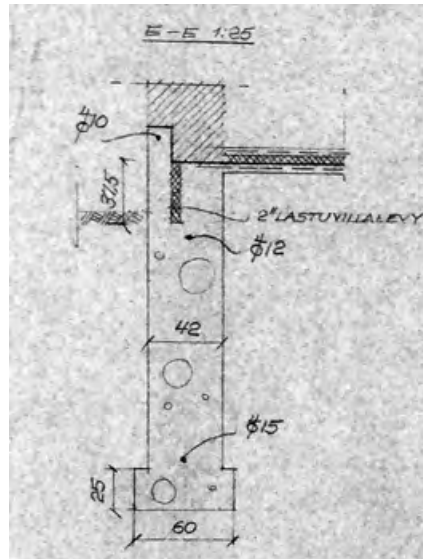
4.6 Rakennustekniset ratkaisut

Koulu rakennettiin kaupungin rakennusviraston talonrakennusosaston omana työnä. Sillä lienee ollut vaikutusta siihen, että tuolloin jo yleisesti käytetyt elementtirakenteet sivutettiin ja rakentamisessa suositettiin työllistävää käsityötä ja paikallavaluja.

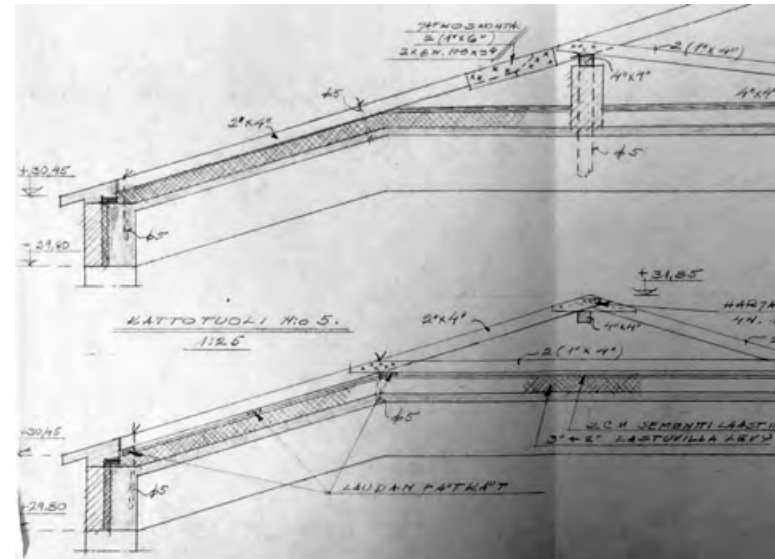
Koulun rakennesuunnittelusta vastasi Suunnittelu- toimisto E. Niemelä Oy, joka kykeni tuottamaan suunnitelmia arkkitehtuurista teknisiin erikoispiirustuksiin asti. Niemelä ja Heikura olivat tehneet yhteistyötä jo 1940-luvulla.⁵⁹

Rakennuksen kantava runko muodostui muura- tuista tiilijulkisivuista ja pitkittäisistä väliseinistä. Välipohjat on muodostettu paikalla valetuista 'pukki- holveista', joiden korkeat ja päistä levennetyt vahven- nuspalkit muodostavat holvit kerrosten alakattoihin.

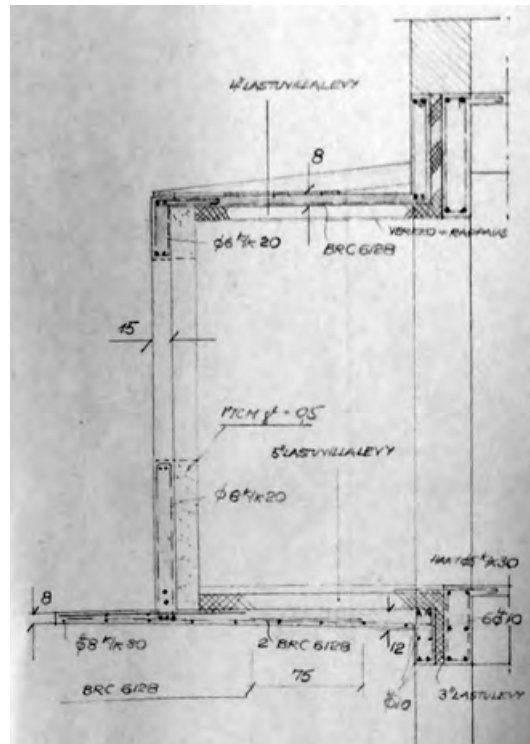
Rakennusmassat saivat suojakseen satulakatot, joiden alle jäivät kylmät ullakot. Alunperin galvanoidusta pel- listä suunnitellut vesikatot toteutettiin pääosin savitiili- likattoina. Kattojen erikoisuus on umpeen muuratut räystäät, jotka katselmustoimikunta nimesi rakennus-

Perustus tehtiin 'säätöbetonista'.

Katon ja räystään liitos valettiin betonista umpinaiseksi. Tuuletusaukot tehtiin julkisivuihin.

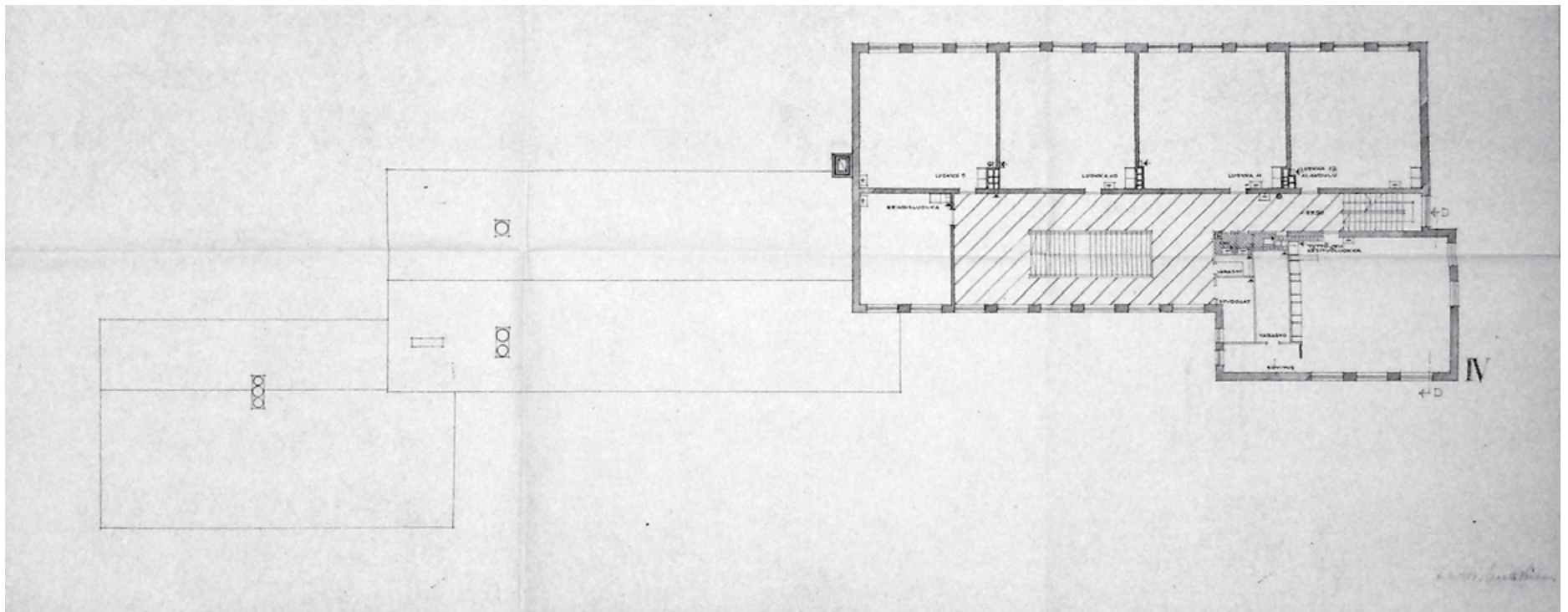
Käyttöullakon 'ruotsalainen kattotuoli' säästää tilaa.

Alkuperäisen sade- katoksen yläpuolinen uloke on vaatinut huolellista valutyötä. Rakenteen eristevah- vuudet ovat vaatimat- tomia.

Pukkiholvin liittyminen kantavaan seinämuriin. Tiilimuurin kannattamat palkkien päät on levennetyt.

59 Martti Heikuran arkisto

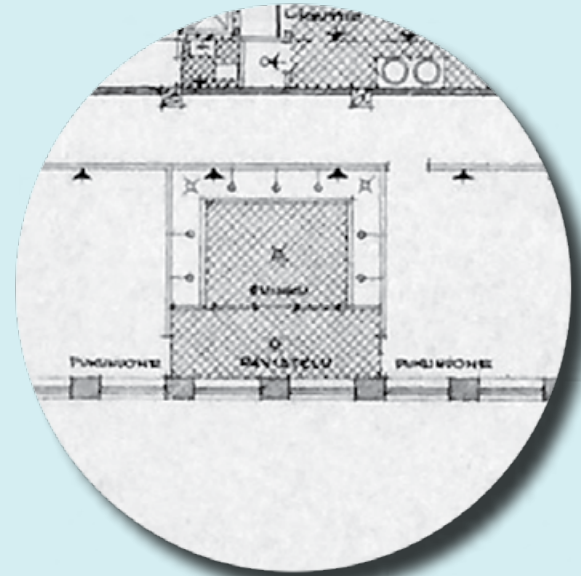
Kuva: Pertti Visapä, julkaistu teoksessa *Sinun kaduillas koulutie*, 1974.

RÄVISTELUHUONEESSA KUIVAKSI

Nokelan koulun liikuntasalin alapuolella sijaitsevien pukuhuoneiden alkuperäinen järjestely oli ratkaistu ajan tavan mukaan järkiperaisesti.

Tyttöjen ja poikien pukuhuoneet sijaitsivat symmetrisesti yhteisen pesutilan ympärillä. Kiinteät suihkut oli sijoitettu kolmelle seinälle. Tytöt ja pojat kävivät suihkuhuoneessa vuorotellen.

Pukuhuoneiden välissä oli lattiakaivolla varustettu 'rävisteluhuone'. Tytöt ja pojat saivat omat suihkutilat 1990-luvun peruskorjauksen yhteydessä.

KANSAINVÄLISIÄ EDUSTUSTEHTÄVIÄ

Kaupunki esitteli Nokelan kansakoulua mielellään vieraille, joita kiinnosti erityisesti koulun sijainti rinnetontilla. Koulua esiteltiin leikkimielisesti Nokelan veturimiesten kouluna, jossa rakennuksen osat on asetettu junan muotoon.

Kuvassa Neuvosto-Eestin presidentti Logan Eichfeld koulun pääsisääkäynnin edessä apulaiskaupunginjohtaja Huttusen, valtuuston puheenjohtaja Mikkosen ja kansakoulujen taloudenhoitaja Taskilan seurassa 3.7.1961. Myöhemmin koululla vieraili myös Neuvostoliiton opetusministeri. Silloisen rehtorin Sulo Lehdon mukaan hämmästys oli suuri, kun ministeri tiedusteli koulun 'elävän nurkan' sijaintia. Kysymys koski eläin- ja kasvihuonetta, jota koulusta ei tuolloin löytynyt.

Myös sijainti moottoritien varrella toi mukanaan edustustehtäviä. Kun Neuvostoliiton presidentti Mihail Gorbatschov vuonna 1989 vieraili Oulussa, Nokelan koulun oppilaat ryhmittyyvät Pohjantien varteen. Mustien autojen letkaa tervehdittiin pienoislipuin.

KUVA: Kalevan arkisto, Museovirasto
LÄHDE: Sulo Lehto 14.5.2016

luvan ehdoksi.⁶⁰ Ullakot tuulettuvat savitiiliputkista tehtyjen tuuletusaukkojen kautta kunkin osan päädyistä ja sivuilta. Vain C-osassa on käyttöullakko.

Koulun kellaritilat hyödynnettiin 1950-luvun käytännön mukaan tarkoin. Ne muodostivat sokkeloisen varasto- ja työtilojen verkoston, joiden lomassa käytävät, pienet tasoerot ja kerrostenväliset portaat johtavat toiminnosta toiseen. Koulun lämmityslaitos on laskettu puolen kerroksen verran kellarikerroksen alapuolelle. Alapohjan alla kulkee lämmönjakoputkiston huoltokanaali.

⁶⁰ Katselmuskirja 228/U/58 5.9.1958

Myös oppilaat olivat avoimen ylipitää uudesta koulustaan. Koululaisten 'Oulun Koulun Kohinaa'-kevtijulkaisussa vuonna 1960 julkaistiin Pertti Poikelan runo kiteyttää koulun vahvuudet.

NOKELAN UUSI HIENO KOULU!

SUUNNITTELEN UUTTA KOULUA

Minua ei tarvitsisi kahdesti ko-
hoittaa supermaan suunnittelemaan
ja rakentamaan uudenlaisia kou-
luisia, jonka sijainnin saisin itse valita.
Rakennuttaisiin koulun järvet-
suomeksi, jonnekin ihmän jäsenen
rannalle. Koulun olisi kaksiosainen.
Toisella puolella pidettäisiin oppi-
koulua, toisella kansakoulua. Ne,
opiskoulua ei tarvitsisi, sillä olisiin
keksinyt sellaisen kanteen, jolla olisiin
yhtäistä kutsuksi aivot oppilaiden
päähen. Koulun ikkunat olisiin

TÄMÄ ON VIIMEINEN KANS- LAISKOULUVUOTENI

Kesä on jälleen mennyt ja minä ja
luokkatoverini olemme aloittaneet
viimeisen kansalaiskouluvuotemme.
Jo kesällä annoin itselleni sellaisen
lupauksen, että olen hyvin läksynyt
ja toistan elää ja olla kaikkien kou-
lusuhteiden mukaan. Siitä en ole
oikein varma, pystynkö lupauk-
seni pitämään. Tämä viimeinen
vuoteni olisi ainakin minulle tar-
peellista saada hyviä tunteita, sillä
siitä riippuu millaisen ammatti-
saan ja miten elämäni perustan.

Kohos Nokelaankin uus kansakoulu,
nään päälle männäkköisen,
Lintulampien partahille.
On täällä talkoissa oltu ain,
jokkus meri mukavasti lausantai.
Ei oo hiltämisestä puutetta
koskaan,
latuja kup vain tehdä jaksaa.
Tää Nokelan koulu on Oulun
koulunista kuopus.
Tuntti on mennyt välittäni on tullut,
niiin munnään ain hauskaasti
eteenpäin.
Tuli kesäloma, niii hauska soma.
Niiin, syksyllä ain, kouluun taas
taallustain.

Pertti Poikela
VI lk.

Välitunti vastavalmistuneen Nokelan koulun opettajainhuoneessa 1960-luvulla. Alkuperäinen kalustus on vaihtunut aikojen saatossa kokonaisuudessaan. Kuva: Lintulammen koulun arkisto

4.7 Koulu valmistuu

Nokelan koulu valmistui parahiksi syyslukukauden 1959 alkuun. Loppukatselmus pidettiin 6.10.1959. Rakentamisvaiheesta ei ole säilynyt dokumentteja ja myös valokuvat rakentamisen ajalta ovat aikojen saatossa kadonneet. Koulun ensimmäinen rehtori Sulo Lehto muistelee koulun rakentamista seuraavasti:

”Rakensin samanaikaisesti omakotitaloa Kaukovainiolle ja Nokelan koulun vastaava mestari oli myös minun rakennustyömaani valvoja. Hän esitteli minulle ylpeänä valmistumassa olevaa koulua. Ajoimme usein tuolloin vielä hiekkapenkkanä olleen Pohjantien työmaan yli Kaukovainiolta Höyhtyän puolelle.”⁶¹

Kouluyhteisön muodostaminen aloitettiin puhtaalta pöydältä. Nokelan kouluun ei siirtynyt yhtään valmista opetusryhmää ja myös opettajat tulivat useammalta eri koululta.⁶² Väliaikaiseksi johtajaopettajaksi valittiin Sulo Lehto, jonka johtajan pesti kesti yli 30 vuotta.

Kun lukukausi alkoi, koulu oli valmis mutta kalusteet ja koulutarvikkeet puuttuivat. Johtajaopettaja lainasi naapurin autoa ja lähti kerjuulle naapurikouluihin.⁶³

Alueen perheet halusivat lapsensa kauan odotettuun uuteen kouluun. Kaikkia ei voitu ottaa ja koulupiiriraja piti määrittää talo talolta. Suurin osa oppilaista tuli Nokela-Höyhtyän alueelta. Lisäksi oppilaita tuli Karjasillan eteläisestä osasta sekä Kaukovainiolta.

Koulun vihkiäisiä vietettiin 9. joulukuuta vuonna 1959. Opettajat olivat valmistaneet talkootyönä suuren maisemalavasteen ja juhlassa esitettiin oppilaiden ja opettajien yhteistyönä tekemä Lintulampikuvaelma.

61 Lehto op cit

62 Nokelan koulua Lintulammella 40 vuotta, 1999 ss. 8-9

63 ibid

Nuorekas koulu osasi pitää hauskaa. Ensimmäisenä vuonna Oulun muiden koulujen opettajille järjestetyn iltajuhlan teemana oli 'Paimenten pidot'. Koulun 28-vuotias rehtori Sulo Lehto seisoo kuvassa oikealla. Kuva: Lintulammen koulun arkisto

Koulun vihkiäisiin opettajien talkootyönä valmistama Lintulampi-maisemalavaste on sittemmin toiminut koulun juhlien taustana aina nykypäivään asti. Kuva: Lintulammen koulun arkisto

5 KOULUN ARKEA JA TILAMUUTOKSIA

Vuonna uutisoitiin Nokelan koulun ahtaudesta. Porrastettunakin ruokailu näyttää kuvan perusteella ahtaalta. Kuva: Lintulammen koulun arkisto, lehtileike Kaleva 1988

Nokelan koulu suunniteltiin 300 oppilaalle ja 12 opetusryhmälle. Jo ensimmäisenä vuonna oppilasmäärä ylittyi sadalla. Ajoittain opetusryhmiä oli peräti 30 ja oppilaiden lukumäärä kipusi yli 900.⁶⁴ Eipä aikaakaan, kun Nokelan koululla siirryttiin kaupungin muista kouluista tuttuun vuorolukuun.

Vuoroluku tarkoitti nimensä mukaisesti sitä, että tiloja käytettiin kahdessa vuorossa. Nokelan koululla aamuvuoro alkoi kello kahdeksan ja päättyi tavallisesti iltapäivällä kello kahteen mennessä. Iltavuoro aloitti vastaavasti kello yksitoista ja päättyi tavallisesti kuu-

teen mennessä. Pällekkäisyyksiä soviteltiin liikuntatuntien ja ruokailuaikojen joustavuutta hyödyntäen.⁶⁵

Ahtaus pakotti Nokelan koulun pohtimaan tilojen taroituksenmukaista käyttöä. Kun ahtaus oli ankarin, sivukirjastosta ja sen viereisestä kerhotilasta saatiin kaksi reilun kokoista luokkahuonetta. Opetusta annettiin myös kellarihuoneissa, joista erikoisin lienee entinen koksivarasto liikanimeltään *Manala*.⁶⁶

⁶⁵ Lehto op cit

⁶⁶ Nokelan koulua Lintulammella 30 v, 1991, Kaarina Viitala s. 54

5.1 Kaukovainio, Lintula ja Mäntylä lisäävät painetta

Kaupungin uudet eteläiset kaupunginosat toivat Nokelan kouluun lisää oppilaita. Vuonna 1965 pien- talovaltaisena alkanut Kaukovainio oli täyttynyt kerrostaloista. Vuonna 1971 aluerakentamisen tuloksena syntynyt Lintulan kaupunginosa muodostui yksinomaan kerrostaloista.

Kaukovainio sai ensihätään viipalekoulun, johon mahtuivat kaksi ensimmäistä luokka-astetta. Kolmannesta luokasta lähtien kaukovainiolaisten opintie suuntautui

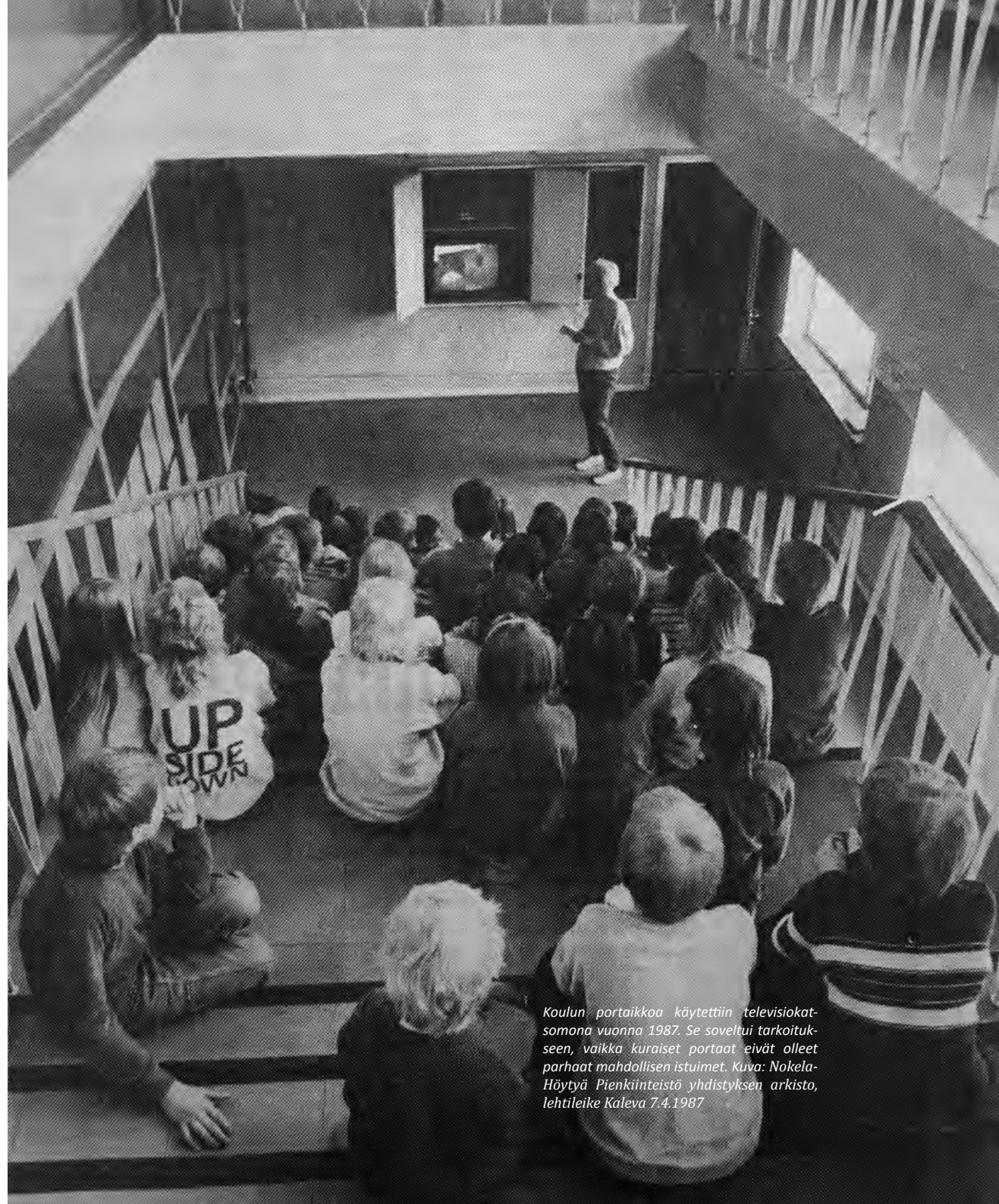
Jouluinen kahvihetki opettajainhuoneessa 1980-luvulla. Takaseinällä on opettajien talkootyönä rakentama maailmankartta, joka on edelleen paikallaan. Lattiaa peittävä paksu kokolattiamatto on poistettu. Kuva: Lintulammen koulun arkisto.

Nokelan kouluun aina vuoteen 1971 asti.⁶⁷ Pian tämän jälkeen Nokelan koulupiiriin liittyi uusi Mäntylän alue.

Kaupunginosien välille muodostuneet koulutiet olivat riskitekijä. Poikkimaantien rakentaminen lisäsi liikennettä Lintulammentiellä. Nokela-Höyhtyä pienkiinteistöyhdistys sai sitkeän taistelun jälkeen liikennevalot Lintulan kohdalle. Pääväylät varustettiin kevyenliikenteen alikäytävillä. Aloitte Nokelan koulu sivuavan ja Pohjantien allittavan kevyenliikenteen käytävän muuttamisesta autoliikenteelle tyrmättiin.⁶⁸

⁶⁷ Nokelan koulu... op cit s. 16

⁶⁸ Nokela-Höyhtyä Pienkiinteistö yhdistyksen arkisto

Koulun portaikkoo käytettiin televisiokatsomona vuonna 1987. Se soveltui tarkoitukseen, vaikka kuraiset portaat eivät olleet parhaat mahdolliset istuimet. Kuva: Nokela-Höyhtyä Pienkiinteistö yhdistyksen arkisto, lehtileike Kaleva 7.4.1987

Väliaikaisesta parakkikoulusta muodostui koulun pihaan pysyvä rakennus. Vaikka rakennus oli karu, sen värityksessä ja hahmossa jäljiteltiin päärakennuksen arkkitehtuuria. Kuva: Lintulammen koulun arkisto

1980-luvun lopulla parakki oli tullut käyttökänsä päähän. Lintulammen puiston suuntaan ikkunat oli levytetty umpeen. Kuva: Lintulammen koulun arkisto

5.2 30 vuotta väliaikaista parakkikoulua

Pian koulun käyttöönoton jälkeen koulun johto ja perustamisvaiheen taustavaikuttajana toiminut Nokela-Höyhtyän Pienkiinteistöyhdistys alkoivat ajaa lisärakennuksen tai laajennuksen saamista koulun yhteyteen.

Väliaikaiseksi ratkaisuksi vuonna 1965 saatiin koulupihan eteläsivulle *'Puutalotehtaan valmiskorkeinen paviljonkikoulu'*.⁶⁹ Yksikerroksisessa parakkirakennuksessa oli eteinen ja kaksi luokkahuonetta.

⁶⁹ Kertomus Oulun kaupungin kansakoululaitoksen toiminnasta lukuvuonna 1965-1966 s. 56

Alkuvaiheessa parakissa oli myös vesipiste ja viemä-röinti. Kaupungin Rakennusviraston talonrakennus-osaston laatiman suunnitelman on allekirjoittanut Martti Heikura. Vaatimattomuudestaan huolimatta rakennus pyrki jäljittelemään päärakennuksen väri- ja muotokieltä.

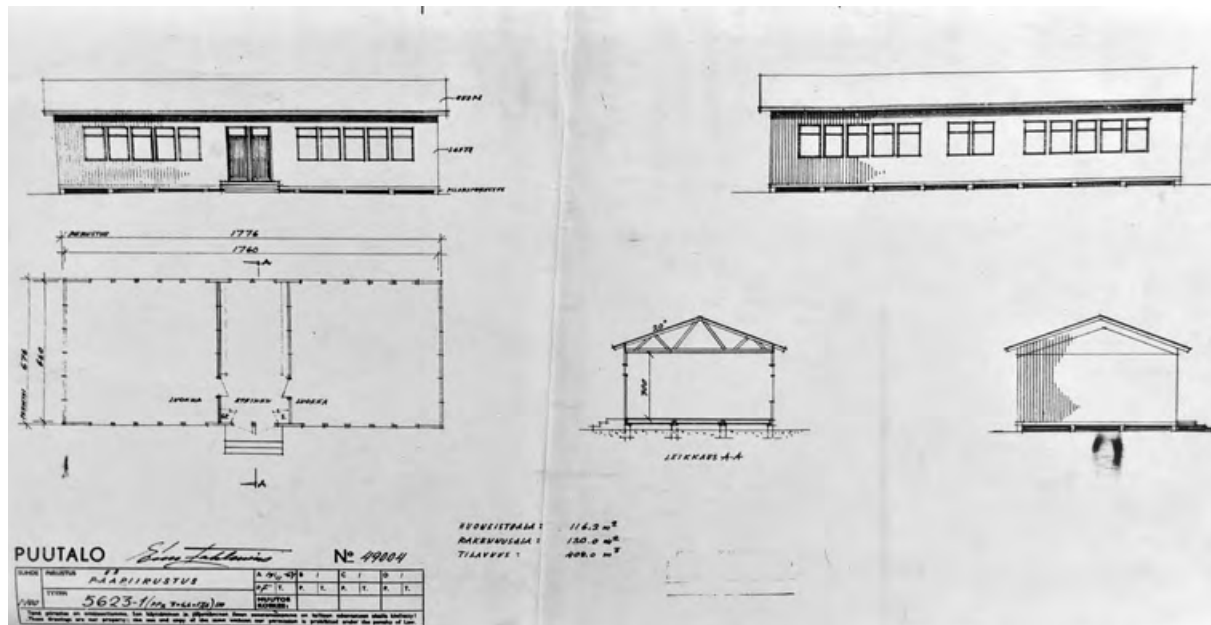
Väliaikaisuutta kesti liki kolmekymmentä vuotta. Viimein parakin kunto oli niin huono, että sen käytöstä oli luovuttava. Rakennus purettiin kuitenkin vasta vuoden 1993 peruskorjauksen yhteydessä. Tämäkin toimi edellytti koulun ja pienkiinteistöyhdistyksen kampanjointia.⁷⁰

⁷⁰ Nokela-Höyhty Pienkiinteistöyhdistyksen arkisto, lehtileikkeet

Parakkikoulusta muodostui taakka, jonka poistamiseen tarvittiin alueen asukkaiden tukea. Kuvassa Kalle Reinikainen luovuttaa koululautakunnan puheenjohtaja Timo Salolle 1300 henkilön allekirjoittaman adressin vuonna 1988.

Adressissa vedotaan koulun peruskorjauksen ja laajentamisen puolesta. Parakki halutaan pois koulun pihasta ja koulurakennukseen halutaan lisätilaa erikoisluokille. Myös kerhotilat halutaan säilyttää nuorison ja asukasyhdistyksen käytössä. Kuva: Nokela-Höyryä Pienkiinteistö yhdistyksen arkisto, lehtileike.

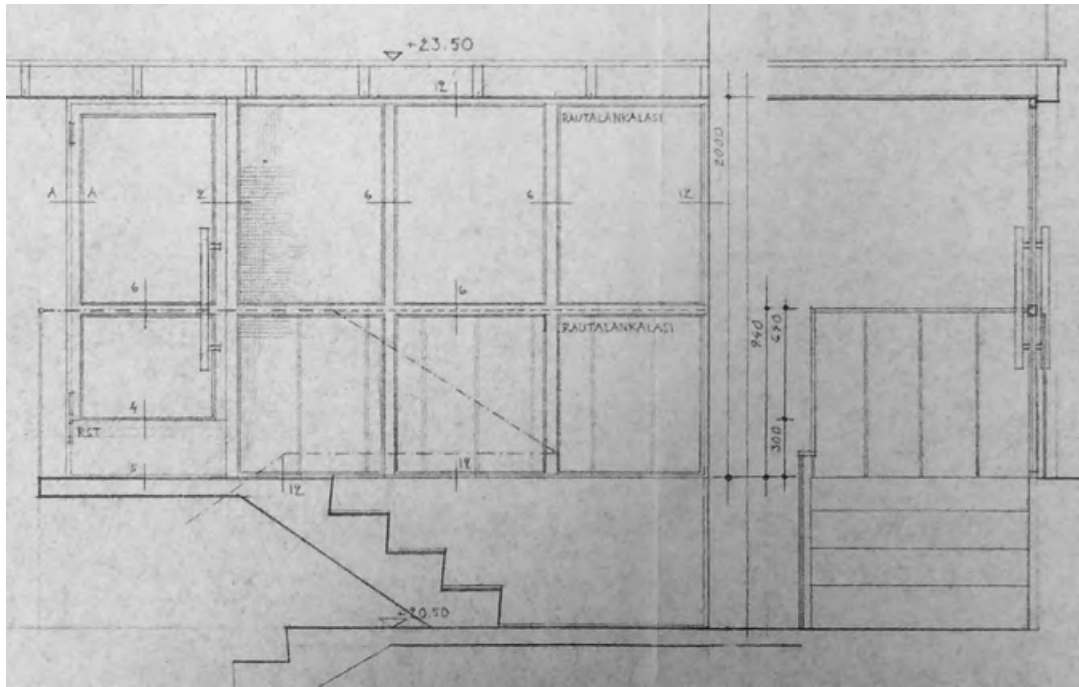

Martti Heikuran allekirjoittama piirustus Nokelan parakkikoulusta. Parakki sijaitsi tulosuunnasta katsoen koulupihan päätteellä. Asemapiirroksessa parakki on merkitty punaisella.

Osastoiva paloseinä on teräsrunkoinen ja levytetty läpikuultavalla rautalankasilla. Ylimmän kerroksen kaidetta jouduttiin korottamaan välittömästi käyttöönoton jälkeen.

Koulujen paloturvallisuuden puutteisiin havahduttiin 1970-luvun puolivälissä. Nokelan koulun poikkeuksellinen aularatkaisu edellytti laajamittaista palo-osastointia. Kaupungin talorakennusosastolla suunniteltiin teräsrunkoinen ja rautalankalasilta vuorattu osastointi. Suunnitelma laadittiin 1977 ja toteutettiin vuotta myöhemmin.

Riski toteutui Oulun Tyttölyseo 'Tipalassa' talvella 1978. Tuli levisi käytävän ja naulakoihin jätettyjen vaatteiden kautta nopeasti kaikkiin kerroksiin. Henkilövahingoilta vältyttiin täpärästi. Kuva: julkaistu teoksessa Satavuotias Oulun Tipala.

5.3 Palo-osastointi 1978

Koulurakennusten avointen porrashuoneiden paloturvallisuuteen kiinnitettiin huomiota 1970-luvun puolivälissä. Viranomaisen vaatimuksesta myös Nokelan koulun porrashuone tuli osastoida siten, että mahdollisissa palotilanteissa luokkahuoneet ehdittäisiin evakuoida turvallisesti vaihtoehtoista poistumistietä.

Nokelan koulun avoimeen keskusaulaan perustuva arkkitehtoninen ratkaisu teki toimenpiteestä huomattavan suuren. Keskeiskäytäväkouluissa vastaava osastointi voitiin suorittaa lisäämällä seinät käytävän

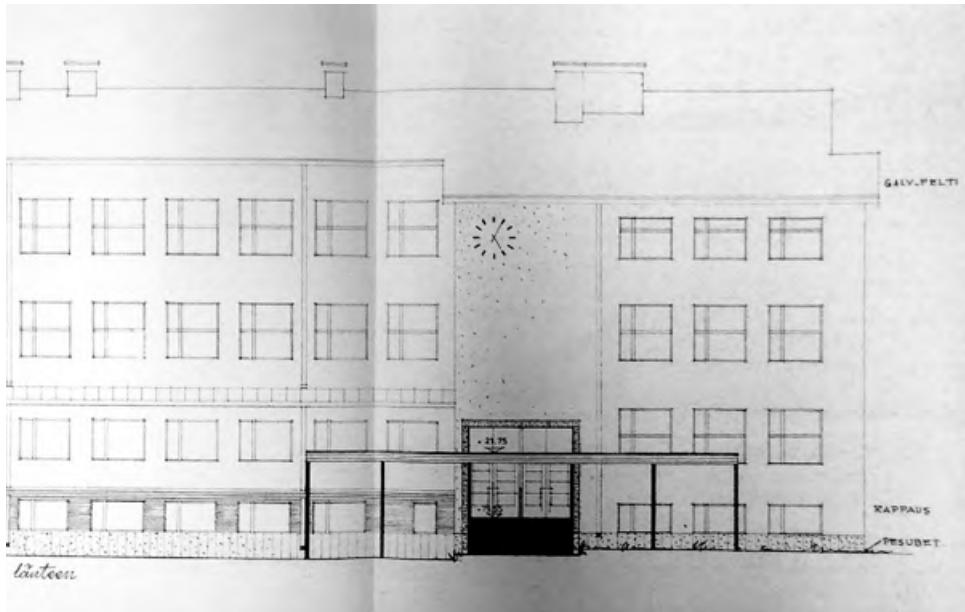
päihin. Nokelan koulussa rautalankalasisiinä oli rakennettava L-muotoon koko aulan mitalta.

Suunnitelma laadittiin Oulun kaupungin talorakennusosastolla vuonna 1977 ja se toteutettiin vuonna 1978. Tällä välin pelätty riski ehti toteutua Oulun Tyttölyseossa, jossa palo levisi räjähdysmäisesti naulakoihin jätettyjen vaatteiden täyttämässä aulatilassa. Tehokkaan evakuoinnin ansiosta henkilövahingoilta vältyttiin.⁷¹

⁷¹ Satavuotias Oulun Tipala, Bäckström Maija-Liisa ja Kukko-Liedes Liisa, Oulun kaupunki 1979 ss. 32-33

Teräksisiin kehyksiin asennetut läpikuultavat rautalankalasisit muuttivat voimakkaasti Nokelan koulun arkkitehtuuria. Enää ei luokkahuoneen ovelta nähty koulun molemmin puolin huojuvaa mäntymetsää. Tiiviit paloseinät muuttivat myös rakennuksen lämmitysolosuhteita ja eteisaulasta tuli kylmä.⁷²

⁷² Valtion teknillinen tutkimuskeskus, rakennuslaboratorio, Kuntoarvio 24.6.1985

Pääsisäänkäynnin edustalle suunniteltiin teräsrunkoinen sadekatos. Se oli pelkistetty ja selkeästi 1970-luvun kerrostuma.

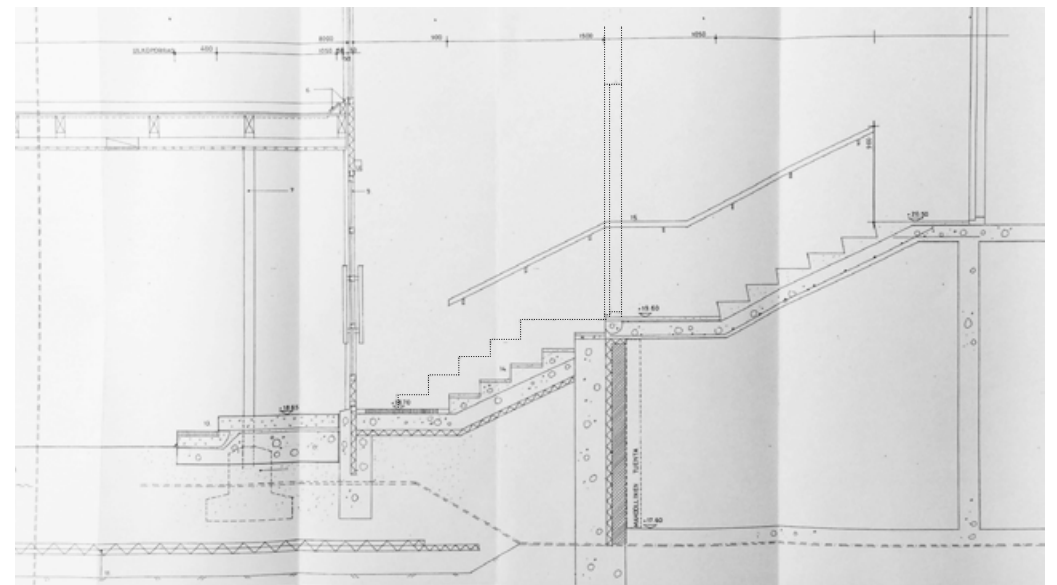
Pääsisäänkäynnin sisäänvedetty ulko-ovi siirrettiin samaan linjaan ulkoseinän kanssa. Graniittinen ulkoporras vaihdettiin mosaiikkibetoniseen sisäportaaseen.

5.4 Pääsisäänkäynnin muutokset

Vuoden 1978 koulun ulkopuolisista korjauksista näkyvin oli pääsisäänkäynnin yhteyteen rakennettu sadekatos ja pääoven siirto julkisivulinjaan.

Ulko-oven muutoksella parannettiin sisäänkäynnin turvallisuutta. Graniittiset ulkoportaat poistettiin ja niiden tilalle rakennettiin uudet mosaiikkibetoniporaat. Puiset ulko-ovet vaihdettiin teräsoviin, joiden puitejako mukaili alkuperäisiä.

Sadekatos toteutettiin selvästi erottuvana 1970-luvun kerrostumana. Se suojaa sisäänkäyntiä ja tarjoaa vanhaa seinänvierustalla olevaa sadekatosta paremman suojan säältä.

Vuonna 1977 päivätty työpiirustus 1:10 esittää pääoven ja portaan uuden sijoituksen sekä sadekatoksen liittymisen sisäänkäyntiin. Vanha porras- ja ovilinja on merkitty pisteiviivalla.

NOKELAN KOULU MYÖS AFRIKASSA

Yksi koulun historian merkittävä teema kehitettiin 1980-luvun puolivälissä kun koulun opettaja Sirkka Vuojala ja hänen miehensä Unto Vuojala toimivat Sambiassa kehitysyhteistyössä. Rehtorin pyynnöstä Vuojalat etsivät Nokelan koululle paikallisen kummikoulun.

Vuonna 1984 Nokelan koulusta tuli virallisesti Kapilin kyläkoulun kummikoulu. Teemaa ylläpidettiin kulttuurin ja rahankeräysten muodossa. Sambialaiskoulu nimettiin luonnollisesti Nokelan kouluksi.

Lähteet: Opettaja-lehti 31.1.1986 ja Nokelan koulu Lintulammenlla 40 vuotta

Tilanahtauden vuoksi Mäntylän koululaisille kunnostettiin opetustilat Snellman-talon asuntolaan. Tilapäistä ratkaisua jatkui 23 vuotta, jonka aikana käsite 'Mäntylän koulusta' vakiintui alueen asukkaiden keskuudessa.

5.5 Montessorikokeilu

Nokelan koulun suojissa toimi 1980-luvulla kuuden vuoden mittainen montessorikoulukokeilu. Sille osoitettiin tilat entisestä sivukirjastosta, jonka kirjastonhoitajan ikkunallinen työtila mahdollisti eriytetyn opetuksen. Kokeilun tulokset olivat hyviä, mutta koulun tilat ja kouluhallituksen jäykät määräykset eivät kohdanneet. Kokeilua ei jatkettu.⁷³

5.6 Sivukoulu Mäntylään

1970-luvulla alettiin rakentaa kaupungin 17. kaupun-

ginosaa, joka nimettiin Mäntyläksi. Uuden kaupunginosaan oppilaille ei ollut riittävästi tilaa Nokelan koulussa, joten heille kunnostettiin tilapäiset opetustilat alueella sijaitsevan Snellman-talon asuntolaan vuonna 1985.

Järjestely oli mäntyläläisille mieluinen. Kun Lintulammen kouluun tuli väljyyttä, järjestely voitiin purkaa. Noin 40 koululaisen paluumuutto varsinaiselle koululle herätti vastustusta.⁷⁴ Paluuta puolsivat kuitenkin tilapäisistä tiloista puuttuvat liikunta- ja käsityötilat.

5.7 Peruskorjaus 1993-94

Jo 1980-luvun puolivälissä moninkertaista oppilas-kuormaa kantaneen koulun korjaustarve oli ilmeinen. Koululla toivottiin myös rakennuksen C-osan laajentamista etelään.

VTT:n vuonna 1985 tekemä kuntoarvio toteaa koulun olevan hyväkuntoinen rakennus, jossa pahimmat havaitut puutteet ovat tukkeutunut talousvesiputkisto, kylmä eteisaula, pellityksen puutteista johtuneet julkisivuvauriot, veistosalin äänieristys sekä luokkatilojen kuluneet pintarakenteet.⁷⁵

⁷³ Nokelan koulu... op cit ss. 30-31

⁷⁴ Iltalehti 6.5.2008: "Päätös vaikuttaisi 300 lapsen elämään: Mäntylän koulu ehkä lakkautetaan"

⁷⁵ Valtion teknillinen tutkimuskeskus, rakennuslaboratorio, Kuntoarvio 24.6.1985

Juhlasalin suuret ikkunat avautuvat kaksin puolin ympäröivään mäntymetsään. Kattopalkkien väliin sijoitetut valaisimet antavat saliin epäsuoraa ja tasaista valoa.

Perällä näkyvä näyttämörakenne on alkuperäinen ja edustaa koulun arvokkainta perintöä. Salin alkuperäinen lattiamateriaali oli vinyylilaatta. Se on peitetty kimmoisalla vinyylimatolla.

OULU

Englanninkielistä opiskelua kirjavarastossa.

Koululautakunta esittää

NOKELAN SANEERAUS SIIRRETÄÄN JÄLLEEN

Oulun kouluvirasto ja -lautakunta on jälleen siirtämässä Nokelan koulun saneerausta. Se esittää saneerausta tehtäväksi vasta vuonna 1993.

460 oppilaan koulun kaksi luokkaa työskentelee koulun pihassa 28 vuotta kytötyssä lahoneessa parakkissa, johon ved kulkee käsin kannaen. Erityisopetusluokissa koulussa ei ole lainkaan.

Parakkii lahona käänin, Simeas Sulo Lehto.

Oulun kouluvirasto ja koululautakunta on tehnyt merkittävän ratkaisun Nokelan koulun saneerauksesta. Koulun saneeraus on nykyään suhteellisen pienikokoinen valtuustolla olevaan koulun saneerauslainaan vuodelle 1993. Lainasta on luovutettu kuitenkin yksimielisesti, vaikka se aikoo toteutua on edelleen saneerausta ja

stabiilista laajentamista tehtäväksi vuonna 1990-1991. Valtuuston päätös on kansa saneeraus ja mahdollinen laajentaminen tehtäväksi nykyisen saneerauslainan aikana. Tärkeää aikaa valtuusto ei ole maksanut.

Nokelan koululla järjestettyä koulun saneerausvaltuustoa edustajat si-

moittivat kantamaa, että saneeraus on tehtävä 1991.

Koulun saneeraus Arvo Simeas Sulo Lehto on edustanut saneerausta vuodelle 1991. Viraston lakiosastoille koulun saneeraus on päätetty tehdä sitä vasta vuodelle 1993 koulun saneeraus lainaksi.

Silven pitkä valmistamistilaa koulun saneerausta. Odotamme vain, että saneeraus parakkijamäärä on. Nokelan koulu on viimeisen 100 koulukokoo, mikä ei ole vielä peruskoulun saneerausta ja mahdollisesti nopeasti laajentama.

— Opetuksen työskentelytilat on selkeä, että niitä on valmistamistilassa laajentama. Se ei ole osassa saneerausta, mutta on osassa saneerausta. Silven saneerausta.

Silven olettama, että saneerausta parakkijamäärä on. Koulun saneerausta on osassa saneerausta. Silven saneerausta on osassa saneerausta. Silven saneerausta on osassa saneerausta.

Koko saneerausta valmistamistilaa on saneerausta saneerausta. Nokelan koulun saneerausta on saneerausta saneerausta. Helsingin saneerausta on saneerausta saneerausta.

Ahtausta halutaan koulututua

Vuonna 1990 rakennettiin

Nokelan koulu on edustanut saneerausta ja luvutettua pitkä, harvasta ja turhaan.

Vain parakkii kulkee kanteen.

Koulu on ollut nyt rakennettu 17 vuotta. Koulun saneeraus on ollut vuodelle 1993. Vuonna 1990 on 28 vuotta sitten rakennettu parakkii, jota lahona käänin. Vuonna 1991 on 28 vuotta sitten rakennettu parakkii, jota lahona käänin. Vuonna 1992 on 28 vuotta sitten rakennettu parakkii, jota lahona käänin. Vuonna 1993 on 28 vuotta sitten rakennettu parakkii, jota lahona käänin.

Mykkäkoulu harmittaa

Nokelan koulun oppilaita, opettajia ja vanhemmia ovat tihonneet valittavat työt koulun saneerauksen este. Mukaan ovat osallistuneet myös alueen opettajainliitteen jäsenet.

Vuosi onkin se, jolloin valtuustossa on päätetty laajentaa koulun saneerausta. Vuonna 1990-1991.

— Nyt onkin se, jolloin valtuustossa on päätetty laajentaa koulun saneerausta. Vuonna 1990-1991.

— Valtuustossa on päätetty laajentaa koulun saneerausta. Vuonna 1990-1991.

Vuonna 1990 Nokelan koulu nousi jälleen otsikoihin, kun odotettu peruskorjaus päätettiin siirtää vuosia eteenpäin. Vaikka rakennus oli kohtuullisen hyvässä kunnossa oli tilanahtaus edelleen ratkaisematta. Lama siirsi peruskorjauksen vielä kolme vuotta eteenpäin. Kuva: Lintulammen koulun arkisto, lehtileike Pohjolan työ 6.9.1990

Nokelan koulu oli kaupungin suurista kouluista viimeinen, jota ei ollut peruskorjattu 1990-luvun alkuun mennessä. Sitä vaivasi edelleen tilanahtaus ja erityisluokkatilojen puuttuminen. Myös huonokuntoinen parakkikoulu haluttiin purkaa pois. Nuorisotiloista tai oppilashuollon tiloista ei kuitenkaan haluttu luopua. Alueen asukkaat kampanjoivat näkyvästi peruskorjauksen puolesta.

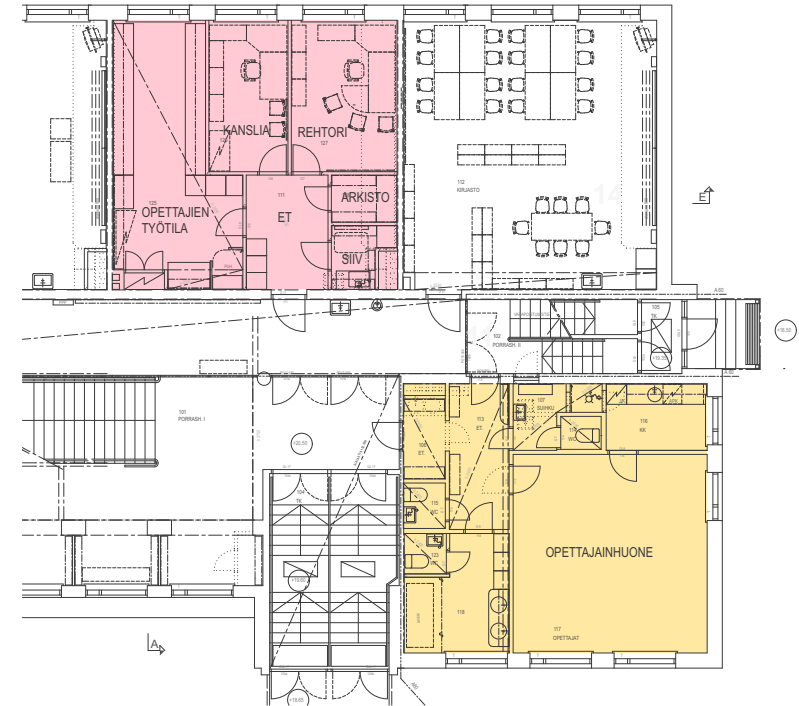
Viimein vuonna 1993 peruskorjaus eteni suunnitteluvaiheeseen. Tällä välin koulun pitkäaikainen rehtori oli siirtynyt eläkkeelle ja käyttäjän edustajaksi oli tullut uusi rehtori Jari Haapalainen. Hänen toivelistansa sisälsi edellä mainittujen lisäksi hallinnollisten tilojen laajentamisen, teknisen käsityöluokan laajentamisen ja yhdisteltäviä luokkahuoneita. Myös palo-osastoinnin korvaaminen vaihtoehtoisella ratkaisulla haluttiin tutkittavaksi. Keittiö tuli muuttaa valmistavasta jakeleikkeittäksi.

Peruskorjauksen suunnitelmat laadittiin Oulun kaupungin rakennusvirastossa. Alkuvaiheessa suunnittelijana toimi arkkitehti Marja-Liisa Teppo, jolle koulu oli tuttu jo 1970-luvun korjauksista. Teppo oli aiemmalta ammatiltaan luokanopettaja, joten koulujen suunnittelukysymykset olivat vuosien saatossa langenneet luontevasti hänelle. Marja-Liisa Tepon osalta suunnittelu keskeytyi, kun 1990-luvun alun lama pakotti talosuunnitteluosaston supistamiseen ja hän sai uuden tehtävän asemakaavoituksesta.⁷⁶

Peruskorjauksen suunnittelijaksi tuli arkkitehti Kustaa Salmi, joka lähestyi suunnittelutehtävää säilyttävästä näkökulmasta. Hän pyrki minimoimaan muutokset ja korostamaan rakennuksen alkuperäistä luonnetta. Salmen mukaan koulun peruskorjaus ajoitui ajankohtaan, jolloin modernin arkkitehtuurin suo-

1990-luvun peruskorjaus muutti koulun alakattomaailmaa. Ilmastointikanavat, putkitukset, kaapeloinnit ja valaisimet upotettiin alaslaskettujen kattojen sisään. Akustiikkalevyt sijoitettiin välipohjapalkiston väliin siten, että ne eivät muuttaneet arkkitehtuuria.

Peruskorjauksen yhteydessä tehtiin varsin vähän tilamuutoksia. Niistä merkittävin oli toisen kerroksen luokkahuoneen muuttaminen hallintotiloiksi (pw)

jeluun herättiin Suomessa ja sitä alettiin kartoittaa myös Oulussa.⁷⁷

Peruskorjaus toteutettiin vuosina 1993-1994. Siinä keskityttiin rakennusteknisiin korjauksiin, joista merkittävimpiä olivat ilmanvaihdon, käyttövesiverkon ja sähköjärjestelmän uusiminen.

Koulun tilat ja rakennuksen ulkoarkkitehtuuri säilyivät lähes alkuperäisessä asussaan. Koulun hallinto sai uudet tilat toisen kerroksen luokkahuoneesta. Koulu sai myös uuden sisävärityksen, jonka näkyvin teema

oli koulun läpi kulkeva vaalean sininen tehosteväri.

Peruskorjauksen yhteydessä koulu sai myös sen sijaintia paremmin kuvaavan nimen *Lintulammen koulu*.

5.8 2000-luvun tilamuutokset

Tuoreimmat muutokset ovat vuodelta 2005. Tuolloin C-osan pohjakerroksen hammashoitolan tiloihin toteutettiin UKI Arkkitehdit suunnitelman mukaisesti tietotekniikkaluokka sekä koulun kirjasto huone.

Muutokset lähtötilanteeseen verrattuna olivat hieno-

varaisia. Alkuperäisiä pintoja säilytettiin, mikäli ne olivat käyttökelpoisia. Paikalla alunperin sijainnut valohoituhuone oli muutettu jo aiemmissa korjauksissa uuteen käyttötarkoitukseen.

5.9 Oivalla! -projekti

Oivalla! oli vuonna 2008 käynnistynyt kolmivuotinen oppimisympäristöhanke. Sen tarkoituksena oli kehittää koulun arkkitehtuuri-, muotoilu- ja käsityökasvatuksen opetussuunnitelmaa, opetuskäytänteitä sekä koulun fyysistä ympäristöä.

Kuvassa C-osan pohjakerroksen hammaslääkärin vastaanotto ennen vuoden 2008 muutosta. Alunperin tilassa oli koulun valohoituhuone. Nyt paikalle rakennettiin tietokoneluokka ja odotustilasta tehtiin koulun kirjasto. Suunnittelusta vastasi UKI arkkitehdit.

Oivalla! -projektin yksi tuotos oli Tikkurilan maalitehtaan kanssa yhteistyössä toteutettu Luovuusluokka. Suunnitelmasta vastasi maalarimestari Marru Jokela. Toinen yrityskumppani oli Isku Interior. KUVA: Markku Ruottinen, Tikkurila.fi

Idean kehittivät opettajat Marja Paakkolanvaara ja Minna Laatikainen. Opetushallituksen rahoitus mahdollisti hankkeen toteutuksen. Läänintaiteilijan avustuksella hankkeeseen saatiin yhdeksän taiteilijakumia, jotka johtivat yli 30 työpajan työskentelyä.⁷⁸

Taiteilijaryhmän kanssa yhteistyönä syntyneitä tuoksia on edelleen esillä koulun tiloissa. Keskusaulaa koristaa suuri himmeli sekä koulun väen yhdessä kutoma kuusimetrinen matto. Yksi luokahuone on nimetty *luovuusluokaksi* ja se on sisustettu oppilaiden ja taiteilijan yhteistyönä. Siinä yrityskumppaneina

ovat toimineet muiden muassa Tikkurila, Upofloor ja Isku.⁷⁹

5.10 Pihan muokkausta

Koulun pihan parantaminen on osoittautunut pitkälliseksi hankkeeksi. Sitä on suunniteltu monessa eri vaiheessa ammattilaisten ja koulun oman henkilöstön toimesta. Muutokset alkuperäiseen ovat kuitenkin varsin vähäiset.

Koulun piha on lähtökohtaisesti lapsia inspiroiva mäntyjä kasvava rinnetontti, jossa luonnontilainen metsäpohja tarjoaa alustan leikeille. Pihan ongelmat tulevat esiin talvella, jolloin rinne jäätyy.

Keväällä 1985 koulu tuskastui odottamiseen. Pihaa kunnostettiin talkoovoimin ja suunnittelijaksi löytyi vanhempien joukosta arkkitehti Martti Karsikas.

Vuonna 1995 koulun peruskorjaus eteni pihalle. Tuolloin huomio kiinnitettiin pintavesien ohjaamiseen ja pihan pinnoitteisiin. Rakennusta ympäröivät istutuksen uusittiin.

⁷⁸ Tikkurilan Viesti nro 2, Marraskuu 2009 ss.20-22

⁷⁹ Marja Paakkolanvaaran haastattelu 11.2.2016

Vuonna 1995 laadittiin ja toteutettiin istutussuunnitelma rakennuksen seinustalla sijaitseviin kohopenkkeihin. Istutukset on sijoitettu rakennuksen seinustalle puurunkoisiin kohopenkkeihin. Seinän tuntumaan levinneet puut ja pensaat muodostavat riskin seinärakenteelle. Kuva: Esa Eirola

Yhteishenkeä löytyy vielä

Juha Karsikas on iloinen uusista jalkapallomaaleista ja pituushyppytelineistä.

Nokelan koulun pihatyöt talkoilla

Ajatus pihan kunnostamisesta syntyi reilu kolme viikkoa sitten, kun opettajat pohtivat kokouksessaan pihan surkeaa tilannetta. Sittem kutsuttiin vanhemmat kouluun, perustettiin työryhmä, ja toivomuksia pihalle laitetavista välineistä kysyttiin koulun oppilailta.

Toivomusten pohjalta teki arkkitehti Martti Karsikas pihasuunnitelman. Rahaa saatiin kymppi-tonni kouluvirastolta ja tonnit Lintulan alustoimikunnalta sekä Nokela-Höyhtyä pienkiinteistöyhdistyksestä. Tarvikkeet saatiin kaupungin rakennusvirastosta.

Jo tällä viikolla ovat oppilaat saaneet hypellä myrskyä, heitellä palloa, hypätä pituutta ja pelata jalkapalloa.

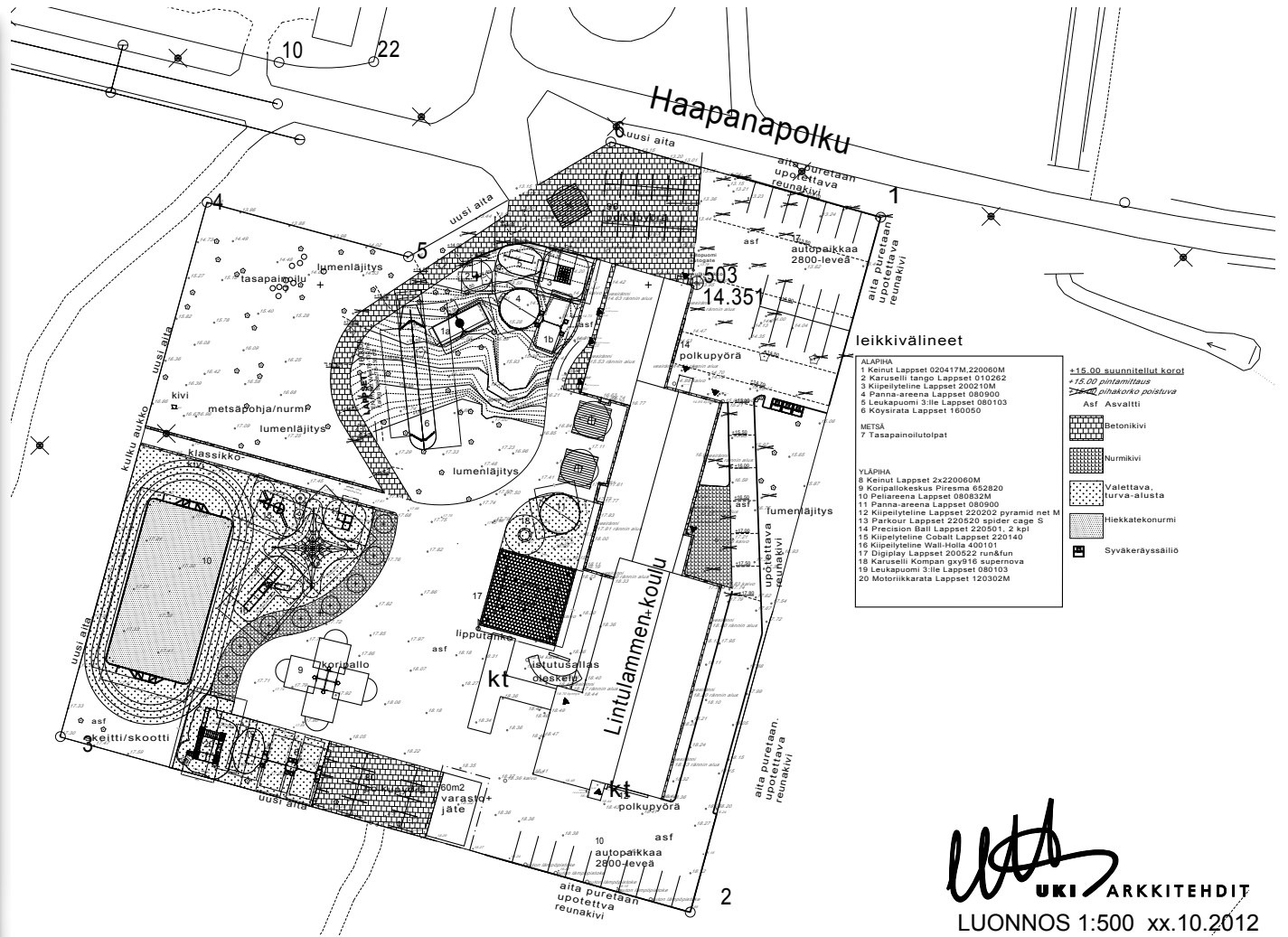
Siihen asti pihalla ei ollut mitään tekemistä. Koulu on odottanut pihasuunnitelmaa ja leikkivälineitä koko toimintansa ajan. Pihan kunnostamista on kuitenkin viivytetty koulun laajentamisen ja kun laajentaminen on siir-

Nokelan koulun väki kyllästyi odottamaan pihansa kunnostusta. Koululla lyötiin ensin opettajien, siten vanhempien ja vielä viimeiseksi koululaisten päät

yhteen. Ja jo viime viikolla saatiin ensimmäiset viihdykkeet liki 30 vuotta samanlaisena, tyhjänä ja toimettona olleelle pihalle.

Nokelan koulun pihatyöt keräsivät kymmeniä talkoolaisia mukaan viime lauantaina.

UKI ARKKITEHDIT
 LUONNOS 1:500 xx.10.2012

Kuva: Nokela-Höytyä Lintulammen koulun arkisto, lehtileike

Viimeisimmät ja toistaiseksi toteuttamattomat suunnitelmat laativat vuonna 2012 Oivalla!-projektissa työskennellyt kuvanveistäjä Minna Kangasmaa yhdessä oppilaiden kanssa sekä vuonna 2014 Uki-arkkitehdit.

Uusin pihasuunnitelmaluonnos tuo koulun pihalle toimintaa ja palauttaa pääportin alkuperäiselle paikalleen. Suunnitelma hyödyntää pihan korkeuseroja ja säilyttää sille ominaisen metsämaisyyden.

6 SÄILYNEISYYS

6.1 Piha ja ympäristö

Koulun piha-alue on säilynyt alkuperäisen muotoisena ja laajuisena. Pihan profiili, päällysteet ja kasvillisuus ovat alkuperäisen kaltaiset. Pihalta on purettu autotalli sekä väliaikainen parakkikoulu. Koulun aita on uusittu ja pihalle on lisätty leikkivälineitä. Koulun pääportin paikkaa on vaihdettu koululaisten turvallisuuden vuoksi.

Merkittävin uusi elementti on pääsisäänkäyntiin kytkeytyvä sadekatos. Se on toteutettu 1970-luvun henkeen.

Koulun ympäristössä on tapahtunut vain vähäisiä muutoksia. Niistä merkittävimpiä ovat moottoritietä reunustava meluvalli sekä koulun pääportin eteen muodostettu ajoympyrä. Koulupihaan koillisnurkassa oli vielä 1950-luvulla lähde, josta alueen asukkaat hakivat käyttövettä.

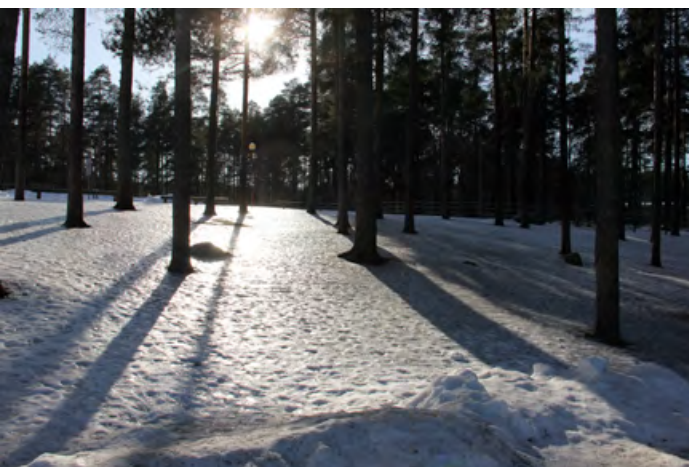
Piha on päällystetty kivituhkalla. Uusia varusteita ovat koripallotelineet ja kiipeilytelineet. Ulkovalaisimet ovat 1970-luvulta.

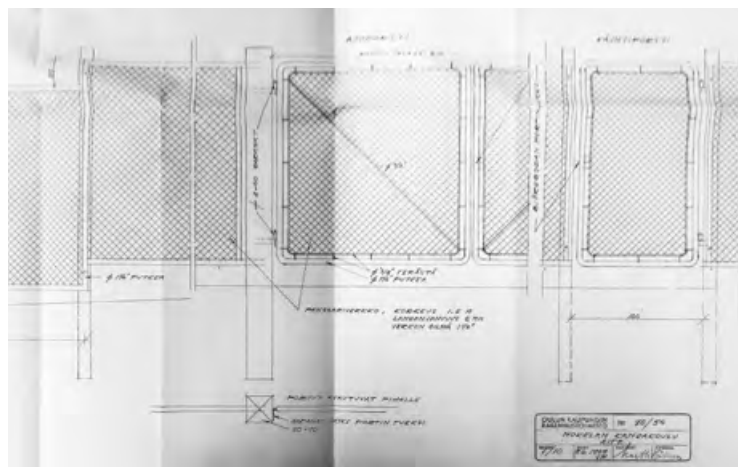
Pihalla ja sen ympäristössä on paljon suuria kiviä. Tämä poranjalkiä kantava lohkarie on tuotu koulun pihalle.

Takapiha on asfaltoitu. Alue on varattu henkilökunnan pysäköinnille.

Leikkipiha on talvella vaarallinen jäinen rinne.

Martti Heikura piirsi teräsputkikehäisen verkkoaidan ja portin. Myöhemmin repeilleet verkkoelementit poistettiin ja korvattiin vaakaputkillla.

Nykyinen aita hyödyntää alkuperäisiä betonipilareita.

Etupihan leikkivälineet ja niiden alla oleva pinta ovat uutta kerrostumaa. Taustalla näkyvä metsä on luonnontilainen, mutta luonnollisesti kovan kulutuksen alainen.

Kuvan on otettu pääportin tuntumasta. Vasemmalle nouseva väylä vie huoltopihalle. Siellä sijaitsevat käynnit keittiön ja lämpökeskukseen. Koulupiha on oikealla.

6.2 Julkisivut ja katot

Rakennuksen ulkoinen hahmo on säilynyt lähes alkuperäisenä. Huomattavimmat muutokset on tehty pääsisäänkäynnin ympäristössä, jossa pääovi on siirretty ulkoseinän kanssa samaan linjaan ja sen eteen on rakennettu edellä mainittu sadekatos.

Koulun kivijalka on toteutettu kookasta kiviainesta sisältävästä säästöbetonista ja sen pinta on pesubetonia. Siihen on tehty kivilaattajakoa jäljittelevät pystyturvat. Rinnetontin ansiosta maan pinta seinustoilla viettää rakennuksesta poispäin ja katolta tulevaa vettä ohjataan asianmukaisesti betonisilla loiskekupeilla. Rakennus on salaojitettu.

Koulun tiilijulkisivut on rapattu ja kalkkimaalattu. Rappaukseen on tehty elementtirakentamiseen viittaava lohkojako. Koristeaihetta on korostettu valkoisella maalilla. Rappausta on korjattu ja korjauskohdissa väri erottuu alkuperäistä vaaleampana. Seinärakenteessa ei ole halkeamia. Pahimmat kosteusvauriot ovat lämpökeskuksen piipun kupeessa.

Ikkunat ovat kaksiosaisia, sisäänpäin aukeavia ja puukarmillisia ikkunoita. Niitä on vaihdettu ainoastaan C-osan ulkonevaan osaan. Muutoin karmit ovat alkuperäisiä ja varsin hyväkuntoisia. Myös puiset ulko-ovet ja niihin liittyvät betonikatokset ovat alkuperäisiä pääovea lukuun ottamatta. Puuosien punainen väri on alkuperäinen.

Martti Heikuran suunnitelmassa vesikatot oli päällystetty galvanoidulla pellillä. Katot toteutettiin kuitenkin pääosin savitiilestä, joka on säilynyt hyvin kaikilla katoilla. Korjauksiin on varattu vaihtotiiliä. Kattojen sadevesijärjestelmät ovat silmämääräisesti arvioiden hyväkuntoisia.

Savitiilikatto ja saman värinen pellitys. B-osassa on ollut 30 m² peltikatto.

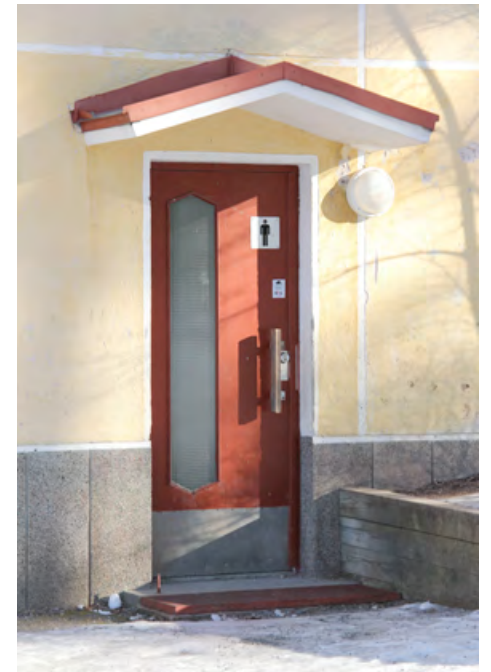
Teräsbetonista valettu räystääs on umpinainen.

Itäjulkisivulla rappaus on kohtalaisen hyvässä kunnossa.

Kuusikulmainen ikkuna on Martti Heikuran tavaramerkki.

Sisäänkäynnit ja niiden ympäristöt ovat pääosin alkuperäisiä.

Tiilistä muurattu lämpökeskuksen piippu on käyttämätön ja kerää kosteutta.

Ullakon tuuletus on järjestetty saviputkilla päädyistä ja sivuilta.

Pääsisäänkäynnin sadekatos lisättiin vuonna 1977.

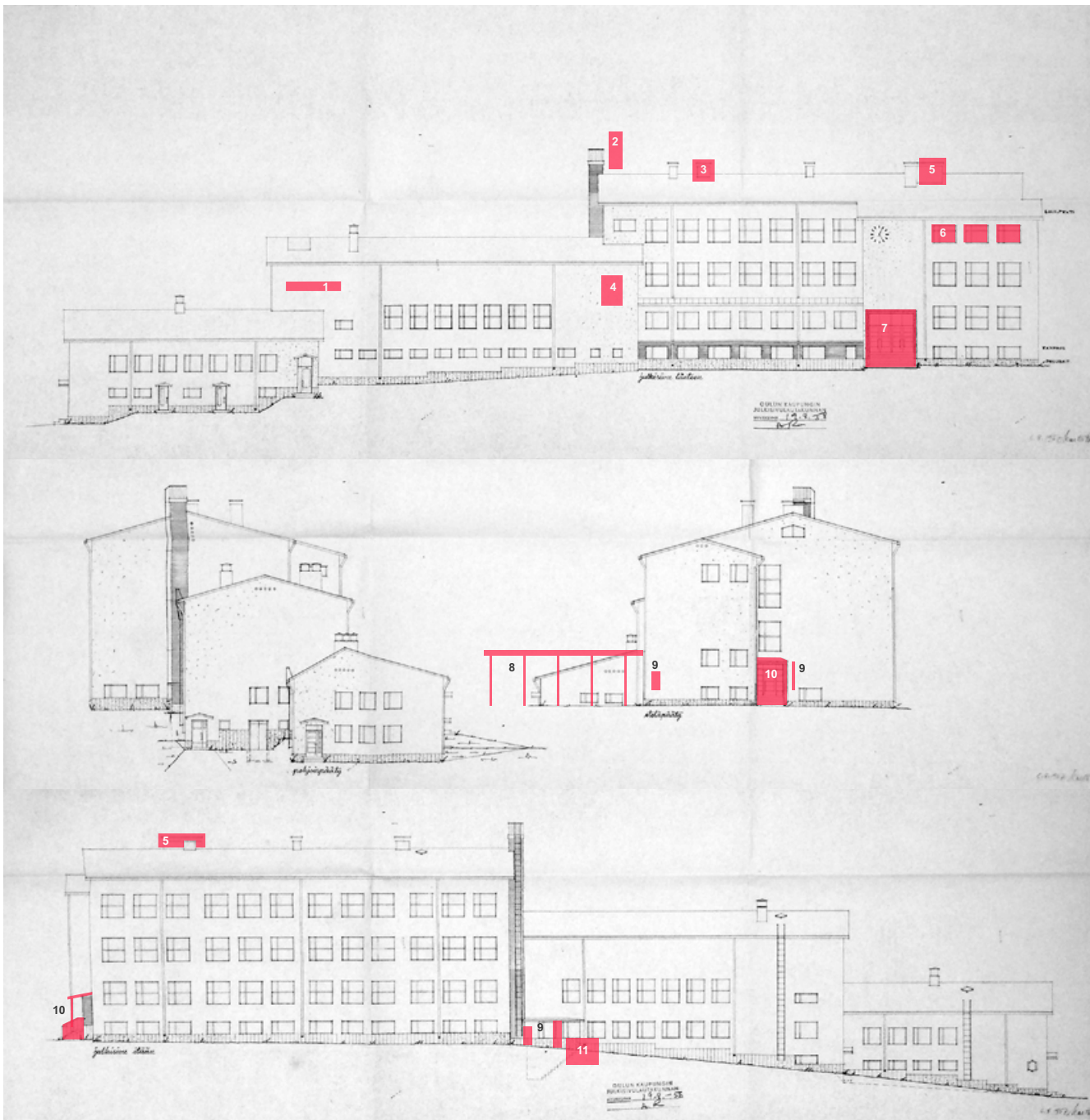
Perustukset on tehty säästöbetonista. Näkyvä osa on pesubetonია.

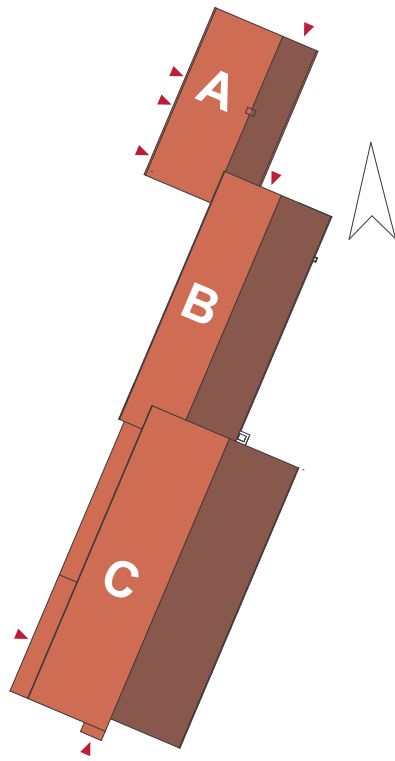
Alkuperäinen sadekatos on säilynyt koulun seinustalla.

Pääsisäänkäyntiä korostaa punatiili-aihe. Alkuperäinen sisäänkäynti muodosti solan, kunnes pääovi siirrettiin ulkoiseinän linjaan. Sadekatos jatkuu pääoven levyisenä.

1. *Koulun nimi muutettu*
2. *Telemasto lisätty*
3. *Tiilihormi poistettu*
4. *Ilmanvaihtokoneen suojaäleikkö lisätty*
5. *Tiilihormi poistettu*
6. *Ikkunat vaihdettu*
7. *Pääovi vaihdettu ja siirretty ulkoseinän linjaan. Pääporras purettu ulkopuolelta.*
8. *Sadekatos lisätty*
9. *Tuuletusputki lisätty*
10. *Katos lisätty ja kaide poistettu.*
11. *Kosteusvauriot kuivattu*

- Autenttinen, alkuperäisyytensä säilyttänyt tai arkkitehtonisesti keskeinen tila. Säilytettävä vähäisin muutoksin ja alkuperäisyyttä vaalien.
- Säilynyt vähäisin muutoksin alkuperäisessä käyttötarkoituksessa tai vähäisin tilamuutoksin. Alkuperäisyyttä vaalittava ja palautettava.
- Muuttunut merkittävästi. Tilajärjestystä tai käyttötarkoitusta muutettu. Alkuperäisyyttä menetetty. Muutokset mahdollisia.
- Aputila, tekninen tila tai varasto. Tilan käyttötarkoituksen ja tilajaon muuttaminen mahdollisia.

6.3 Tilajako ja tilojen käyttötarkoitus

Koulun tilajako noudattaa pääpiirteittäin alkuperäistä suunnitelmaa huolimatta tilojen käyttötarkoituksen muutoksista. Merkittävin muutos sisätiloissa on vuonna 1978 rakennukseen lisätyt paloseinät. Ne ovat muuttaneet keskusaulan luonnetta ja toiminnallisuutta. Teräsrunkoisia ja rautalankavahvistetusta turvalasista rakennettuja paloseiniä on lisätty myös A- ja B-osien porrashuoneisiin.

A-osassa

kaikki tilat ovat saaneet uuden käyttötarkoituksen. Alunperin alueen asukkaille rakennetuissa kerhotiloissa kokoontuu koululaisten iltapäiväkerho ja palve-

lee kouluterveydenhuolto. Toisen kerroksen kerhotila on muutettu luokkahuoneeksi. Myös sivukirjaston tilat on muutettu luokkahuoneeksi. Sen alapuoliseen kirjavarastoon johtanut kierreporras on poistettu.

Pihalta käytävät tyttöjen ja poikien wc-tilat ovat säilyttäneet alkuperäisen luonteensa ja ovat edelleen käytössä. Vessoihin on tehty vähäisiä muutoksia.

B-osassa

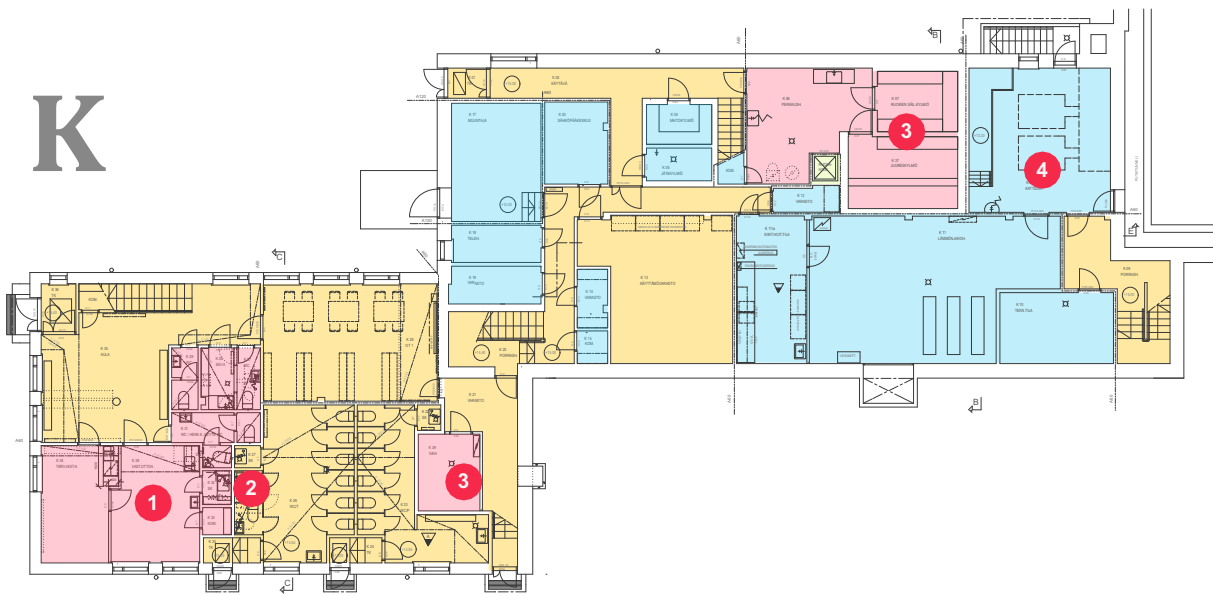
muutokset ovat liittyvät keittiötoimintojen uudelleen järjestelyihin. Kunruoan valmistus lopetettiin, varasto- ja valmistustilojen tarve pieneni. Alkuperäinen tilajärjestys on muokkautunut kulloisenkin tarpeen mukaan varasto-, siivous- ja tekniikkatiloiksi. Alkuperäinen tavarahissi on edelleen päivittäisessä käytössä. Sen

käyttöturvallisuutta parannettiin 1970-luvulla.

Keittiön yläpuolella on liikuntasali. Tila on lattiamaateriaalia ja ilmanvaihtoa lukuun ottamatta pääosin alkuperäisessä asussa. Erityisen arvokas kokonaisuus on salin näyttämö, jonka rakenne on alkuperäinen. Puusta rakennettu näyttämö on kauniisti patinoitunut. Sen alle sijoitettu tuolivarasto on edelleen käytössä. Näyttämölle on lisätty 1970-luvulla ullakolle johtavat porrastikkaat.

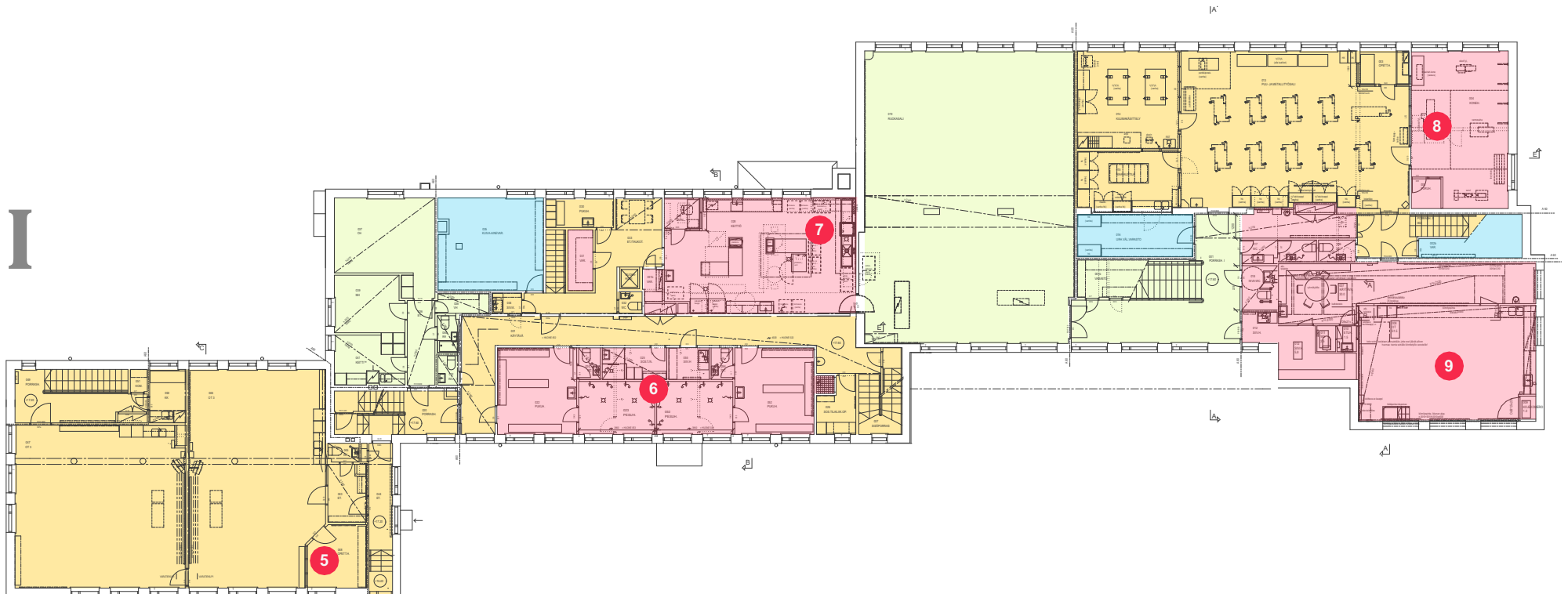
Pukutilat sijaitsevat liikuntasalin alapuolella. Niitä on ajantasaistettu korjausten yhteydessä. Alunperin tyttöjen ja poikien yhteinen suihkutila ja *ravisteluhuone* on muutettu kahdeksi erilliseksi puku- ja pesuhuone-ryhmäksi.

K

1. Kerhuhuone muutettu terveydenhoitajan ja koululääkärin vastaanottotilaksi
2. Tilamuutos, wc lukumäärä
3. Tilamuutos, tilat yhdistetty
4. Lämmityskattila poistettu käytöstä
5. Kierreporras poistettu
6. Suihkuhuoneen tilajärjestys muutettu
7. Keittiön järjestys muutettu
8. Lääkärin vastaanottohuone muutettu käsityötilaksi
9. Hammaslääkärin vastaanottohuone muutettu tietokoneiluokaksi

I

C-osassa

on tehty huomattavia tilamuutoksia, mutta niistä huolimatta se olisi ilman palo-osastointia yleisilmeeltään ja materiaaleiltaan varsin autenttinen.

Keskusaulan palo-osastointi on muuttanut koulun luonnetta. Läpikuultavat lasiseinät katkaisivat yhteyden luokkahuoneista pääportaisiin ja eteläpäätyyn. Osastonin yhteydessä vahvistettiin väliovia ja sisätilojen aukotuksia.

Pääsisäänkäynnin sisäänveto muutettiin 1970-luvulla siten, että ulko-ovi siirrettiin ulkoseinän linjaan ja graniittiset ulkoportaat korvattiin sisäpuolisilla betoniaskelmilla.

Vuoden 1994 peruskorjauksessa lisättiin hallinnon tiloja. Aiemmin opettajainhuoneen yhteydessä sijainnut kanslia sai erillisen tilan saman kerroksen luokkahuoneesta. Sinne rakennettiin myös rehtorin työhuone ja koulun arkisto. Viereinen luokka muutettiin kirjasto-
tohuoneeksi ja sittemmin palautettiin opetuskäyttöön.

Kellarikerroksen oppilashuollon tilojen käyttötarkoitus on muutettu. Koululääkärin huone siirtyi A-osaan ja vapautuneet vastaanottotilat hyödynnettiin teknisen käsityöluokan laajennuksessa. Hammaslääkärin vastaanotto siirtyi terveyskeskukseen ja vapautuneet tilat muutettiin vuoden 2008 korjauksessa tietokone-
luokaksi ja koulun lainakirjastoksi.

Luokkahuoneissa on tehty vähäisiä muutoksia ja materiaalit ovat pääosin alkuperäisiä. 1990-luvulla poistettiin opettajain korokkeet ja lisättiin ilmanvaihtolaitteita sekä valaisimia. Suurin muutos on tehty kolmannen kerroksen *luovuusluokassa*.

10. Lattiamateriaali vaihdettu.

11. Palo-osastointi

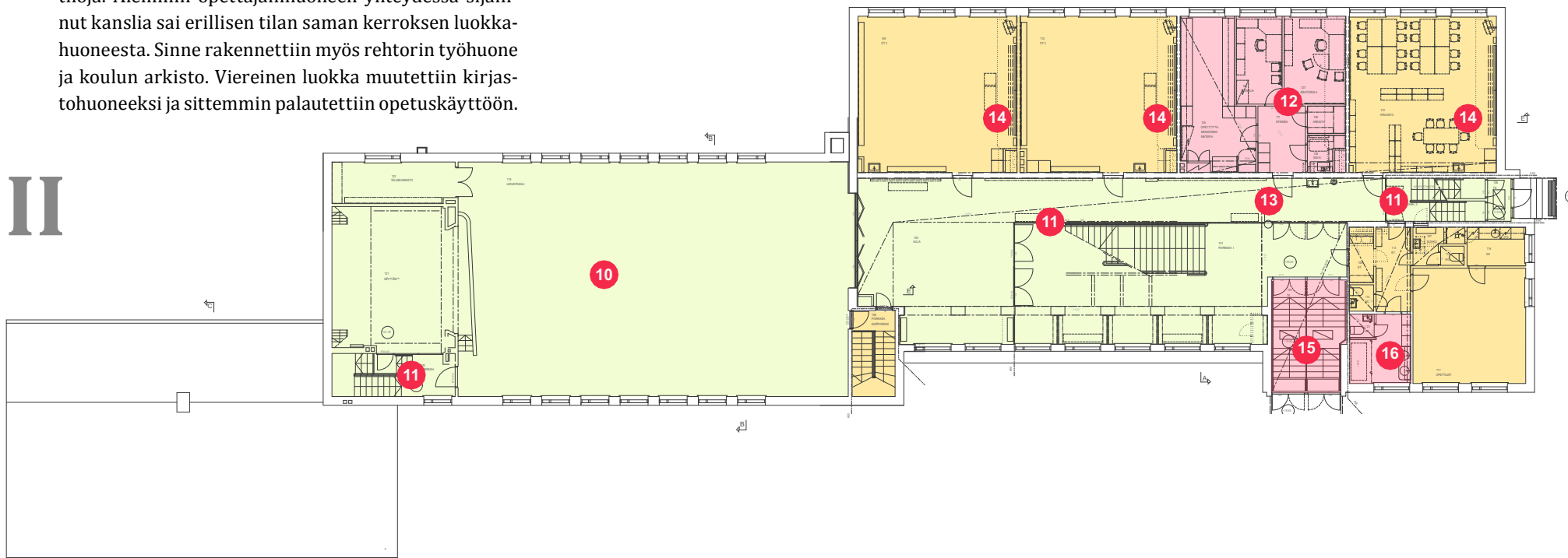
12. Luokkahuone muutettu hallintotiloiksi

13. Alaslaskettu katto käytävässä

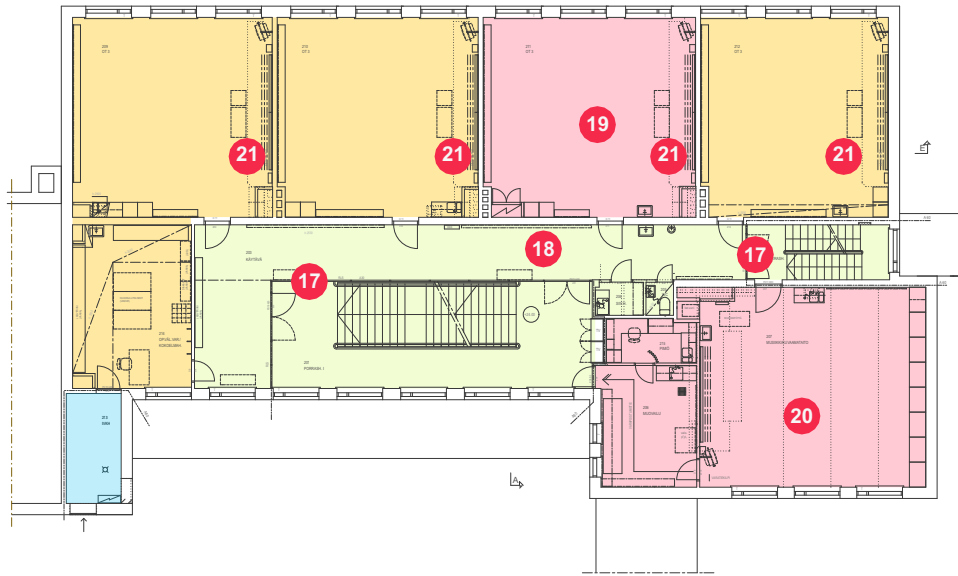
14. Opettajan koroke poistettu

15. Pääoven paikkaa siirretty

16. Kanslia muutettu opettajien lepo-
huoneeksi

III

- Autenttinen, alkuperäisyytensä säilyttänyt tai arkkitehtonisesti keskeinen tila. Säilytettävä vähäisin muutoksin ja alkuperäisyyttä vaalien.
- Säilynyt vähäisin muutoksin alkuperäisessä käyttötarkoituksessa tai vähäisin tilamuutoksin. Alkuperäisyyttä vaalittava ja palautettava.
- Muuttunut merkittävästi. Tilajärjestystä tai käyttötarkoitusta muutettu. Alkuperäisyyttä menetetty. Muutokset mahdollisia.
- Aputila, tekninen tila tai varasto. Tilan käyttötarkoituksen ja tilajaan muuttaminen mahdollisia.

17. Palo-osastointi

18. Alaslaskettu katto

19. Luovuusluokka

20. Fysiikanluokan auditorio purettu, tilalla musiikkiluokka.

21. Opettajan koroke poistettu

22. Palo-osastointi

23. Alaslaskettu katto

24. Siivoustilojen muutos

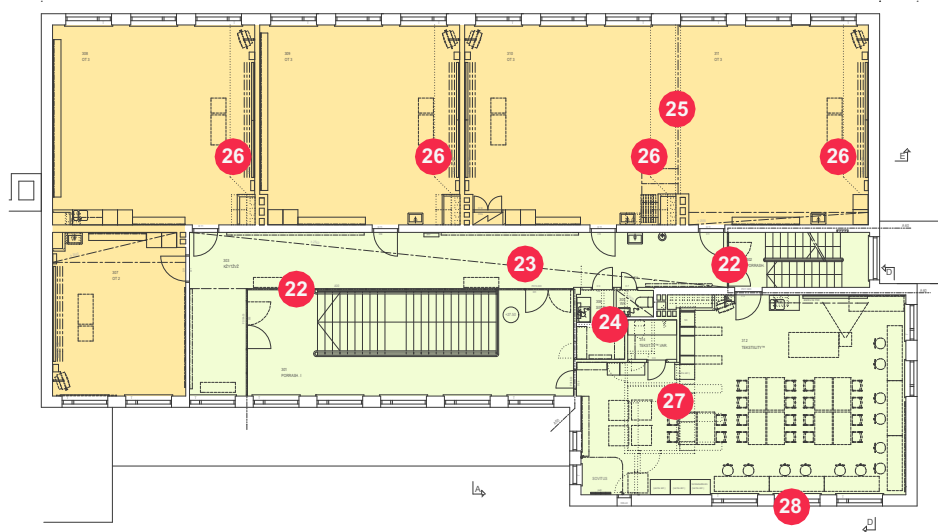
25. Luokkien välillä siirrettävä seinä

26. Opettajan koroke poistettu

27. Tilajärjestys muutettu

28. Ikkunat uusittu

IV

C-osan käyttöullakko toimii koulukalusteiden varastona. Palopermanto on teräsbetonia. B- ja A-osissa se on ladottu Tojax-harkoista. Kuva: Esa Eirola

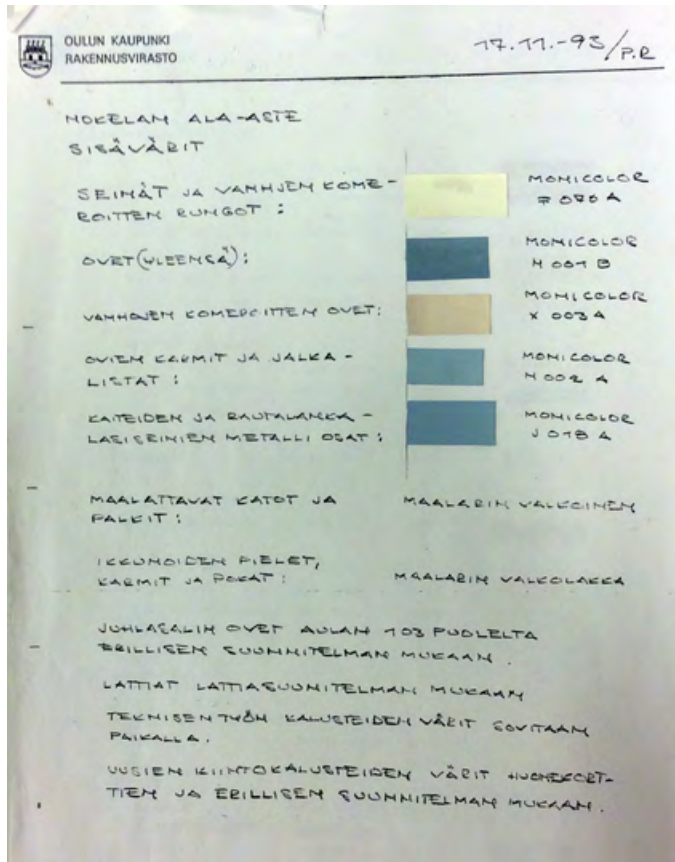
6.4 Sisämateriaalit ja väritys

Koulun sisätiloissa materiaalit ja väritys ovat muuttuneet hienovaraisesti. Alkuperäisinä ovat säilyneet puhtaaksi muuratut punatiiliseinät, mosaiikkibetonilattiat sekä useimmissa tiloissa myös vinyylilaattalattiat.

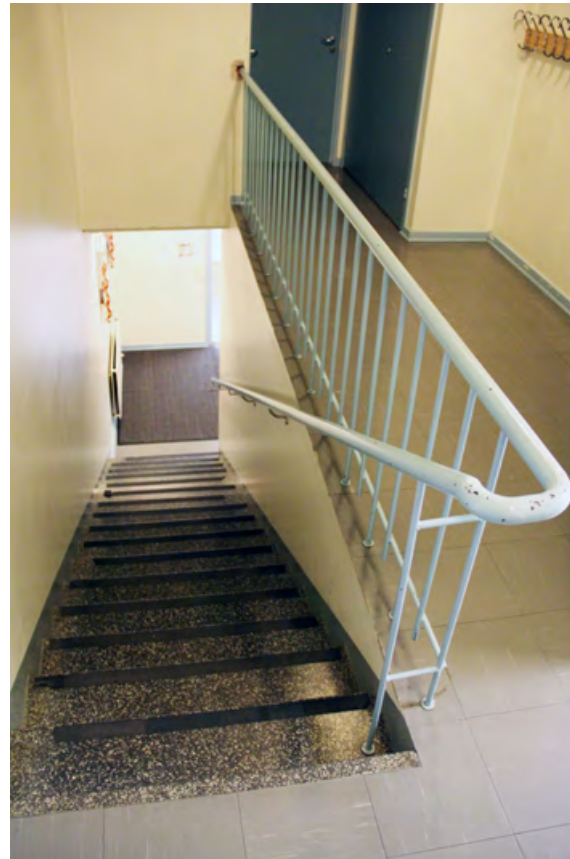
Seinäpinoista suurin osa on tasoitettu ja maalattu. Seinäpinnat ovat osoittautuneet kestäviksi eikä halkeamia tai paikkauksia juurikaan ole havaittavissa.

Alakatoissa on edelleen vahvasti läsnä yläpohjalaatoista syntyvä rakenteellisuus. Vuoden 1994 peruskorjauksen yhteydessä rakennettu koneellinen ilmanvaihto toi käytäviin alasasketut katot. Luokkahuoneissa vastaava muutos on ollut vähäinen. Alakatoissa palkistojen välit on päällystetty akustiikkalevyillä.

Kouluun on tehty kaksi värityssuunnitelmaa, joista jälkimmäinen toteutettiin vuoden 1993 peruskorjauksen yhteydessä. Siinä seinien ja sisäovien sävyjä muutettiin ja koulu sai läpimenevänä teemana vaaleansinisen tehosteväriin.

Sisustusarkkitehti Pekka Rantalalan laatima suunnitelma sisävärytyksestä.

Koulun sisäpöörat ovat mosaiikkibetonia.

Ovien siniharmaa väritys korvasi alkuperäisen harmaan.

Kolmen erilaisen lattiapinnoitteen risteyskohta.

Puhtaaksi muurattu tiilimitys kertoo seinän rakenteesta.

Alkuperäiset vinyylilaatat ovat vallitseva lattiamateriaali.

6.5 Kiintokalusteet

Alkuperäisiä Martti Heikuran ja hänen osastonsa suunnittelema kiintokalusteita on säilynyt useita ja ne ovat käytössä. Kaupungin talonrakennusosasto suunnitteli ja teetti kohteeseen mitoitettuja kiintokalusteita aina 1990-luvulle saakka. Uusimmat kalusteet ovat sarjavalmisteisia. Ne on pyritty valitsemaan koulun henkeen sopiviksi.

Koulun historian näkökulmasta merkittäviä ovat koulun vihkiäisiin opettajien talkootyönä valmistama *Lintulampi-kulissi*, jota säilytetään juhlasalin näyttämöllä. Vastaava yhteishengen näyte on opettajainhuoneessa oleva *suuri maailmankartta*, joka on opettajien yhdessä tekemä.

Oivalla!-projekti tuotti koulun tiloihin taidetta, jossa yhdistyy oppilaiden panos. Näkyville paikoille sijoituilla teoksilla on koulun henkeä nostavaa arvoa.

Koulun ullakolle ja kellariin on varastoitu historiallisia koulukalusteita. Pitkän aikavälin tarkoituksena on ollut tuoda niitä esiin pienimuotoisen koulumuseon muodossa. Ajatus on kannatettava.

Piirustustarvikelaatikosto opetusvälinevarastossa.

B-osan ullakolle johtavat terästikkaat on lisätty 1990-luvulla.

Näyttämökoroke kätkee sisäänsä tuolivaraston.

Portaat ja kaiteet ovat koulun näkyvimpiä yksityiskohtia.

Vitriiniseinä on 1990-luvun kiintokaluste.

Alkuperäinen vaatenaulakko. Alle on lisätty seinäke.

Näyttämö on säilynyt lähes alkuperäisenä. Vetimet on poistettu.

6.6 Talotekniikka

Lämmitys Koulun alkuperäinen lämmitysjärjestelmä muodostui koksikattilasta ja vesikiertoisesta patteriverkosta. Lämpökattila sijaitsee B-osan kellarissa, jossa sen vieressä on polttoainevarasto. Polttoaineen kaatoluukku on koulupihan puolella. Vuonna 1978 koulu liitettiin Oulun Energian kaukolämpöverkoon. Lämmityksen runkoputket kulkevat alapohjan alla betonirakenteisessa kanavistossa. Patteriverkko ja putkiston näkyvät osat ovat hyväkuntoiset. Lämmitysjärjestelmä on toimiva. Kovilla pakkasilla koettu kylmyys johtuu ulkovaipan puutteista.

Viemäri Verkostoa on uusittu ongelmien ilmetessä tai muutostöiden yhteydessä muoviputkilla. Viemäriverkoston runko muodostuu kuitenkin edelleen alkuperäisistä valurautaisista putkistoista, jotka kulkevat muuratuissa roiloissa ja välipohjissa. Viemäri on tullut käyttöikänsä päähän.

Käyttövesiverkko on uusittu 1990-luvun peruskorjauksen yhteydessä. Kerroksissa vaakalinjat kulkevat katon alaslaskuissa ja pystysuunnassa ilmastointiroiloissa. Runkolinjat kulkevat kellarin alakatossa. Käyttövesiputket on asianmukaisesti eristetty ja itse putket arvioitu kuntoarviossa hyväkuntoisiksi.

Tavarahissi nostaa ruokalaatikat kellarista keittiöön.

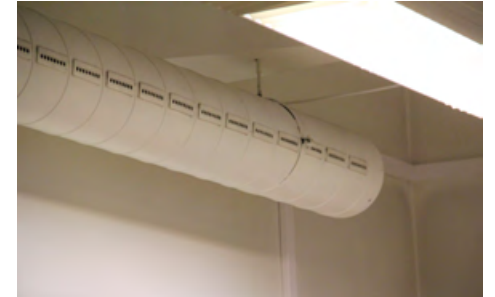
Kaapelihylly kellarin aputilan alakatossa.

Alkuperäinen lämmityskattila on edelleen paikoillaan.

Eristetty ilmanvaihtokanava kylmällä ullakolla.

1990-luvun tuloilmakanava luokahuoneessa.

1990-luvulla uusittu lämpöpatteri ja termostaatti.

Valurautaisia viemäriinjoja kellarin alakatossa.

Vesikalusteet on uusittu 1990-luvun peruskorjauksen yhteydessä. Alkuperäisiä on säilynyt lähinnä käyttämättömissä tiloissa kuten talonmiehen asunnossa.

Ilmanvaihto toimi alunperin painovoimaisesti. Liikuntasalissa, keittiössä ja ruokalassa oli koneellinen tuloilma. Koko rakennusta tuuletava koneellinen tulo- ja poistoilmanvaihto rakennettiin 1990-luvun peruskorjauksen yhteydessä ja sitä täydennettiin 2000-luvulla. Ilmanvaihto toteutettiin hajautettuna rakennuksen kolmen osan ja paikoin myös kerrosten kesken. Ilmanvaihtokoneita on kuusi kappaletta.

Tuloilmaventtiilit on sijoitettu luokahuoneiden sisäänkäyntiseinille katon rajaan. Ne eivät häiritse alakaton rakenteellista luonnetta. Käytävillä ilmanvaihtoputkisto kulkee alaslasketussa katossa.

Sähköjärjestelmä ja valaistus on uusittu 1990-luvun peruskorjauksen yhteydessä sekä sen jälkeen muutostöiden yhteydessä.

Ulkovalaisimet ovat osin alkuperäisiä tai alkuperäisiä muistuttavia ja pääosin alkuperäisillä paikoillaan. Sisällä valaistus on ratkaistu joko epäsuorasti kattopalkkien väleissä tai suorana palkkien alapintaan kiinnitettynä. Alaslasketuissa katoissa loisteputkivalaisimet on upotettu käytävän suuntaisesti.

Kytkimet ja pistorasiat ovat pääosin 1990-luvulta. Ne on asennettu pinta-asennuksena, jolloin johdotus kulkee johtokourussa. Alkuperäisiä sähkökalusteita on satunnaisesti aputiloissa. Rakennuksen kolmessa osassa on kussakin oma ryhmäkeskus. Koulun sähköpääkeskus sijaitsee B-osan kellarissa.

Luokahuoneissa on 2010-luvun esitystekniikkaa, joka on tavallisesti kiinnitetty alakattoihin.

Talonmiehen asunnon vesikalustusta. Sekoittimet on uusittu 1990-luvulla koko rakennukseen. Istuma-amme on alkuperäinen.

Alkuperäinen juoma-automaatti koulun käytävässä.

Jonovalaisimet kattopalkkien tasossa.

1950-luvun valokatkaisin ullakolla.

Kupuvalaisimet kattopalkkien väleissä.

6.7 Tehdyt kuntotutkimukset

Ennen nykyaikaisten kuntokartoitusten aikakautta Nokelan koulun kuntoa arvioitiin säännöllisissä katselmuksissa, joihin osallistuivat kaupungin maalari-mestari sekä koulun rehtori ja talonmies.⁸⁰ Menettely loi perustan rakennuksen jatkuvalle kunnossapidolle.

Ensimmäinen laajamittainen kuntoarvio suoritettiin vuonna 1985. Sen teki Valtion Teknillinen

---

⁸⁰ Lehto op cit

Tutkimuskeskus VTT ja arvio toimi vuoden 1993 peruskorjauksen lähtötietoaineistona. Arviossa todettiin koulun olevan hyväkuntoinen, mutta samalla osoitettiin korjaustarpeet muun muassa ilmanvaihdon ja käyttövesiputkiston osalta.⁸¹

Vuoden 2011 ja 2012 vaihteessa tutkittiin koulun sisäilmaa. Kiratek Oy teki asbestianalyysin ja sisäilmatutkimuksen. Erikseen kartoitettiin tilanne käsityöluokassa, jossa oli todettu ja korjattu julkisivun yläosaa kastellut vesivuoto. Tuolloin korjauksen kohteena

---

⁸¹ VTT, rakennuslaboratorio, Kuntoarvio 24.6.1985

ollutta luokkaa lukuun ottamatta tiloista ei löytynyt raja-arvon ylittäviä mikrobipitoisuuksia.⁸²

Vuoden 2015 tutkimuksilla kartoitettiin rakennuksen nykytilan kokonaiskuva. Inspectan suorittamiin tutkimuksiin sisältyivät rakenteiden ja julkisivujen kunnan kartoitus sekä kattava LVI-kuntoarvio ja haitta-ainekartoitus. Tutkimuksen tuloksena peruskorjauksen tarve tarkentui, vaikkakaan yhtään yksittäistä ongelma-kohtaa ei noussut kiireellisenä ylitse muiden.⁸³

---

⁸² Kiratek Oy kuntotutkimukset 7.12.2011 -19.1.2012

⁸³ Inspecta kuntotutkimukset 20.7.-21.9.2015

Kuva: Esa Eirola

7 YHTEENVETO

Lintulammen koulu on ulkoiselta hahmoltaan tyyppillinen 1940- ja 1950-luvun vaihteen koulurakennus, joka jo valmistumisvuonna 1959 oli hieman vanhanaikainen. Arkkitehti Martti Heikuran tuotannossa Lintulammen koulu on arkkitehtonisesti mielenkiintoinen muunnelma hänelle tyyppillisestä kerrostalokouluteemasta. Heikura otti koulua ympäröivän puiston osaksi koulun arkkitehtuuria sekä sisä- että ulkotiloissa.

Koulu sai 1960-luvulla Oulun kaupungin edustustehtäviä, kun sinne tuotiin kansainvälisiä vieraita. Arkisempaa edustustehtävää se on tehnyt Pohjantien varressa, jossa se on ainoa ohikulkemalle liikenteelle näkyvä oululaiskoulu.

Lintulammen kouluun on tehty vain vähän muutoksia. 1970-luvun kerrostumat ovat helposti tunnistettavissa ja mahdollisesti myös peruutettavissa. Vuosien 1993-94 peruskorjaus oli luonteeltaan säilyttävä ja myös myöhemmät muutokset ovat kunnioittaneet koulun alkuperäistä arkkitehtuuria.

Autenttinen ja hyvin säilynyt

Lintulammen koulun ulkoarkkitehtuuri on säilynyt lähes muuttumattomana rakentamisesta asti. Myös koulun lähiympäristö on pitkälle samanlainen, kuin rakentamisen aikaan. Suurimman poikkeaman muodostaa pääsisäänkäynti ja sen yhteyteen rakennettu sadekatos. Se on kuitenkin tunnistettavasti oman aikakautensa kerrostuma ja paikalleen sopiva.

Nousu kohti koulun pääsisäänkäyntiä on tunnelmallaan sama kuin liki kuusi vuosikymmentä sitten.

Sisätiloissa suurin muutos on tehty 1978 korjauksessa, jossa koulun keskuskäytävä ja porrashuoneet on palo-osastoitu. Toimenpiteellä on katkaistu koulun keskeisin tila sekä alunperin rakennuksen poikki välit-

tynt visuaalinen yhteys ympäröivään mäntymetsään. Tilan alkuperäinen luonne voidaan palauttaa suunnitteleamalla palo-osastoinnille korvaava ratkaisu.

Lähes koko koulun historian ajan jatkunut tilanahtaus on muuttanut koulun arkkitehtuuria varsin vähän. A-osan kerhotilat ja kirjasto ovat mukautuneet uuteen käyttötarkoitukseen vähäisin muutoksin. Myös peruskoulun tulo ja opetuksen muuttuminen opettajakeskeisestä oppimiskeskeiseksi on sujunut pienin muutoksin.

Autenttisuuden säilyttämien on ollut arvo koulun henkilökunnan ja rakennuksen peruskorjauksista vastanneiden arkkitehtien piirissä. Sen on mahdollistanut laadukas rakentaminen ja kestävät rakennusosat, joiden käyttöikä ei vieläkään ole tullut päätökseen.

Tyyppillinen 1950-luvun koulu

Lintulammen koulu on 1960-luvun aattoon ajoittuvasta valmistusajankohdastaan huolimatta tyyppillinen 1940- ja 1950-luvun vaihteen koulurakennus. Se edustaa niin kutsuttuja kerrostalokouluja, joiden aikakausi päättyi vuosikymmenen puolivälin uusien näkemysten myötä.

Koulun sisäarkkitehtuurissa näkyvä rakenteellisuus, kantava tiilirunko sekä korkeat ylälaattaholvit ovat tyyppillisiä ajalle ennen elementtirakentamisen esiin nousua. Koulussa on vahva käsityön leima.

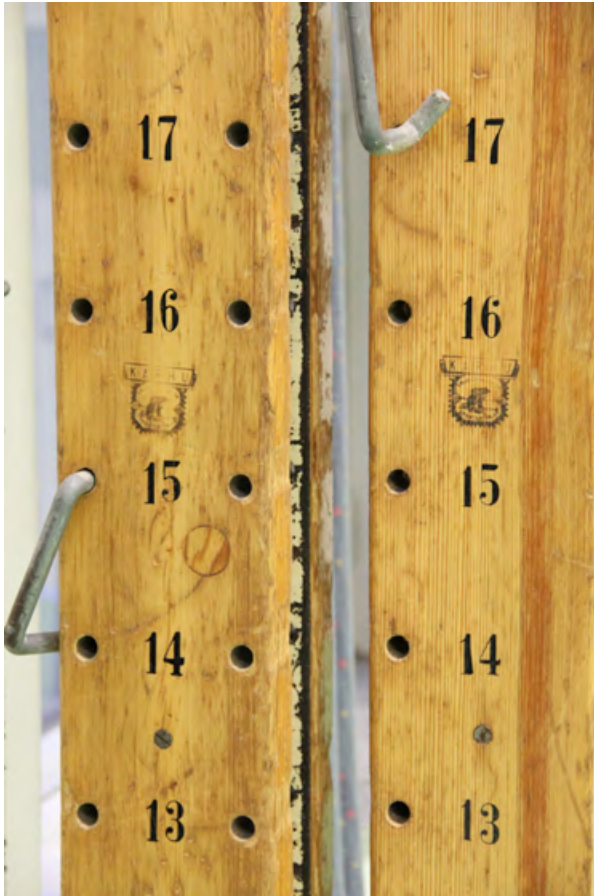
Ainutlaatuinen massoittelu ja aularatkaisu

Koulurakennuksessa on piirteitä, jotka viittaavat aika-

TEKNOLOGIAPAJA

Käytö
suoj
lase a

kauden kouluarkkitehtuurin uudistumiseen. Vaikka ne on toteutettu ulkoisesti vanhanaikaiseen kuoreen, arkkitehtoninen kokonaisuus on hallittu.

Massoittelu poikkeaa aikakaudelle tyypillisistä L, T ja U-pohjamuodoista. Sijoittamalla rakennusmassat peräkkäin oululaisittain harvinaiselle rinnetontille arkkitehti Heikura muodosti juhlan tilasarjan. Koulun pääsisäänkäyntiä lähestyttäessä koulun hahmo kasvaa ja muuttuu muotoaan. Myös sisällä on tehty tavallisuudesta poikkeava tilaratkaisu. 1950-luvun alun kouluille tyypillinen keskuskäytävä on C-osassa muutettu uudempaa kouluarkkitehtuuria edustavaksi keskusaulaksi, jonka pihanpuoleinen seinä avautuu ikkunoiden kautta puistoon.

Sisällä B- ja C-osan välinen siirtymä on toteutettu ylhäällä suurilla taiteovilla ja alhaalla avoimella tarjotiskillä. A- ja B-osan välillä vastaavaa yhteyttä ei ole.

Osa Lintulampien maisemaa

Mäen laelle rakennettu koulurakennus on olennainen maisematekijä Lintulammen puistoalueen reunalla. Ajallisesti se liittyy ympäröivään jälleenrakennuskau-

den asuinrakentamiseen. Lintulammen koulu on myös ainoa Pohjantielle näkyvä koulurakennus Oulussa.

Asukasyhteisön silmäterä

Alueen asukkailla ja erityisesti Nokela-Höyhtyä Pienkiinteistöyhdistyksellä on ollut merkittävä rooli Lintulammen koulun vaiheissa sen perustamisesta alkaen. Asukkaiden sitoutuminen omaksi koetun koulun kehittämiseen on ilmennyt omaehtoisina talkoina ja yhteiskunnallisena vaikuttamisena. Oppilaiden vanhemmille ja yli viiden vuosikymmenen aikana koulua käyneille oppilaille koulu on muistorikas rakennus.

Käyttötarkoitus ja autenttisuuden säilyttäminen

Koulun tulevaisuus jatkuu nykytiedon mukaan alkupe-
räisessä käyttötarkoituksessaan ja se on autenttisuuden säilymisen näkökulmasta paras ratkaisu.

Kerrostalomaisuutensa, osien erillisyyden ja sijaintinsa puolesta koulu soveltuu myös muihin käyttötarkoituksiin ilman, että sen alkuperäistä luonne katoetaan. Tällöin on kuitenkin huomioitava, että koulun ympäristö mielletään julkiseksi alueeksi ja osaksi Lintulammen puistoaluetta. •

LÄHTEET

KIRJALLISET LÄHTEET

Bäckström Maija-Liisa ja Kukko-Liedes Liisa:
Satavuotias Oulun Tipala, Oulun kaupunki 1979

Hautala Kustaa: Oulun kaupungin historia V 1918-
1945, Kirjapaino Osakeyhtiö Kaleva, Oulu 1982

Huttunen Pertti: Oulun Kaupungin kansakoulu 1874-
1974, 1. osa Kirjapaino Osakeyhtiö Kaleva, Oulu 1974

Huttunen Pertti: Oulun Kaupungin kansakoulu 1874-
1974, 2. osa Kirjapaino Osakeyhtiö Kaleva, Oulu 1986

Jetsonen Sirkkaliisa: Jälleenrakentamisen aika,
Näkökulmia 1940- ja 1950-luvun arkkitehtuu-
riin, Tekninen korkeakoulu, Arkkitehtiosasto,
Arkkitehtuurin historia 1994

Koho Timo: Modernismi suomalaisessa arkkitehtuu-
rissa 1900-1960, Rakennustieto Oy, Tammer-Paino Oy
2000

Lehto Sulo et al: Nokelan koulua Lintulammella 40
vuotta, 1999

Lilius Henrik: Suomalaisen koulutalon arkkitehtuuri-
historiaa, Helsinki, Vammalan Kirjapaino Oy 1982

Lounatvuori Irma ja Putkonen Lauri et al:
Rakennusperintömme - kulttuuriympäristön luku-
kirja, Rakennustieto Oy, Karisto Oy, Hämeenlinna
2001.

Manninen Turo: Oulun kaupungin historia VI 1945-
1990, Gummeruksen Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1995

Sahlberg Marja (toim.): Talojen tarinat -
Rakennushistorian selvitysoapas, Museoviraston
rakennushistorian osaston ohjeita ja oppaita 4, 2010

Satokangas Reija toim: Oulun vuosisadat 1605-2005,
Pohjois-Suomen Historiallinen yhdistys, Oulun yli-
opiston historian laitos, Gummerus Kirjapaino Oy,
Jyväskylä 2005

Standertskjöld Elina: Arkkitehtuurimme vuosi-
kymmenet 1930-1950 Rakennustieto, Karisto Oy
Hämeenlinna 2008

Tuomikoski Erkki et al: Oulun Opettajayhdistys, Sinun
kaduillas koulutie, Oulun kansakoulun 100-vuotis-
muistojulkaisu vv. 1874-1974, PT-paino Oy Oulu 1974

HAASTATTELU LÄHTEET

Haapalainen Jari, Lintulammen koulun rehtori,
Oulussa 17.2.2016

Karppinen Merja, koulun ensimmäisiä oppilaita, haas-
tattelu Oulussa 3.3.2016

Kärkkänen Liisa, Martti Heikuran tytär 3.5.2016

Lehto Sulo, Lintulammen koulun ensimmäinen reh-
tori Oulussa 4.3.2016

Paakkolanvaara Marja, opettaja Oulussa 11.2.2016

Salmi Gustaf, arkkitehti 16.4.2016 (sähköposti)

Teppo Marja-Liisa, arkkitehti Oulussa 30.3.2016

KIRJEET, SÄHKÖPOSTIT JA KIRJEET TEKIJÄLLE

Malmberg Joonas, arkkitehti 4.4.2016

Ovaska Arja 30.4.2016

ARKISTOT JA MUSEOKOKOELMAT

Oulun Kaupungin arkisto

Liikelaitos Oulun Tilakeskus, arkisto

Oulun kaupungin Maa- ja mittausosasto, arkisto

Martti Heikuran kokoelma, Pohjois-Pohjanmaan maa-
kunta-arkisto, Oulu

Nokela-Höyhtyä pienkiinteistöyhdistyksen arkisto,
Pohjois-Pohjanmaan maakunta-arkisto, Oulu

Pohjois-Pohjanmaan maakunta-arkisto, Oulu

Pohjois-Pohjanmaan Museo, Oulu

MUUT PAINETUT LÄHEET

Arvokkaita alueita Oulussa osa II, Oulun kaupungin keskusvirasto/Suunnittelupalvelut, Rakennussuojeluryhmä, Sarja A 147, Oulu 2001

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Keskeinen kaupunkialue, Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu, Sarja A 219 2015

Malmberg Jonas, Oulun kaupunginarkkitehti Martti Heikura – Puukaupungista Pohjois-Suomen keskukseksi. Taidehistorian Pro gradu -tutkielma Helsingin yliopistossa 15.4.2013

Kaukovainio, metsälähiön moderni rakennusperintö,

Karjasillan yläaste ja lukio – rakennushistoriaselvitys tilaaja: Oulun tilakeskus SIPARK Oy, Oulu 2008

Oulun kulttuuriympäristöohjelma, Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä, 2013

Nokela-Höyhtyä Pienkiinteistöyhdistys r.y. 30 vuotta, Juhlalehti, Toimituskunta, Painotupa Ky, Oulu 1988

SÄHKÖISET LÄHTEET

www.kulttuuriymparisto.fi (Oulun kouluinventointi)

www.mfa.fi/jormajarvi_koulut

<http://www.mfa.fi/koulut> (Sirkka Liisa Jetsonen)

www.rky.fi Museovirasto, Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt RKY

SUUNNITELMAT JA KAAVAT

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava, 2005

Oulun Yleiskaava 2020

Nokelan kansakoulu, Oulu, Rakennustyöselitys, Martti Heikura 10/1957

KUNTOARVIOT JA TUTKIMUKSET

Valtion teknillinen tutkimuskeskus, rakennuslaboratorio, Kuntoarvio 24.6.1985

Inspecta, LVI-kuntoarvio 20.7.2015

Inspecta, Lämpöjohtoputkistojen kuntotutkimus 20.7.2015

Inspecta, Haitta-ainekartoitus 14.9.2015

Inspecta, Kuntotutkimus 15.9.2015

Inspecta, Kuntotutkimus julkisivut 9.9.2015

Inspecta, Käyttövesiputkistojen kuntotutkimus 21.9.2015

Kiratek Oy, Asbestianalyysi 7.12.2011

Kiratek Oy, Kuntotutkimus käsityöluokka 4.1.2012

Kiratek Oy, Sisäilmatutkimus 19.1.2012

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Höyhtyä suuralueen viheralueiden tarkastelu ja arvoitus täydennysrakentamisen kannalta - Tiivistä ja viherreää, Oulun kaupunki 2013'

Karjalainen Kirsti ja Toivanen Timo, Nokelan Ala-aste, Työmaaseuranta 10/93-2/94, Oulun yliopiston täydennyskoulutuskeskus, korjausrakentamisen koulutusohjema 24.3.1994

Rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2010-2011, Rakennussuojelutyöryhmä, Oulun kaupunkisuunnittelu A 198, 2011

KUVALUETTELO

KUVAT TEKIJÄN, SEURAAVIA LUKUUNOTTAMATTA:

SIVU 9 /oik ja vas: Oulun kaupunki, yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut
SIVU 10 / vas ylä: Oulun kaupunki, yleiskaavoitus /vas ala: Oulun kaupunki, asemakaavoitus
SIVU 11 / YLÄ: Esa Eirola, Liikelaitos Oulun Tilakeskus
SIVU 14 /vinjetit: Martti Heikuran arkisto karikatyyri: Martti Heikuran arkisto
SIVU 16 Kalle Kultala, Suomen Valokuvataiteen museo
SIVU 17 Opettaja-lehti, Lehtileike Martti Heikuran arkisto
SIVU 18 / vas: Heikki Havas, Arkkitehtuurimuseo /oik: Pertti Hagelberg
SIVU 19 / kesk ja oik: Pertti Visapää, julkaistu teoksessa Sinun kaduilla koulutie.
SIVU 20 /vas: Oulun kaupunki yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut
/oik: Uno Laukka, Pohjois-Pohjanmaan Museo
SIVU 21 Maanmittauslaitoksen karttapalvelu
SIVU 22 Pohjois-Pohjanmaan Museo
SIVU 23 /vas: Nokela-Höytyä Pienkiinteistöyhdistys ry. 30 vuotta Juhlalehti / oik: Oulun kaupungin arkisto
SIVU 24 /ylä: JOKA Kalevan arkisto /ala: Oulun kaupunki yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut
SIVU 25 Uno Laukka, Pohjois-Pohjanmaan Museo
SIVU 26 Oulun kaupungin arkisto
SIVU 27 Oulun kaupungin arkisto
SIVU 28 /vas Pohjois-Pohjanmaan museo, Nokela-Höytyä pienkiinteistöyhdistyksen arkisto
oik/Pohjois-Pohjanmaan museo, Nokela-Höytyä pienkiinteistöyhdistyksen arkisto
SIVU 29 Nokela-Höytyä pienkiinteistöyhdistyksen kokoelma
SIVU 30 / ylä: Oulun kaupungin arkisto
SIVU 31 / vas ja oik: Oulun kaupungin arkisto
SIVU 32 Oulun kaupungin arkisto
SIVU 33 Oulun kaupungin arkisto, Oulun kaupungin kunnalliskertomus 1958
SIVU 34 Pertti Visapää, julkaistu teoksessa Sinun kaduilla koulutie.
SIVU 35 Oulun kaupungin arkisto
SIVU 36 /ylä: Oulun kaupungin arkisto
SIVU 37 Oulun kaupungin arkisto
SIVU 38 Oulun kaupungin arkisto
SIVU 39 Liikelaitos Oulun Tilakeskus
SIVU 40 / ylä: Oulun kaupungin arkisto
/vas ala: Pertti Visapää, julkaistu teoksessa Sinun kaduilla koulutie
SIVU 41 /ylä: JOKA Kalevan arkisto /ala: Oulun koulun kohinaa 1960
SIVU 42 Lintulammen koulun arkisto

SIVU 4 /ylä ja ala: Lintulammen koulun arkisto
SIVU 44 Lehtileike, Lintulammen koulun arkisto
SIVU 45 /vas: Lintulammen koulun arkisto /oik: Lehtileike, Lintulammen koulun arkisto
SIVU 46 /oik ja vas: Lintulammen koulun arkisto
SIVU 44 /ylä: Lehtileike, Lintulammen koulun arkisto /ala: Oulun kaupungin arkisto
SIVU 49 /vas: Liikelaitos Oulun Tilakeskus /oik: Julkaistu kirjassa Satavuotias Oulun Tipala
SIVU 50 /vas ja ala: Liikelaitos Oulun Tilakeskus
SIVU 53 Lehtileike, Nokela-Höytyä pienkiinteistöyhdistyksen arkisto
SIVU 55 /vas: Liikelaitos Oulun Tilakeskus oik: Tikkurila.fi, Markku Ruottinen
SIVU 56: Esa Eirola, Liikelaitos Oulun Tilakeskus
SIVU 57 /vas: Lehtileike, Lintulammen koulun arkisto /oik: Liikelaitos Oulun Tilakeskus, UKI arkkitehdit
SIVU 59 /ylä kesk: Liikelaitos Oulun Tilakeskus
SIVU 67 Esa Eirola, Liikelaitos Oulun Tilakeskus
SIVU 68 /vas: Liikelaitos Oulun Tilakeskus
SIVU 73 Esa Eirola, Liikelaitos Oulun Tilakeskus

LINTULAMMEN KOULU, OULU RAKENNUSHISTORIASELVITYS 16.5.2016

Selvitys on tehty Liikelaitos Oulun Tilakeskukselle Arkkitehtitoimisto Avario Oy:n alikonsultointina tammi-toukokuussa 2016. • Tekijä: Veli-Pekka Huhmo, arkkitehti • Trigger Communications • p. 040 5277 588 • Kallenranta 7 90460 OULUNSALO • veli-pekka.huhmo@trigger.fi

Lintulammen koulu RHS 160516 ver09